

Pientuotantoeläinten soveltuvuus, koulutus ja käyttö Green Care - asiakastyössä

Laura Turunen

Opinnäytetyö

Maaliskuu 2019

Luonnonvara- ja ympäristöala

Agrologi (AMK), maaseutuelinkeinojen koulutusohjelma

Tekijä(t) Turunen, Laura	Julkaisun laji Opinnäytetyö, AMK	Päivämäärä 07.03.2019
	Sivumäärä 114	Julkaisun kieli Suomi
		Verkojulkaisulupa myönnetty: x
Työn nimi Pientuotantoeläinten soveltuvuus, koulutus ja käyttö Green Care -asiakastyössä		
Tutkinto-ohjelma Agrologi (AMK), maaseutuelinkeinojen tutkinto-ohjelma		
Työn ohjaaja(t) Riipinen, Mirja		
Toimeksiantaja(t) Rinnekarri, Johanna (ProAgria)		
Tiivistelmä <p>Hyvinvointi- ja terveyspalveluiden kysynnän kasvaessa myös Green Care -toiminta on lisääntynyt Suomessa. Samalla myös tiedontarve on lisääntynyt ja varsinkin tuotantoeläinten käytöstä ja soveltuvuudesta Green Care -toimintaan ja eläinavusteisiin menetelmiin kaivataan tutkimustietoa. Vastauksena tähän nimenomaiseen tarpeeseen, tavoitteena oli tutkia, millaiset pientuotantoeläimet (kanit, siipikarja, vuohet, lampaat ja minisiat) työhön soveltuvat ja mitä niiden koulutus ja käyttö vaatii.</p> <p>Tutkimus toteutettiin johtamalla aiheesta suoraan tutkimuskysymykset ja jotta aineistoa saataisiin riittävästi, menetelmäksi valittiin menetelmätriangulaatio, joka mahdollisti määrällisen ja laadullisen tutkimusotteen yhdistämisen. Teemahaastatteluun valittiin viisi Green Care -palveluntuottajaa, jotka tarjosivat asiakkailleen mahdollisuuden työskennellä pientuotantoeläinten parissa. Sähköinen kyselylomake kohdistettiin pientuotantoeläinten parissa Green Care -palveluita hyödyntäneille tai tarjonneille henkilöille, teoreettista ja lumipallo-otantamenetelmää hyödyntäen. Vastausprosentti sähköiseen kyselylomakkeeseen sähköpostikyselylinkin kautta oli 13 % ja julkisen nettilinkin kautta 0,5 %.</p> <p>Tutkimustuloksista kävi ilmi, että kokemukset pientuotantoeläinten koulutuksesta ja käytöstä ovat olleet pääasiallisesti positiivisia, vaikka haasteitakin on ilmennyt. Pientuotantoeläimillä on monia asiakastyön kannalta hyviä ominaisuuksia, kuten esimerkiksi pieni koko ja monikäyttöisyys. Tutkimustuloksissa on kerrottu monipuolisesti muun muassa mitkä tekijät vaikuttavat eläinlajivalintoihin ja mitkä ovat työskentelymahdollisuudet sekä työn vaatimukset. Johtopäätöksenä voidaan todeta, että pientuotantoeläimet soveltuvat hyvin Green Care -toimintaan ja niiden käyttöä asiakastyössä voidaan suositella myös muille palveluntarjoajille.</p>		
Avainsanat (asiasanat) Green Care, eläinavusteiset menetelmät, eläinavusteinen toiminta, pientuotantoeläimet		
Muut tiedot		

Author(s) Turunen, Laura	Type of publication Bachelor's thesis	Date March 2019 Language of publication: Finnish
	Number of pages 114	Permission for web publication: x
Title of publication Suitability, training and use of small farm animals in Green Care customer work		
Degree programme Bachelor of Natural Resources, Agricultural and Rural Industries		
Supervisor(s) Riipinen, Mirja		
Assigned by Rinnekari, Johanna (ProAgria)		
Abstract <p>At the same time when the demand for welfare and health services has grown, Green Care activity in Finland has also increased. The need of information has also simultaneously increased and especially research information regarding the use and the suitability of farm animals in Green Care activity and animal-assisted methods is required. To respond to this explicit need, the aim was to study what kind of small farm animals (rabbits, poultry, goats, sheep and minipigs) are suited for this type of activity and what their training and use requires.</p> <p>The study was conducted by deriving the research questions straight from the topic and, in order to get an adequate amount of material, method triangulation was chosen as the tool, as it enables the combination of qualitative and quantitative research methods. Five Green Care service providers, who offered their customers the opportunity to work with small farm animals, were chosen for a theme interview. Using theoretical and snowball sampling methods, an electronic questionnaire was directed to persons who have used or offered Green Care services with small farm animals. The response rate of the electronic questionnaire was 13% through the e-mail link and 0.5% through the public hyperlink.</p> <p>The results of the study showed that experiences regarding the training and the use of small farm animals have been mainly positive, although there have also been some challenges. Small farm animals have many good qualities regarding customer work, for example their size and versatility. Working possibilities, work requirements and factors affecting the selection of animal species have been discussed in the research results among other things. In conclusion it can be stated that small farm animals are suited well for Green Care activity and their use in customer work can also be recommended for other service providers.</p>		
Keywords/tags (subjects) Green Care, animal-assisted methods, animal-assisted activity, small farm animals		
Miscellaneous		

KIITOKSET

Kiitos seuraaville henkilöille, jotka osallistuivat haastatteluihin ja antoivat luvan haastattelumateriaalien julkaisuihin tässä opinnäytetyössä:

Annariitta Hietaharju (Nuorisokeskus Piispala, pieneläinkoti Pihka), Eva Nurminen (Koti- ja eläinpalvelu Nurmolandia), Anna Rimppi ja Mia Kelly (Könkkölän tila), Taina Björnholm (Taikatarha) sekä Anita Timonen (Maukkulan Mustikkamäki Oy)

Kaikki opinnäytetyössä esiintyvät kuvat ja valokuvat ovat opinnäytetyön tekijän itsensä ottamia eikä niitä saa tallentaa, kopioida, levittää, väittää omikseen tai muuten kaupallisesti hyödyntää tai käyttää muussa yhteydessä (kaikki oikeudet pidätetään).

Sisältö

1 Piristystä päivään pientuotantoeläimistä.....	1
2 Tutkimusasetelma	2
2.1 Tutkimusote.....	2
2.2 Aineistonkeruumenetelmät	3
3 Tietoperusta	5
3.1 Yleisesti Green Caresta.....	5
3.1.1 Green Care käsitteenä.....	7
3.1.2 Green Caren menetelmät.....	7
3.2 Eläinavusteinen työskentely.....	9
3.2.1 Eläinavusteiset menetelmät.....	9
3.2.2 Eläinavusteisten menetelmien vaikutukset	10
3.2.3 Toiminnan etiikka	12
3.3 Yleisesti pientuotantoeläimistä.....	13
3.3.1 Kanit.....	14
3.3.2 Siipikarja	17
3.3.3 Lampaat ja vuohet.....	22
3.3.4 Minisiat.....	26
4 Tutkimuksen toteuttaminen	30
4.1 Tutkimukseen osallistujat ja aineistonkeruu.....	30
4.2 Aineiston analysointi	32
4.3 Tutkimuksessa ilmenneet haasteet ja eettiset ratkaisut	34
5 Tutkimustulokset.....	35
5.1 Taustatiedot	35
5.1.1 Sähköiseen kyselylomakkeeseen vastanneiden taustatiedot.....	36
5.1.2 Haastateltavien taustatiedot.....	41
5.2 Eläinlajivalinnat	43
5.2.1 Sähköiseen kyselylomakkeeseen vastanneiden eläinmäärät	43
5.2.2 Haastateltavien eläinmäärät	45
5.3 Eläinlajivalintoihin vaikuttavat tekijät	46
5.3.1 Saatavuus	47
5.3.2 Ulkonäkö ja rotu	48

5.3.3 Luonne	49
5.3.4 Käsiteltävyys	51
5.3.5 Muut eläinlajivalintoihin vaikuttavat tekijät	51
5.4 Eri eläinlajien koulutus ja käyttö	52
5.4.1 Toimintaympäristö	52
5.4.2 Eläinlajien oppimiskyky	53
5.4.3 Työskentelymahdollisuudet	61
5.4.4 Asiakkaisiin kohdistuvat vaatimukset	64
5.5 Pientuotantoeläinten soveltuvuus ja stressin hallinta työssä.....	65
5.5.1 Pientuotantoeläinten soveltuvuus Green Care -asiakastoimintaan	65
5.5.2 Pientuotantoeläinten stressin hallinta Green Care -asiakastyössä.....	70
5.6 Pientuotantoeläinten käytön vaatimukset ja haasteet.....	71
5.6.1 Ohjaajaan kohdistuvat vaatimukset.....	72
5.6.2 Eläimiin kohdistuvat vaatimukset	75
5.6.3 Toimintaympäristöön kohdistuvat vaatimukset	79
5.6.4 Pientuotantoeläinten käytön haasteet	82
5.7 Käyttökokemukset.....	87
5 Johtopäätökset.....	93
6 Pohdinta.....	99
Lähteet.....	102
Liitteet	106
Liite 1. Teemahaastattelun runko ja julkaisuluvat	106
Liite 2. Sähköinen kyselylomake kokonaisuudessaan	107
Liite 3. Sähköiseen kyselylomakkeeseen vastanneiden eläinmäärät taulukoituna	113
Liite 4. Sähköiseen kyselylomakkeeseen vastanneiden mielipidejakauma eri väittämiä koskien	114

Taulukot

Taulukko 1. Sähköiseen kyselylomakkeeseen vastanneiden määrät	31
Taulukko 2. Sähköisen kyselylomakkeen vastaajaryhmät	35

Kuviot

Kuvio 1. Kani on yhdyskuntaeläin eikä sitä tulisi koskaan pitää ilman lajitoverin seuraa.	14
Kuvio 2. Riippumatta lajista, siipikarjaa tulisi aina lähestyä ja kohdella rauhallisesti sekä varovasti. Kuvassa vasemmalta oikealle maatiaiskanoja, hanhi ja kalkkuna. .	22
Kuvio 3. Sekä lampaita että vuohia käytetään Green Care -toiminnassa ja eläinavusteisessa työskentelyssä.....	26
Kuvio 4. Minisikojen koko ja ulkonäkö vaihtelee yksilökohtaisesti.	28
Kuvio 5. Vastaajien sukupuolijakauma (N = 26)	36
Kuvio 6. Vastaajien ikä (N = 26)	37
Kuvio 7. Vastaajien asuinsijainti (N = 26)	37
Kuvio 8. Vastaajien koulutustausta (N = 26).....	38
Kuvio 9. Aika, jonka vastaaja on tuottanut Green Care -toiminnan alaisia palveluita (N = 26)	39
Kuvio 10. Vuosimäärä, jonka vastaaja on tuottanut Green Care -toiminnan alaisia palveluita (N = 26)	40
Kuvio 11. Onko vastaaja tuottanut eläinavusteisen toiminnan tai terapian alaisia palveluita Green Care -toiminnan parissa (N = 26).....	41
Kuvio 12. Eläinlajit, joita vastaajat hyödyntävät tarjotessaan eläinavusteisia palveluita (N = 26)	44
Kuvio 13. Eläinlajit, joita haastateltavat hyödyntävät tarjotessaan eläinavusteisia palveluita (N = 5)	46
Kuvio 14. Eläinlajivalintoihin vaikuttava yksittäinen tekijä voi olla eläimen ulkonäkö, kuten viiriäisten värikkyyys tai silkkikanojen eksoottisuus.	49
Kuvio 15. Toimintaympäristöt, joissa vastaajat tarjoavat eläinavusteisen toiminnan palveluita (N = 26)	53

Kuvio 16. Vastaajien mielipidejakauma ”Koen, että — oppivat helposti uusia asioita ja niiden kouluttaminen/totuttaminen asiakastyöhön on helppoa”-väittämää koskien (N = 26)	54
Kuvio 17. Vastaajien mielipidejakauma ”Koen, että — soveltuvat hyvin tai erinomaisesti Green Care -asiakastoimintaan”-väittämää koskien (N = 26)	65
Kuvio 18. Fyysisen toimintaympäristön eli tässä tapauksessa eläintilan tulee olla helppokulkuinen, hyvin valaistu ja ilmastoitu sekä tilava. Esteettömyys ja työvälineiden sijainti tulisi ottaa huomioon jo rakennuksen suunnitteluvaiheessa.	80
Kuvio 19. Vastaajien mielipidejakauma ”Koen, että pientuotantoeläinten käyttö Green Care -asiakastyössä on ollut haasteellista esimerkiksi eläinten pidon tai käsiteltävyyden kannalta”-väittämää koskien (N = 26)	83
Kuvio 20. Vastaajien mielipidejakauma ”Suosittelen pientuotantoeläinten käyttöä Green Care -asiakastyössä myös muille palveluntuottajille”-väittämää koskien (N = 26)	88
Kuvio 21. Vastaajien mielipidejakauma ”Koen, että eläinavusteiset palvelut soveltuvat kaikille asiakkaille taustasta tai muista tekijöistä riippumatta”-väittämää koskien (N = 26)	89

Käsitteet

Ekopsykologia: 1970-luvulta lähtöisin oleva ympäristöliikkeen myötä Yhdysvalloissa syntynyt psykologian suuntaus. Ekopsykologiassa ihminen nähdään osana luontoa ja sen avulla tarkastellaan ihmisen suhdetta luontoon, ympäristöön ja maailmaan. Tavoitteena on ennaltaehkäistä ihmisten vieraantumista luonnosta ja rakentaa elämäntapaa, joka noudattaisi kestävän kehityksen periaatteita.

Eläimen kokema hyvinvointi: Eläinyksilön hyvinvointi on eläimen subjektiivinen kokemus omasta psyykkisestä ja fyysisestä olotilasta, jonka laatuun vaikuttaa eläimen yritykset sopeutua ympäristöönsä. Vuorovaikutus ympäristöön syntyy eläimen kokemien tunteiden ja mielialojen kautta. Tunnetila voidaan jakaa kahteen osaan: tunnekokemukseen ja käyttäytymiseen sekä fysiologiaan. Hyvinvointia tunnekokemuksena voidaan mitata vain epäsuorasti käyttäytymisen ja fysiologian kautta.

Eläinavusteisuus/eläinavusteinen työskentely: Eläinavusteisia menetelmiä on kolmenlaisia. Kaikki nämä menetelmät sisältyvät yhden kattotermin, AAI:n (Animal-Assisted Interventions), alle. Työskentely voi tapahtua ammattilaisen tai vapaaehtoisen voimin menetelmästä riippuen. Eläinavusteista työskentelyä voidaan hyödyntää opetuksessa, kuntoutus- ja perhetyössä, vammaisten ja vanhusten hoidossa sekä fysio-, toiminta- ja psykoterapiassa asiakkaan iästä riippumatta.

Eläinavusteinen erityisopetus: Animal-Assisted Special Pedagogy tarkoittaa tavoitteellista ja terapeutista kouluissa tapahtuvaa eläinavusteista terapiaa. Opettaja voi olla perehtynyt tiettyyn eläinlajiin tai hänellä voi olla eläinavusteisen terapian koulutus, jonka myötä hän voi käyttää eläintä mukana opetustyössä tarkoituksenaan esimerkiksi kehittää oppilaiden tunnetaitoja.

Eläinavusteinen terapia: Animal-Assisted Therapy (AAT) tarkoittaa koulutetun ammattilaisen johdolla tapahtuvaa tavoitteellista toimintaa, jonka keskeisenä osana on eläin. Käyntien pituus ja edistymistavoitteet on ennalta suunniteltu ja ohjaajan tulee olla sosiaali- ja terveydenhuoltoalan asiantuntija, jolla on terapiakoulutus.

Eläinavusteinen toiminta: Animal-Assisted Activity (AAA) tarkoittaa vapaaehtoisen tai koulutetun ammattilaisen johdolla tapahtuvaa motivoivaa, kasvatuksellista ja/tai hoidollista toimintaa, jonka tarkoituksena on lisätä hyvinvointia ja tuottaa hyvää oloa. Toiminnasta puuttuu tavoitteellisuus ja eripituiset käynnit voivat olla esimerkiksi terapiakoiran tai -alpakan kanssa tehtyjä vierailuja hoivakotiin.

Green Care: Kansainvälisesti tunnettu käsite, jolla tarkoitetaan luontoa ja eläimiä sekä niihin liittyviä elementtejä hyödyntävää ammatillista toimintaa ja jonka tarkoituksena on edistää ihmisten hyvinvointia ja elämänlaatua. Käsitteellä viitataan sosiaali- ja terveydenhuoltoalalla, maataloudessa ja matkailussa tehtävään vastuulliseen ja tavoitteelliseen hyvinvointipalveluiden tuottamiseen.

Hoivamaatalous/maatilojen kuntouttava toiminta: Soveltuu monipuolisesti eri asiakasryhmille, mutta tarkoitettu erityisesti asiakkaille, jotka kaipaavat fyysisen työn mukanaan tuomaa onnistumisen tunnetta. Maatiloilla voidaan tehdä niin virkistävää, kuntouttavaa, kasvatuksellista kuin työllistämistä edistävää toimintaa. Euroopassa

maatilojen kuntouttava toiminta on oleellinen osa Green Care -toimintaa, mutta Suomessa hoivamaatiloja on vielä verrattain vähän.

Mikroyritys: Yritys, jonka palveluksessa on vähemmän kuin 10 työntekijää ja jonka vuosiliikevaihto tai taseen loppusumma on enintään 2 miljoonaa euroa. Yrityksen tulee olla myös riippumaton.

Pientuotantoeläin: Tässä opinnäytetyössä pientuotantoeläimillä tarkoitetaan Green Care -toiminnassa käytettäviä tiettyjä tuotantoeläinlajeja, joita ovat minisiat, lampaat, vuohet, kanat ja yleisesti ottaen siipikarja sekä kanit. Pientuotantoeläinten hoitoa, kohtelua, käsittelyä ja pitoa säätelevät eläimiä koskevat lait ja asetukset.

Positiivinen vahvistaminen: Prosessi, jolla pyritään muuttamaan käytöstä tai toimintoa niin, että käytöksestä tai toiminnosta tulee toistuvaa tai se vahvistuu joka kerta samanlaisissa olosuhteissa. Prosessissa käytöstä muokataan lisäämällä siihen jokin ärsyke, jonka aiheuttama muutos reaktion aikana tai heti sen jälkeen, lisää todennäköisyyttä käytöksen toistumiseen. Positiivisessa vahvistamisessa ärsykkeenä toimivat lisätyt vahvistimet eli palkkiot, jotka kannustavat mielekkyydellään käytöksen tai toiminnon toistamiseen.

Toimintaympäristö: Toimintaympäristöllä viitataan Green Care -toiminnassa pääasiassa fyysiseen, psyykkiseen ja sosiaaliseen toimintaympäristöön. Fyysinen toimintaympäristö koostuu ympäröivästä maailmasta eli konkreettisesta ympäristöstä sekä tiloista, jossa työskennellään. Fyysinen toimintaympäristö voi olla esimerkiksi eläimen karsina tai ympäröivä metsä. Psyykinen toimintaympäristö koostuu ilmapiiristä, tunnetiloista ja yksilöllisyyden huomioimisesta eli millaiseksi ihminen kokee ympäröivän maailman henkisellä tasolla. Sosiaalinen toimintaympäristö rakentuu puolestaan yksilöiden välisestä vuorovaikutuksesta ja yhteistyöstä sekä kulttuurista.

Vihreä hoiva: Suomenkielinen vastine Green Care -termille. Synonyymi luontohoivalle, joka tarkoittaa sosiaali- ja terveydenhuollon lainsäädännön alaisuudessa tapahtuvaa palvelutoimintaa. Luontohoivan alaisuuteen kuuluvat esimerkiksi luonto- ja eläinavusteiset terapia- ja kuntoutusmenetelmät.

Vihreä voima: Suomenkielinen vastine Green Care -termille. Synonyymi luontovoimalle, jonka avulla pyritään ennaltaehkäisemään eri-ikäisten ihmisten terveysongelmia ja tukemaan terveyttä hyvinvointipalveluiden avulla. Toisin kuin vihreän hoivan/luontohoivan parissa työskentelevillä henkilöillä, luontovoimapalveluiden tarjoamisen taustalla ei ole sosiaali- ja terveydenhuoltoalan koulutusvaatimusta. Luontovoimaa on mahdollista hyödyntää esimerkiksi kasvatustyössä.

1 Piristystä päivään pientuotantoeläimistä

Hyvinvointi- ja terveyspalveluiden kysynnän kasvaessa myös Green Care -toiminta on lisääntynyt Suomessa ja näin ollen sekä luonto- että eläinlähttöisiä palveluita tuottavien yrittäjien ja tilojen määrä on kasvanut merkittävästi viime vuosina (Ala-Siurua 2019, 6). Toiminnan ja alakohtaisen kiinnostuksen kasvaessa, myös tiedontarve on lisääntynyt ja varsinkin tuotantoeläinten käytöstä ja soveltuvuudesta Green Care -toimintaan ja eläinavusteisiin menetelmiin kaivataan tutkimustietoa (Soini & Lilja 2014, 15).

Erityisesti kiinnostusta herätti pientuotantoeläinten, tässä tapauksessa siipikarjan, kanien, minisikojen, vuohien ja lampaiden, soveltuvuus, koulutus ja käyttö Green Care -asiakastyössä. Tätä ehdotti opinnäytetyön aiheeksi joulukuussa 2017 keskisuomalaisen luontolähtöisten palvelujen ja Green Care -toimialan LuokSe-tiedotushankkeen projektipäällikkö, Sanna Peltola. LuokSe-hanke toimi maaliskuusta 2016 helmikuuhun 2018 ja sen tarkoituksena oli toimia tiedotuskanavana sekä tukea uusia palvelumuotoja ja innovaatioita sekä edistää viestintää Green Carea koskien.

Toimeksiantajaksi opinnäytetyölle ryhtyi keväällä 2018 Green Care -GREEN KARELIA-hankkeen projektipäällikkö, yritysasiantuntija ja maa- ja kotitalousnaisten toiminnanjohtaja Johanna Rinnekari ProAgriasta. Green Care -GREEN KARELIA oli helmikuussa 2017 käynnistynyt hanke, joka kehitti Green Care -palveluja Pohjois-Karjalassa tuomalla Green Care -yrityksiä tunnetuksi ja järjestämällä tapahtumia eri aihealueista Green Careen liittyen. Hanke päättyi tammikuussa 2019.

Opinnäytetyössä tutkittiin, millaiset pientuotantoeläimet työhön soveltuvat ja mitä niiden koulutus ja käyttö vaatii. Tätä aihealuetta oli tutkittu tästä näkökulmasta vielä vähäisessä määrin, joten selvitystyön tärkeys sekä tarpeellisuus perustui ennen kaikkea palveluntuottajien ja Green Care -asiakastyön parissa toimivien tahojen tarpeeseen ja haluun saada lisää tietoa aiheesta koskien. Asiaa tutkittiin sekä haastattelemalla palveluntuottajia että verkkokyselyn avulla. Opinnäytetyöhön koottu tutkimustieto luo pohjaa tuleville palveluntuottajille heidän eläinvalintojaan ajatellen ja opinnäytetyöstä toivotaan olevan käytännön hyötyä Green Caren parissa työskenteleville ihmisille.

2 Tutkimusasetelma

Opinnäytetyön aihe oli ”Pientuotantoeläinten soveltuvuus, koulutus ja käyttö Green Care -asiakastyössä”. Pientuotantoeläimillä tarkoitettiin tässä tapauksessa kaneja, siipikarjaa, vuohia, lampaita ja minisikoja ja tämä toimi samalla aiheen rajauksena. Tutkimusongelman muodosti aihe itsessään, ”pientuotantoeläinten soveltuvuuteen, koulutukseen ja käyttöön Green Care -asiakastyössä vaikuttavat tekijät”, sillä sitä ei oltu sellaisenaan vielä aiemmin tutkittu. Ongelmasta johdetut tutkimuskysymykset olivat seuraavanlaisia:

- Mitkä tekijät vaikuttavat merkittävimmin eläinlajivalintoihin?
- Millainen eri eläinlajien oppimiskyky on?
- Mitä eläinten käsittely vaatii asiakkaalta tai mitä asiakas voi tehdä eläimen kanssa?
- Miten pientuotantoeläimet soveltuvat sekä fyysisiltä että psyykkisiltä ominaisuuksiltaan Green Care -asiakastyöhön?
- Mitä eläinten koulutus ja käyttö vaatii ohjaajalta ja toimintaympäristöltä ja mitä vaatimuksia eläimeen kohdistuu?
- Mitä ongelmia tai haasteita pientuotantoeläinten kanssa voi tulla työssä vastaan?
- Millaisia palveluntuottajien ja asiakkaiden kokemukset ovat eri eläinlajeista?
- Millaiset lopputulokset käytännössä pientuotantoeläinten käytöstä on saatu?

2.1 Tutkimusote

Tutkimusote oli yhdistelmä sekä kvalitatiivista eli laadullista että kvantitatiivista eli määrällistä tutkimusotetta, sillä tutkittava ilmiö oli osittain uusi, mutta teoriaa ilmiöstä oli jossain määrin kuitenkin saatavilla. Pientuotantoeläinten käytöstä Green Care -asiakastyössä löytyi verrattain vähän tutkimustietoa ja se oli ilmiönä vieraampi, sillä aiemmat aiheeseen liittyvät tutkimukset ovat keskittyneet pääasiassa enemmän työssä käytettyihin eläinlajeihin, kuten hevosiin, koiriin ja alpakoihin. Green Caresta ja eläinavusteisuudesta löytyi tutkimusaineistoa sekä kotimaasta että ulkomailta ja sitä hyödynnettiin myös tämän tutkimuksen teoriapohjana. Tarkoituksena oli ymmärtää tutkittavaa ilmiötä ja luoda haastattelujen sekä sähköiseen kyselylomakkeeseen saatujen vastauksien avulla käsitys aiheesta. Näin ilmiöstä

tuotettiin kirjallinen kuvaus, jonka tavoitteena on toimia yleisenä ja kokonaisvaltaisena oppaana aiheesta kiinnostuneille.

Tutkimustulosten taustalle koottiin teoriapohja pientuotantoeläinten ominaisuuksista, oppimiskyvystä, olosuhdevaatimuksista ja käsittelystä. Green Carea käsiteltiin yleisesti omana aihealueenaan, jotta lukijalle avautuisi mitä Green Care -toiminta tarkoittaa. Haastattelututkimuksen ja sähköisen kyselytutkimuksen kautta tuotiin esiin palveluntuottajien käytännön kokemukset eli aineiston käsittelyssä hyödynnettiin osittain myös fenomenologista menetelmää. Lisäksi opinnäytetyöhön haluttiin tuoda mahdollisuuksien mukaan asiakkaiden näkökulma erilaisten asiakaskokemusten ja saadun asiakaspalautteen myötä.

2.2 Aineistonkeruumenetelmät

Tietoperustan kokoamisen apuna käytettiin Green Caresta ja pientuotantoeläimistä jo löytyvää aineistoa. Painetut kirjat, tieteelliset artikkelit ja sähköiset lähteet toimivat tietoperustan teoreettisen osan lähteinä. Tarkoituksena oli kertoa lukijalle mitä Green Care ja eläinavusteisuus tarkoittavat sekä millaista aiemmin tutkittua tietoa on saatu aiheita koskevista eri eläinlajeista. Loppuaineisto kerättiin verkkokyselyn ja teemahaastattelujen avulla, jotka pyrittiin tekemään osittain vuorovaikutussuhteessa tutkittaviin. Aineisto oli monipuolista ja siinä hyödynnettiin sekä tekstiä, kuvia että haastattelutuloksia. Loppuaineiston osalta huomio säilyi tutkittavien eli tässä tapauksessa erityisesti palveluntuottajien mielipiteissä ja näkemyksissä.

Aineistoa kerättiin sekä strukturoimattomilla haastatteluilla että puolistrukturoiduilla tutkimuslomakkeilla. Teemahaastattelut (strukturoimaton haastattelu) toteutettiin suorassa vuorovaikutuksessa haastateltavan kanssa tilavierailuina, jolloin tutkimus tapahtui tutkittavan luonnollisessa ympäristössä ja yksilöhaastatteluna.

Teemahaastatteluun valittiin asiasta parhaiten tietäviä ja ilmiöön sidonnaisia henkilöitä eli Green Care -palveluntuottajia, jotka tarjosivat asiakkailleen mahdollisuuden työskennellä pientuotantoeläinten parissa. Näin pyrittiin kattavaan ja yleistettävään tietoon ilmiöstä. (Kananen 2015, 146—148.)

Teemahaastattelun runkona hyödynnettiin tutkimuskysymyksiä. Yleisenä teemana toimivat pientuotantoeläimet Green Care -asiakastyössä ja loput teemat muodostuivat tarkentavista aihealueista, jotka määräytyivät tutkimuskysymysten pohjalta. Teemahaastattelu valittiin haastattelun muodoksi, koska ennakkoon päätetyillä teemoilla oli mahdollista varmistaa keskustelun aihekokonaisuudet, mutta samalla teemahaastattelu mahdollisti myös uusien kysymysten ja asioiden esiin nousemisen keskustelun aikana, jolloin tutkittavaa ilmiötä voidaan ymmärtää entistä laajemmin (Mts. 145). Teemahaastatteluiden aikana tehtiin myös toimintaympäristön havainnointia suorana, strukturoimattomana havainnointina (Mts. 136–137).

Kuten Kanasen (2015, 152) opinnäytetyön kirjoittajan oppaassa neuvotaan, teemahaastattelut pyrittiin äänittämään, jos haastateltava antoi siihen luvan, muutoin haastattelut tehtiin muistiinpanokirjauksina. Lisäksi tilavierailuilla pyydettiin lupa dokumentoida valokuvin tilalta löytyviä eri pientuotantoeläinlajeja. Koska haastattelujen suunnitteluvaiheessa ei voitu tietää vielä haastateltavien lopullista määrää, todettiin, että tutkimuksessa pyrittiin riittävän monen havaintoyksikön tavoittamiseen luotettavan lopputuloksen saamiseksi. Kuten Kananen (2015, 146) ohjeistaa, havaintoyksiköksi valittiin tapaus, joka on tyypillinen ilmiön kannalta eli tässä tapauksessa pieneläimiä Green Care -asiakastyössä käyttävä palveluntuottaja.

Lisäksi palveluntuottajia ja asiakkaita lähestyttiin sähköisellä kyselytutkimuslomakkeella (puolistrukturoitu tutkimuslomake) verkossa, pääasiassa koska kaikkia ei ollut mahdollista haastatella kasvokkain pitkien välimatkojen vuoksi ja verkkokysely mahdollisti myös anonyymiuden säilyttämisen, kun kyse oli henkilökohtaisista terveys- ja hyvinvointipalveluista. Sähköinen kyselylomake jaettiin sekä sähköpostin välityksellä palveluntuottajille että avoimena nettilinkkikyselynä, joka julkaistiin Green Care Finland ry:n uutissivustolla ja Green Care -aiheisissa sosiaalisen median ryhmissä.

Tutkittavat valittiin sähköiseen kyselytutkimukseen sekä teoreettista että lumipallo-otantamenetelmää hyödyntäen ja kysely kohdistettiin pientuotantoeläinten parissa Green Care -palveluita hyödyntäneille tai tarjonneille henkilöille. Sähköinen

kyselylomake suunniteltiin niin, että se soveltui valituille havaintoyksiköille ja sisälsi eri kysymystyyppisiä kuten monivalinta-, skaala- ja tekstikysymyksiä. Sähköisen kyselylomakkeen avulla saadut tulokset yhdistettiin haastattelututkimuksen kautta saatuihin tuloksiin ja tutkimusaineistosta koottiin vastaukset tutkimuskysymyksiin. (Mts. 237.)

Sekä sähköisen kyselytutkimuksen että haastattelututkimuksen avulla kerätty aineisto käsiteltiin tilasto- tai tekstinkäsittelyohjelmilla ja taulukoiden sekä kuvioiden tulkinnassa keskityttiin siihen, että pääpaino säilyi tutkimusongelmien ratkaisussa. Taulukot ja osa kuvioista avattiin analyysiin tekstimuotoon. (Mts. 296—298.) Lopulliset tulokset koottiin yhtenäiseksi raportiksi ja tulososaksi opinnäytetyöhön. Haasteena tutkimuksessa oli kysymysten kohdentaminen kahdelle eri vastaajaryhmälle (palveluntuottajat ja asiakkaat) sekä vastaajaryhmien tavoittaminen.

Sähköinen kyselylomake ei soveltunut kaikenikäisille tai kaikille asiakasryhmille, jolloin osaa asiakkaista olisi ollut helpompi lähestyä paperilomakkeilla tai haastattelun merkeissä. Tässä ongelmaksi muodostui asiakkaiden yksityisyydensuoja, sillä Green Care -toiminnassa kyse on pohjimmiltaan terveys- ja hyvinvointipalveluista. Ongelma pyrittiin ratkaisemaan pyytämällä palveluntuottajia toimittamaan sähköiset kyselylomakkeet omille asiakasryhmilleen. Palveluntuottajista suurin osa hyödynsi internetpohjaisia sivustoja mainonnassaan eikä sähköisen kyselylomakkeen käyttö muodostunut näin ollen merkittäväksi ongelmaksi. Vastausprosenttia ei tosin voitu tietää ennalta, sillä kyselylomakkeeseen vastaaminen oli vapaaehtoista.

3 Tietoperusta

3.1 Yleisesti Green Caresta

Green Care on hyvinvointityöskentelyn suuntaus, johon kuuluu maaseutuun ja luontoympäristöön liittyvä ammatillinen toiminta. Toiminnalla vahvistetaan hyvinvointia ja edistetään elämänlaatua luontolähtöisesti hyödyntämällä

luonnonympäristöjä kuten metsäympäristöjä, puutarha- tai maatilaympäristöjä tai tuomalla luonnonelementtejä kaupunkeihin ja sisätiloihin. Green Caren tarkoituksena on lisätä hyvinvointia ja parantaa elämänlaatua luonnossa oleskelun ja luontoelementtien voimin. (Green Care n.d.; Suomi, Juusola & Anundi 2016, 9.) Green Care on ollut tunnettu käsite pitkään varsinkin ulkomailla, mutta Suomessa Green Care -toiminnasta kiinnostuttiin vuonna 2008, jonka jälkeen täällä on toteutettu monia Green Care -aiheisia hankkeita ja projekteja. Green Care Finland ry, Suomen Green Care -toiminnan kattojärjestö, perustettiin vuonna 2010. (Suomi ym. 2016, 30.)

Green Caren luonto- ja eläinavusteisuuden menetelmiä hyödynnetään monilla eri ammattialoilla. Menetelmiä voidaan käyttää niin terapiatyöskentelyssä, kuntoutuksessa, valmennuksessa, matkailussa kuin myös esimerkiksi kasvatustyössä. Green Care, ammattialan osaamistasosta riippuen, soveltuu kaikenikäisille, monenlaisille kuntoutujaryhmille sekä erilaisia toimintarajoitteita omaaville ihmisille ja toimintaa on tarkoitus harjoittaa aina vastuullisesti, tavoitteellisesti sekä ammatillisesti. Muun muassa Green Careen liittyvä kokemuksellisuus, osallisuus ja luonnon elvyttävyyden synnyttävät vaikutuksia, jotka lisäävät hyvinvointia. (Green Care n.d.; Suomi ym. 2016, 9.)

Suomin, Juusolan ja Anundin (2016, 8) mukaan viime vuosina on julkaistu paljon tutkimustuloksia, joista käy ilmi merkittävässä määrin luontoyhteyden tärkeys ihmisten psyykkiselle ja fyysiselle hyvinvoinnille. Green Care -toimintaa Suomessa ovat tutkineet muun muassa Terveystieteiden tutkimuskeskus THL sekä Luonnonvarakeskus LUKE monien muiden organisaatioiden ohessa. On todettu muun muassa, että paljon luonnossa liikkuvilla on vähemmän mielenterveyden ongelmia. Lisäksi tutkimusnäytöistä on käynyt ilmi, että luontoympäristössä autonomisen hermoston tasapaino palautuu, sydämen syke tasaantuu ja verenpaine laskee. Tämä on tosin vain yksi esimerkki luonnon terveyttä edistävästä vaikutuksesta. (Luonnon terveyttä edistävät vaikutukset n.d.; Suomi ym. 2016, 8.)

3.1.1 Green Care käsitteenä

Green Care voidaan jakaa Suomessa kahden eri käsitteen alle, vihreään hoivaan ja vihreään voimaan.

Vihreä hoiva, joka tunnetaan myös nimellä luontohoiva, viittaa sosiaali- ja terveydenhuoltoalan lainsäädännön alaisuudessa tuotettuihin palveluihin, joiden tarjoaminen edellyttää asianmukaista sosiaali-, terveys- tai kasvatustalon koulutusta sekä riittävää ammattitaitoa ja työkokemusta. Työskentelyssä tulee ottaa huomioon turvallisuus- ja vastuukysymykset sekä työskentelyn tulee olla ammatillista, tavoitteellista ja organisoitua. Vihreän hoivan asiakkailta on erityisen tuen tarve ja vihreän hoivan piiriin kuuluu muun muassa sosiaalipedagoginen hevostoiminta ja kuntouttava työtoiminta. (Luontohoiva & Luontovoima n.d.; Suomi ym. 2016, 9.)

Vihreä voima, joka tunnetaan myös nimellä luontovoima, on kaikille soveltuva itsehoitomenetelmä, jonka avulla voidaan syventää omaa itsetuntemusta, voimavaroja, ihmissuhteita ja luontoyhteyttä. Ammatillisesti vihreää voimaa voidaan hyödyntää kasvatustyössä esimerkiksi koululaisten luontoretkien sekä maatilavierailujen muodossa ja vaikka vihreän voiman asiakkailta on usein erityistarpeita, vihreän voiman palveluiden tuottamisen taustalle ei vaadita alan koulutusta. Vihreän voiman alaisuuteen kuuluu esimerkiksi tavoitteellinen virkistys— ja hyvinvointitoiminta. Vihreän voiman avulla pyritään ennaltaehkäisemään esimerkiksi mielenterveyden ongelmia ja toimintakyvyn heikkenemistä sekä ylläpitämään terveyttä ja hyvinvointia muun muassa tukemalla työssäkäyvien jaksamista. (Luontohoiva & Luontovoima n.d.; Suomi ym. 2016, 9.)

3.1.2 Green Caren menetelmät

Green Carea hyödynnetään esimerkiksi kasvatustyön osana perusopetuksessa, lastenhoidossa ja nuorisotyössä. Kasvatustyön lisäksi Green Caren moninaiset menetelmät soveltuvat vanhus- ja vammaistyöhön sekä päihde- ja mielenterveyskuntoutujien, maahanmuuttajien, vankien, kodittomien ja pitkäaikaistyöttömien kanssa työskentelyyn. Asiakkaina voi olla myös lastensuojelun asiakkaita, työuupumuksesta kärsiviä kuin psykoterapiaan hakeutuneita asiakkaita. Toiminnan tavoitteet ja menetelmät päätetään aina asiakaskohtaisesti. Green Care

soveltuu osaksi elämäntapa-, elämäntaitojen ja -hallinnan sekä työyhteisöjen valmennusta ja se sopii osaksi myös sosiaalisten taitojen valmennusta ja neuropsykiatrista valmennusta. Myös psykoterapiassa, yksilö-, pari- ja perheterapiassa ja mindfulness-menetelmäkurseilla voidaan hyödyntää Green Care -toimintaa. Sosiaali- ja terveydenhuoltopuolen lisäksi Green Care toimii erinomaisesti osana maatilayrittäjyyttä ja luontomatkailua. (Green Care n.d.; Suomi ym. 2016, 9, 95.)

Green Care -toimintaan kuuluvat monet eri menetelmät, mutta toiminnan pohjana toimii ekopsykologia, joka tarkastelee ihmisen suhdetta luontoon, ympäristöön ja maailmaan (Menetelmät n.d.; Suomi ym. 2016, 11). Ratsastusterapia, sosiaalipedagoginen hevos- ja koiratoiminta, sosiaalinen ja terapeuttinen puutarhatoiminta, eläinavusteinen (psyko)terapia ja valmennus, ekoterapia, seikkailuterapia, elämypedagogiikka, maatalojen kuntouttava toiminta, tunnetaitokasvatus ja luovat terapiat kuuluvat esimerkiksi Green Caren työmenetelmiin (Green Care n.d.; Suomi ym. 2016, 9). Toimintaympäristöihin kuuluvat puolestaan hoivamaatalous eli Green Care -toiminta maataloilla, viherympäristöjen Green Care -käyttö, sekä eläinavusteiset ja luontoavusteiset menetelmät eri ympäristöissä (Suomi ym. 2016, 31).

Tässä opinnäytetyössä tarkastellaan Green Care -toimintaa erityisesti eläinavusteisen työskentelyn näkökulmasta, joten maatala toimintaympäristönä on merkittävä aihe. Suomessa hoivamaatilat ovat vielä suhteellisen harvassa, mutta maatalojen tarjoamat päivätoimintapalvelut ovat kasvussa. Maataloilla tapahtuva kuntouttava toiminta soveltuu monenlaisille asiakasryhmille, sillä maatalojen rutiinit ja rauhoittava luontoympäristö edistävät asiakkaiden tunnetta omasta elämänhallinnasta. Erityisen tärkeitä ovat osallisuuden ja toiminnallisuuden kokemukset, sekä itseluottamuksen vahvistuminen onnistumisten ja oman työn tuloksien näkemisen myötä. Maatalojen kuntouttava toiminta opettaa myös vastuullisuutta ja oma-aloitteisuutta ja se soveltuu fyysisestä työstä pitävälle. Mielenterveystyön ja sosiaalisen kuntoutuksen lisäksi maataloja voidaan hyödyntää kasvatustyössä esimerkiksi kokemuksellisen oppimisen kautta ja sosiaalisessa työllistämässä. (Maatalan käyttö n.d.)

3.2 Eläinavusteinen työskentely

Green Careen kuuluvat monet eläin- ja luontoavusteiset menetelmät, mutta koska pientuotantoeläinten käyttö Green Care -asiakastyössä kuuluu eläinavusteisten menetelmien piiriin, keskitytään opinnäytetyössä pääasiassa vain eläinavusteisuuteen. Suomin ja muiden (2016, 30) mukaan eläinten vaikutusta ihmisen psyykkiseen hyvinvointiin on tutkittu jo kauan ja myös Suomessa eläinavusteinen terapia, toiminta ja opetus ovat lisääntyneet viime vuosikymmenten aikana. Eläimiltä on mahdollista oppia paljon niin tunnemaailmasta, sosiaalisista taidoista kuin käyttäytymisestä. Jo pelkkä eläinlauman tarkkailu on tehokas mutta miellyttävä tapa pohtia omaa myös käyttäytymistä yhdessä terapeutin tai ohjaajan kanssa. (Suomi ym. 2016, 133.)

Eläinavusteista työskentelyä hyödynnetään erityisen paljon lastensuojelun asiakasperheiden kanssa työskennellessä, sillä se auttaa usein vaikeissa olosuhteissa kasvaneita ja eläviä lapsia ja nuoria käsittelemään tunteitaan. Myös käännekohtassa olevat aikuiset ovat merkittävä asiakasryhmä, sillä he pyrkivät vahvistamaan itsetuntemustaan. (Suomi ym. 2016, 136.) Eläimiä käytetään apuna lasten ja nuorten kuntoutuksessa, perhe- ja kasvatustyössä, vammais- ja vanhustyössä, opetuksessa, fysio- ja toimintaterapiassa sekä psykoterapiassa. Eläinavusteinen työskentely voi olla ammatillisesti harjoitettavaa toimintaa tai vapaaehtoistoimintaa (Mts. 141). Suomin ja muiden (2016, 142) mukaan eläinavusteista terapiaa voidaan hyödyntää muun muassa masennuksen ja ahdistuksen, aspergerin, autismin, sosiaalisten pelkojen, ADHD:n eli aktiivisuuden ja tarkkaavuuden häiriön, uhmakkuus- ja käytöshäiriöiden, kiintymyssuhdehäiriöiden sekä tunne-elämän häiriöiden hoidossa.

3.2.1 Eläinavusteiset menetelmät

Eläinavusteisilla menetelmillä tarkoitetaan monia eri eläinten kanssa toteutettavia, terapeutteja, sosiaalipedagogisia tai kuntouttavia työtapoja (Suomi ym. 2016, 138). Suomessa tunnetuimpia eläinavusteisten menetelmien muotoja on muun muassa ratsastusterapia. Hevosten lisäksi myös koirat ja alpakat ovat tulleet tunnetuiksi eläinavusteisesta terapiasta puhuttaessa, mutta myös muut koti- ja lemmikkieläimet soveltuvat toimintaan. Kasvavaa kiinnostusta on ollut erityisesti tuotantoeläinten eli

lehmien, vuohien, lampaiden ja kanojen kanssa tehtävään työskentelyyn.

(Menetelmät n.d.) Eläinavusteisuus tai eläinavusteinen työskentely tunnetaan ulkomailla nimellä Animal Assisted Interventions, AAI, ja se on kattotermi, joka pitää sisällään eläinavusteisen työskentelyn kaikki kolme menetelmää (Ikäheimo 2013, 1).

Animal-Assisted Activity, AAA, eli eläinavusteinen toiminta on hyvinvoinnin lisäämistä motivoivilla, kasvatuksellisilla ja/tai hoidollisilla hyödyillä ilman että toiminta on tavoitteellista. Ohjaajalla ei tarvitse olla alan koulutusta eli toimintaa voivat harjoittaa myös vapaaehtoiset koulutettujen ammattilaisten rinnalla. Käynnit pohjautuvat usein spontaanisuuteen ja niiden tarkoituksena on tuottaa hyvää oloa, virikkeellistä ja piristää asiakkaita. Eläinavusteisen toiminnan piiriin kuuluu esimerkiksi ystävä- ja kaverikoirien toiminta. (Eläinavusteiset menetelmät n.d.; Ikäheimo 2013, 1; Suomi ym. 2016, 139.)

Animal-Assisted Therapy, AAT, eli eläinavusteinen terapia on toimintaa, jossa on selkeät tavoitteet ja suunniteltu edistyminen. Eläin on keskeisessä osassa hoitoprosessia ja toimintaa harjoittaa koulutettu ohjaaja, jolla on alan asiantuntijuus, harjoitustutkinto ja terveyden- tai sosiaalialan koulutus. Toiminta on aina tavoitteellista ja käyntien pituus on ennalta sovittu. Eläinavusteisen terapian piiriin kuuluu muun muassa ratsastusterapia. (Eläinavusteiset menetelmät n.d.; Ikäheimo 2013, 1.)

Animal-Assisted Special Pedagogy eli eläinavusteinen (erityis)opetus on eläinavusteisen terapian alaisuuteen kuuluvaa terapeutista ja tavoitteellista toimintaa. Tiettyyn eläinlajiin perehtynyt (eläinavusteinen toiminta) tai eläinavusteisen terapian koulutuksen saanut henkilö voi toteuttaa toimintaa kouluissa ja käyttää menetelmää apuna opetustyössä sekä oppilaiden tunnetaitojen kehittämisessä. (Ikäheimo 2013, 1; Suomi ym. 2016, 139.)

3.2.2 Eläinavusteisten menetelmien vaikutukset

Tutkimuksissa on todettu, että olemalla vuorovaikutuksessa eläimiin, ihmisten tunnetaidot kehittyvät ja hyvinvointi lisääntyy. Jo pelkkä eläimen läsnäolo rauhoittaa ja sen kosketus sekä läheisyys voivat tarjota lohtua ja tukea. Eläin ei arvioi tai luokittele ihmistä ulkoisten ominaisuuksien perusteella, vaan niihin voi turvautua

myös silloin, kun ihmissuhteissa on vaikeuksia. Vuorovaikutus tapahtuu ruumiinkielellä, joka helpottaa kommunikaatiota sanojen puuttuessa. Eläin reagoi ihmisen ruumiinkieleen ja tunnetiloihin sekä sen läsnäolo on luontevaa. Hyvinvointia lisäävät myös eläinten hoidon mukanaan tuomat rutiinit ja se, että niillä on hyvin samantyyppiset perustarpeet (ravinto, riittävä lepo ja liikunta) kuin ihmiselläkin eli eläimet myös rytmittävät päivää. Eläimiin liittyy myös turvallisuuden ja luottamuksen tunteita, mutta niiden kanssa työskentely tarjoaa myös haastetta, mikä mahdollistaa uusien asioiden oppimisen ja kokeilun. (Eläinavusteiset menetelmät n.d.; Suomi ym. 2016, 140.)

Eläinten rauhoittavat vaikutukset voidaan todentaa useissa tutkimuksissa, mutta eläimillä on myös aktivoivia vaikutuksia. Myös tästä on saatu tutkimustuloksia muun muassa vertailemalla autistista ja normaalia lapsiryhmää australialaisessa tutkimuksessa, jossa selvitettiin marsujen läsnäolon vaikutusta lasten reaktioihin lukutilanteessa. Autismin oireita omaavia lapsia marsujen näkeminen rauhoitti, kun taas muiden lapsien aktiivisuustaso kohosi marsujen näkemisen yhteydessä. Eläinavusteisuus helpottaa ja vahvistaa myös sosiaalista kanssakäymistä sekä kehittää vuorovaikutustaitoja. (Eläin rauhoittaa ja aktivoi n.d.)

Lemmikin omistaminen torjuu yksinäisyyttä ja eristäytymistä, sillä se on paitsi juttukaveri, lemmikki myös edesauttaa sosiaalisten kontaktien syntymistä. Erityisesti koirat ja hevoset ovat usein kiinnostuneita epävarmoista ja aroista ihmisistä, mikä voi muuttaa ryhmän dynamiikkaa, kun eläin lähestyy tai alkaa hoivaamaan ryhmän hiljaista, ulkopuolelle tai huomiotta jätettyä jäsentä. Tällöin kyseisestä henkilöstä tulee myönteisen huomion kohde, joka voi herättää muissa niin ihailua kuin kateuttakin. (Suomi ym. 2016, 140—141.)

Fysioterapiassa eläinavusteisuus auttaa fysiikan kehittämisessä ja toistoja tulee helposti tavallista enemmän. Esimerkiksi ratsastusterapiaa käytetään vaikeavammaisten kuntouttamisessa sen monipuolisten hyötyjen vuoksi. Fyysisten ominaisuuksien ja fyysisen hyvinvoinnin kehittämisen lisäksi eläin tuo lisäarvoa kuntoutukseen siinä, että se motivoi asiakasta ja saa asiakkaan sitoutumaan

harjoitteluun. Toiminnallinen harjoittelu tapahtuu luontaisesti, kun huomio kiinnittyy eläimen kanssa tekemiseen ja vuorovaikutukseen. (Eläinavusteinen kuntoutus n.d.)

Myös psyykinen kuntoutus on merkittävässä roolissa eläinavusteisessa työskentelyssä. Tutkimustulosten perusteella eläinavusteinen terapia toimii parhaiten autismista, käyttäytymishäiriöistä tai psyykkisistä ongelmista kärsivien ihmisten kanssa työskennellessä, mutta näyttöä heikentää se, että tutkimustuloksiin liittyy hajontaa eli tutkimusmenetelmiä tulisi vielä kehittää. Lisäksi täytyy muistaa se, että eläinavusteisessa työskentelyssä lähtökohtana on aina asiakkaan oma kiinnostus ja halu työskennellä eläinten kanssa. (Eläinavusteinen kuntoutus n.d.; Eläin rauhoittaa ja aktivoi n.d.)

3.2.3 Toiminnan etiikka

Green Care -toiminnalle on asetettu omat eettiset periaatteet, jotka koskevat kaikkia Green Care -palveluntuottajia ja niihin on kukin veloitettu perehtymään ja niitä noudattamaan. Ohjeperiaatteita on kaikkiaan kymmenen ja niihin kuuluvat luonnon elvyttävyyden arvostaminen, luontoympäristö ja vastuullisuus, eläinten kunnioittaminen ja suojelu, ammattimaisuus, menetelmien tavoitteellinen ja vastuullinen käyttö, laatu ja turvallisuus, yhteistyö toimijoiden kesken, kokemuksellisuuden ja osallisuuden arvostaminen, ihmisoikeuksien ymmärtäminen ja hyväksyminen sekä luottamuksellisuus. Osaksi ammattimaista Green Care -toimintaa kuuluu salassapitovelvollisuus ja lainsäädännön noudattaminen. (Yhdistyksen eettiset ohjeet n.d.)

Eläinavusteisia menetelmiä käyttäessä on muistettava erityisesti eläinsuojelulain ja -asetusten noudattaminen. Lisäksi Green Care -toiminnassa tulee muistaa, että eläimet ovat yhteistyökumppaneita, joiden hyvinvoinnista, viihtyvyydestä ja turvallisuudesta on huolehdittava. Eläimen hyvinvoinnista huolehtiminen on keskeinen asia ja toiminnan edellytys, sillä vain hyvinvoiva eläin voi olla asiakkaiden tukena kuntoutumisessa. Tämä tarkoittaa myös sitä, että toimijan, joka kouluttaa tai käyttää eläimiä Green Care -työssä, tulee omata riittävät tiedot eläimistä ja niiden kouluttamisesta, hoitamisesta ja hyvinvointiin sekä terveyteen liittyvistä

vaatimuksista. Eläimen hyvinvointi on varmistettava sekä asiakaspalvelun aikana että asiakaspalvelutyön ulkopuolella. (Yhdistyksen eettiset ohjeet n.d.; Mononen 2012.)

Eläinten hyvinvoinnista puhuttaessa tärkeäksi aiheeksi nousee myös eläinten kokema stressi. Jotta eläinten hyvinvointi voidaan varmistaa Green Care -toiminnassa, on ymmärrettävä miten ja miksi eläin stressaantuu sekä tunnistettava stressin oireet ja pyrittävä ehkäisemään stressiä ennalta. Kuten Mononen (2012) Green Care ja eläinten hyvinvointi-seminaariaineistossaan toteaa, ”stressi on sisäistä ja/tai ulkoisista ärsykeistä johtuva psyykinen kokemus, joka johtaa käyttäytymis- ja fysiologisiin reaktioihin.” Eläimen kokema stressi voi siten olla kroonista tai akuuttia ja sen voivat laukaista monet tekijät, kuten liian vähäinen lepo tehtyyn työhön nähden tai asiakkaiden arvaamaton käyttäytyminen. Stressiä voidaan kuitenkin myös ehkäistä tai lievittää monilla keinoilla kuten huolehtimalla ympäristön vakaudesta ja virikkeellistämällä eläintä monipuolisesti. (Mononen 2012.)

3.3 Yleisesti pientuotantoeläimistä

Ruokaviraston Tuotantoeläimet-verkkosivulla (n.d.) kerrotaan, että eläintä, jota kasvatetaan tai pidetään yleensä elintarvikkeiden, villan, nahan tai turkisten tuotantoa tai muuta maataloustuotantoa varten, kutsutaan tavanomaisesti tuotantoeläimeksi. Tässä opinnäytetyössä keskitytään pientuotantoeläimiin, tarkemmin sanoen kaneihin, siipikarjaan (pääasiassa kanoihin), minisikoihin, lampaisiin ja vuohiin, joita käytetään Green Care -asiakastyössä.

Näiden eläinten, kuten muidenkin eläinten pitoa, hoitoa, kohtelua ja käsittelyä säätelevät eläimiin liittyvät lait ja asetukset kuten eläinsuojelulaki ja eläinsuojeluasetus sekä maa- ja metsätalousministeriön asetukset ja päätökset (Eläinsuojelu pitopaikoissa n.d.). Näissä asiakirjoissa on tarkasti määritelty eri eläinlajien tila- ja olosuhdevaatimukset esimerkiksi valaistuksen-, ilmastoinnin-, veden saatavuuden ja karsina-/häkkikokojen suhteen. Kaikessa eläimen pidossa on huolehdittava siitä, että eläin voi hyvin eikä kärsi turhaan. Lisäksi Green Care -palveluntuottajan tulee huolehtia toimintansa laillisuudesta eli kotieläinten pitoa koskien on huolehdittava tarpeellisista tilaa ja kotieläimiä koskevista lakivelvoitteista kuten eläinten rekisteröinneistä.

Seuraavissa luvuissa käsitellään eläinlajikohtaisesti ja lyhyesti jokaisen lajin fyysiset ja psyykkiset ominaisuudet, luontaiset käyttäytymistarpeet, olosuhdevaatimukset, oppimiskyky, koulutusmenetelmät, käsittelyvaatimukset sekä se, löytyykö eläinlajin käytöstä Green Care -toiminnassa aiempia kokemuksia ja millaisia käyttökokemukset ovat mahdollisesti olleet. Tutkimustuloksissa kerrotaan myöhemmin tarkemmin pientuotantoeläinten soveltuvuudesta Green Care -asiakastyöhön ja käyttömahdollisuuksista sekä käytännön kokemuksista eri eläinlajeja koskien.

3.3.1 Kanit

Kani on yhdyskuntaeläin ja sille on ominaista elää 6—8 kanin ryhmissä. Tästä syystä kaneja tulisi aina olla vähintään kaksi, joskin riittävä tilantarve ja sopivat yhdistelmät ovat tärkeitä, jotta yhteenotoilta vältytään (ks. Kuvio 1). (Mäyränpää 2017, 21—22.) Luonnossa yhden kaniyhdyskunnan reviiri on jopa 20 hehtaarin kokoinen ja kanit liikkuvat yhdessä vuorokaudessa pitkiäkin matkoja. Saaliseläimenä kani on arka eläin, jolle varovaisuus on elinehto selviytymisen kannalta. (Mts. 10.) Kani puolustaa tarvittaessa reviiriään, joskin rotu vaikuttaa siihen miten ärhäkkä kani on perusluonteeltaan. Myös aktiivisuus vaihtelee roduista riippuen. (Mts. 18.) Kanin ruokintaan tulee perehtyä tarkasti sen poikkeuksellisen ruuansulatuksen vuoksi. Kanit ovat koprofageja eli ne syövät omia ulosteitaan, jolloin ravinnosta saadaan kaikki ravintoaineet irti. (Mts. 50—51.)

Kuvio 1. Kani on yhdyskuntaeläin eikä sitä tulisi koskaan pitää ilman lajitoverin seuraa.

Kaneilla on mainio kaukonäkö, mutta heikko lähinäkö. Kanin hämärenäkö on erityisen hyvä ja sillä on laaja näkökenttä. Kani näkee lähinnä vihreän ja sinisen sävyjä. (Mts. 10, 43.) Kani valikoi syötävän ravinnon hajuaistinsa perusteella. Lisäksi kanilla on herkät tuntokarvat. (Mts. 56.) Kanit kommunikoivat monin eri tavoin esimerkiksi korvillaan, hännällään, silmillään, asennollaan, hajuilla sekä äänellään (Mts. 65—66). Kanille on luontaista kaivautua maan alla pelottavassa tilanteessa eikä se pidä aukeista paikoista, sillä se on silloin alttiina saalistajille. Loikkiminen ja järsiminen kuuluvat myös kanin luontaisiin käyttäytymistarpeisiin. (Mts. 9—12.)

Mäyränpään (2017, 55) mukaan kaneilla on tietty vuorokausirytmiksi varsinkin ruokailun suhteen. Kanien perustarpeista on huolehdittava päivittäin ja niiden turkkia tulee tarvittaessa harjata ja kynsiä lyhentää. Myös kanien terveydestä on huolehdittava, odotettu elinikä on vaihtelee rotukohtaisesti mutta keskimäärin kani elää 5—9 vuotta. (Mts. 75). Mitä kanien pito-olosuhteisiin tulee, tilan, jossa kania pidetään, tulee olla turvallinen, hyväkuntoinen, kanille soveltuva, suojaisa, valoisa, puhdas sekä mahdollisimman hyvin eläimen luontaiset tarpeet huomioon ottava. Ilmanlaatu, lämpötila ja ilman suhteellisen kosteus on oltava kanille sopivia, eikä kani ei saa altistua yli 65 desibelin jatkuvalla melulle. (Lemmikkieläin – eläinsuojelulainsäädäntöä koottuna 2012, 11).

Kanilla tulee olla mahdollisuus sosiaaliseen kanssakäymiseen ja materiaalien tulee olla eläinlajille sopivat. Kanilla tulee olla myös mahdollisuus piiloutua halutessaan. Yksittäisen kanin pitopaikan vähimmäistilavaatimus vaihtelee 0,25 m² (alle 1,8 kg painoinen kani) 0,9 m² (yli 5,0 kg painoinen kani). (Lemmikkieläin – eläinsuojelulainsäädäntöä koottuna 2012, 15.) Kanilla tulee olla myös esimerkiksi oma vessanurkkaus, jossa se voi käydä asioillaan. Kesäisin ulkoilevan kanin kohdalla on huomioitava kanien tapa kaivaa tunneleita maan alle sekä se, että kanille on tarjolla riittävästi varjoa ja suojaa, sillä lemmikkikanit ovat herkkiä lämpöhalvaukselle. Myös muista tarpeista on huolehdittava, etenkin riittävästä liikunnasta ja monipuolisista virikkeistä, sillä häkkikani voi passivoitua ja masentua yksitoikkoisen elämän vuoksi. (Mäyränpää 2017, 35—38, 41.)

Kanin kesyttämiseen ja kunnollisen luottamussiteen luomiseen voi mennä kuukausia ja jopa vuosia. Äkilliset liikkeet säikäyttävät kanin helposti ja usein pienet rodut ovat säikympiä sekä kaltoin kohdeltuina aggressiivisempia kuin suuremmat rodut. (Mts. 10.) Mäyränpään (2017, 12) mukaan kanit eivät yleensä pidä silittelystä tai nostelusta eivätkä ne tule luokse kutsuttaessa, mikä tekee niistä haastavia lemmikkejä. Kani sopiikin paremmin aikuisen kuin lapsen lemmikiksi. Kaneihin tutustuessa tulee olla kärsivällinen ja rauhallinen, sillä kanit eivät välttämättä heti ensimmäisellä tutustumiskerralla uskalla ottaa kontaktia vieraisiin ihmisiin. Vasta rauhallinen houkuttelu ja toistuvat vierailut voivat rohkaista kaneja lähestymään ihmistä. (Mts. 14—15.)

Kanit muistavat ja yhdistävät asioita tiettyihin tapahtumiin, mistä syystä kania tulisi aina palkita eri toimenpiteiden aikana, jotta toimenpiteestä jäisi mieluinen muisto. Kanit ovat pelkopurijoita ja ne reagoivat säikähtäessään ja stressaavissa tilanteissa voimakkaasti. Kanien käyttöön on kuitenkin perehdyttävä, jotta passiivisuutta ei erehdy luulemaan tyytyväisyydeksi tai rentoutumiseksi, silloin kun se ei sitä ole. (Mts. 65—67.) Mäyränpää (2017, 69) huomauttaa, että kanien tarkka hajuaisti on myös huomioitava käsittelyssä sillä esimerkiksi hajuveden käyttäminen voi saada kanin pelkäämään tuttuakin hoitajaa.

Kanien käsittelyssä on tunnettava oikeat kiinniotto- ja nostotavat ja kanien käsittelyyn on käytettävä paljon aikaa. Tuttua kania kannattaa silittää otsasta ja korvien päältä. Kanin opettamisessa ja kouluttamisessa kannattaa aina käyttää positiivista vahvistamista ja esimerkiksi naksutinkoulutus sopii kanin koulutusmenetelmäksi hyvin. Toistoja tulee tehdä runsaasti ja koulutustuokioiden tulee pitää lyhyinä, kania ei saa pakottaa tekemään mitään väkisin. Kanille voi kuitenkin näillä keinoin opettaa esimerkiksi erilaisia agilityradaltakin tuttuja temppuja. (Mts. 80—82.)

Kaneja voidaan hyödyntää esimerkiksi vanhusten virkistystoiminnassa, kunhan tehtävään valitsee vain rohkeita ja sosiaalisia yksilöitä. Kania voi silittää tai mieluummin sen päivittäisiä puuhasteluja voi seurata sivusta. Toiminnassa kannattaa huomioida, että kani on aina rennompaa toisen kanin seurassa eli lajitoverin läsnäolo

myös tällaisen toiminnan aikana olisi tärkeää. Oman haasteensa kaverikanitoimintaan kuitenkin luo kaniien liikkumisen tarve ja ympäristövaatimukset. Myös kaniien sisäistä kelloa on vaikea ajoittaa asiakasryhmien aikatauluihin, sillä kani on usein aktiivisimmillaan hämäräaikaan. (Mts. 83.)

3.3.2 Siipikarja

Siipikarjasta kanoille luonnollinen laumakoko on alle 30 yksilöä parvessa. Parvessa voi olla myös useampi kukko, jos tilaa on riittävästi ja lauma voi jakautua pienemmiksi parviksi. Alle 30 yksilön parvissa kanat pystyvät tunnistamaan toisensa ja muodostamaan hierarkian, joka auttaa ylläpitämään rauhallista yhteiseloä, joskin kanat voivat tunnistaa parhaimmillaan jopa 80 lajitoveriaan. Kanat viestivät melko pienilläkin eleillä, ruumiinkielellä ja äänellään. Varsinkin ääni on merkittävä viestintäkeino ja sekä kukolla että kanoilla on omat ääntelytapansa eri tilanteisiin, joilla ne viestivät toisilleen esimerkiksi vaarasta tai kutsuvat toisiaan lähemmäs. Kanat vaikuttavat erityisesti ruokintatilanteissa varsin epäsosiaalisilta, sillä ne huolehtivat ensisijaisesti omasta ruuansaannistaan, mutta esimerkiksi lepohetkinä kanat voivat viihtyä hyvinkin lähekkäin. (Hassinen 2014, 20—22, 33.)

Kana on parhaimmillaan pitkäikäinen, hyvin hoidettuna rodusta riippuen jopa 20-vuotiaaksi elävä siipikarjan edustaja. Sillä on vilkkaat elintoiminnot, mutta muista kotieläimistä se eroaa erityisesti ruuansulatuksensa vuoksi, sillä kanalla on esimerkiksi kivipiira eli lihasmaha, joka tarvitsee säännöllisin väliajoin soraa toimiakseen. Tämä on siis huomioitava kanan ruokinnassa. Kanalla on tarkempi näkö kuin ihmisellä ja se erottaa värien lisäksi myös ultravioletin värin, mitä on tavattu kanojen höyhenpeitteessä ja jolla uskotaan olevan merkitystä kumppaninvalinnassa. Laajan ja tarkan näkökentän lisäksi kanoilla on lähes yhtä hyvä kuulo kuin ihmisellä, joskin kana kuulee paremmin matalia kuin korkeita ääniä. Ruuan valintaan kana käyttää sekä maku- että hajuaistiaan ja kanoilla on erityisen herkkä tuntoaisti nokassaan, jonka avulla ne tutkivat ympäristöään. Kosketuksella on tärkeä merkitys myös kanojen välisessä kommunikoinnissa sekä kanojen hoivakäyttäytymisessä. (Mts. 12—15).

Kanoilla on yksinkertaiset perustarpeet, joita ne toteuttavat säännöllisessä rytmissä. Päivä- ja vuosirytmiiä säätelee puolestaan valon määrä. Ruokailu, lepääminen, puuhastelu ja orrelle nukkumaan vetäytyminen tehdään mahdollisuuksien mukaan aina yhdessä koko parven kesken. Munintaan vaikuttaa erityisesti valon määrä, jota tosin voidaan säädellä myös keinovalon avulla. Jotta kana olisi onnellinen, sen tulisi päästä toteuttamaan luontaisia käyttäytymistarpeitaan kuten sukimista ja hiekassa kylpemistä vapaasti. (Mts. 17—19.) Hassisen (2014, 34) mukaan parvessa olisi hyvä olla aina kukko, sillä se rauhoittaa kanaparvea ja kukko pitää myös huolta parvestaan.

Kuten muutkin kotieläimet, myös kanat vaativat aikaa ja päivittäistä hoitoa sekä huolenpitoa. Niiden tulee päästä toteuttamaan luontaisia käyttäytymistarpeitaan ja niille tulee olla tarjolla puhdasta, lajille sopivaa ravintoa ja raikasta vettä. Pitopaikan tulee olla kuiva ja vedoton, sekä tarpeen mukaan suojan tulisi olla lämmitettävissä. Kanoille ovat tärkeitä rutiinit, mistä syystä niitä tulisi pyrkiä esimerkiksi ruokkimaan joka päivä samoihin aikoihin. (Hassinen 2014, 25.) Kanoille tulee myös tarvittaessa suoda hautomisrauha, jos kana ilmaisee hautomishalukkuutta (Mts. 80). Telkänranta (2004, 18) toteaa, että häiriökäyttäytymistä syntyy, kun kana ei pääse esimerkiksi rentoutumaan venyttelyn, siipien räpyttelyn ja höyhenien sukimisen myötä esimerkiksi tilahtauden vuoksi. Korkea stressitaso voi ilmetä esimerkiksi kannibalismina.

Eläinsuojelulainsäädännön mukaan kanojen pitopaikan tulee olla riittävän tilava, suojaava, puhdas, turvallinen ja kanoille sopivista materiaaleista rakennettu sekä mahdollisimman hyvin kanojen luontaiset tarpeet huomioon ottava. Pitopaikassa tulee olla riittävä ilmanvaihto ja valaistus ja lämpötilan tulee olla kanoille sopiva. Melutaso pitäisi pyrkiä pitämään mahdollisimman alhaisena. (Kana – eläinsuojelulainsäädäntöä koottuna 2012, 5—6.) Jos kanalassa on emokanoja, tulee 4—5 emoa kohden olla vähintään yksi pesäpaikka (mts. 17). Luomukanaloissa ovat onomat tilavaatimuksensa kanaa kohden, mutta tavanomaisessa avokanalassa saa olla enintään yhdeksän kanaa yhtä neliometriä kohden (mts. 14).

Hassisen (2014, 22) mukaan elämän kaksitoista ensimmäistä viikkoa ovat merkittävimmät kanojen varhaisen sosiaalistumisvaiheen kannalta. Kanojen sosiaalistamiseen kannattaa kiinnittää huomiota, sillä ihmiseen tottunut ja ihmisiin luottavaisesti suhtautuva kana on huomattavasti helpompi hoitaa kuin arka ja pelokas yksilö, joka pyrkii hätääntyneenä karkuun ihmisen lähestyessä. Kanojen sosiaalisuus on tärkeää myös Green Care -toiminnassa, vaikka niiden annetaankin yleensä itse valita lähestyvätkö ne ihmistä vai eivät. Toisaalta kanat ovat helppoja pidettäviä, sillä ne eivät vaadi ihmisen jatkuvaa läsnäoloa vaan ne viihtyvät yhtä hyvin omissa parveissaan. Kanoille voi opettaa tiettyjä asioita, mutta ne eivät opi esimerkiksi sisäsiisteiksi. Niille voi kuitenkin opettaa ruuan avulla esimerkiksi temppuja. (Mts. 22—28.)

Kanoja lähestyessä tulee aina liikkua rauhallisesti ja koska kana on hyvin tapauskollinen, sitä tulisi aina pyrkiä hoitamaan ja käsittelemään samalla tavalla. Kana oppii tuntemaan hoitajaansa ja tuttu ihminen voi onnistua ottamaan kanan kiinni rauhallisesti esimerkiksi orrelta hämärän aikaan, kun kanat eivät ole enää aktiivisia. Pakenevaa kanaa ei kuitenkaan koskaan tulisi jahdata, vaan sen kiinni saamiseen tulee käyttää muita menetelmiä kuten rauhallista paimentamista tai luokse/häkkiin houkuttelua. Kana kuitenkin kesyyntyy helposti, jos sen kanssa vain viettää paljon aikaa, jolloin kanaa voi olla mahdollista silittää ja pitää sylissä haluttuina hetkinä. Kanoille voi opettaa herkkujen avulla monenlaisia temppuja kuten haluttuun paikkaan hyppäämistä tai tietyn kohdan nokkaisemista. Kanoille voi rakentaa myös oman agilityradan. (Mts. 104.)

Kanat voi opettaa tunnistamaan oman nimensä ja laboratorio-oloissa kanojen on huomattu oppivan vaativampiakin asioita kuten lämpölampun pois päältä-kytkemisen nappia nokkaisemalla, kun kanoilla on tarpeeksi lämmin. Myös labyrinttien läpäiseminen ja monimutkaisempien ovien lukitusten aukaisu on onnistunut kanoilta eri koeasetelmissa. (Telkänranta 2004, 11—12.) Kanat oppivat myös toisiaan matkimalla ja seuraamalla sekä eräissä tutkimuksissa on havaittu kanojen oppivan jopa videolta. Kanoilla on myös oletettua parempia muisti. Kanojen tulisi kuitenkin päästä kasvamaan riittävän virikkeellisessä ympäristössä, jotta niiden luontainen mielenkiinto uusia asioita ja siten oppimista kohtaan kehittyisi. (Mts.

2004, 12—13.) Hassinen (2014, 104) toteaa, että kanojen kouluttaminen on jopa yksinkertaisempaa kuin koiran ja esimerkiksi koirankouluttajalle kanojen kanssa työskentely on hyödyllistä, sillä kanat kehittävät monipuolisesti kouluttajan eläinten lukutaitoa, mekaanisia taitoja sekä palkitsemistapaa ja -nopeutta.

Kanoja, kuten muitakin tuotantoeläimiä, on hyödynnetty eläinavusteisessa toiminnassa ja terapiassa jo pidempään erityisesti ulkomailla, mutta myös Suomessa niiden suosio on kasvussa. Kanojen säännöllinen päivärytmi ja täsmälliset käytösmallit, sekä hyvin kohdellun kanan luontainen uteliaisuus ja sosiaalisuus tarjoavat asiakkaille mielekkään tilaisuuden tarkkailla ja havainnoida kanalauman elämää ja keskinäistä kommunikointia. Tätä kautta opittuja ja esiin nousseita asioita voidaan peilata myös asiakkaan omaan elämään ja työyhteisöön. Eläinavusteisessa toiminnassa kanoja ei kouluteta tottelemaan vaan ne kasvatetaan yhteistyötä vahvistamalla niin, että kanojen kanssa työskentely on turvallista ja ne tottuvat ihmisten seuraan. Samalla huomioidaan se, että kunkin eläimet omat kyvyt, luonteenpiirteet ja mahdollisuudet tulevat otetuksi huomioon. (Salmela 2013, 127—131.)

Salmelan (2013, 130) mukaan kanojen tarkkailu aktivoi esimerkiksi lapsia. Tarkkaavaisuus ja huomiokyky lisääntyvät samalla kun uteliaisuus herää kanalaumaa tarkkailemalla. Salmela (2013, 132—133) on koonnut myös kommentteja kanoja eläinavusteisessa työskentelyssä hyödyntäneiltä terapeuteilta ja niissä nousee esiin kanojen tarkkailun mieltä virkistävät vaikutukset, kanojen ruokkimisen ja koskettamisen elämyksellisyys sekä se, että kanoja voi tarkkailla halutessaan kauempaakin turvallisesti eikä niiden kanssa työskentely välttämättä vaadi keskustelua. Toisaalta kanat toimivat myös erinomaisesti keskustelun avaajina. Kommenteissa korostuu myös kanaterapian järjestämisen helppous ja mielekkyys.

Mitä muuhun siipikarjaan tulee, esimerkiksi kalkkunoiden, ankkojen ja hanhien pito-olosuhteita koskevat samat periaatteelliset vaatimukset kuin kanojen pito-olosuhteita. Kalkkunoilla on oltava tilaa sopivassa suhteessa niiden ikään, kokoon, sukupuoleen ja ryhmäkokoon nähden. Myös kalkkunoille on järjestettävä tarvittaessa asianmukaiset pesätilat. (Kalkkuna – eläinsuojelulainsäädäntöä koottuna 2012, 15.)

Samat tilavaatimukset pätevät myös ankkoihin ja hanhiin. Jos ankkaa tai hanhea käyttää siitokseen ja se elää vain sisätiloissa, tulee lintua kohden tilaa olla vähintään 0,5 m² (ankka) tai 1 m² (hanhi). Jos linnut pääsevät päivittäin ulkoilemaan, tilavaatimus on puolet pienempi. (Ankka ja hanhi – eläinsuojelulainsäädäntöä koottuna 2012, 14.)

Kalkkunat kommunikoivat äänellä, visuaalisilla elkeillä ja kosketuksen kautta. Hierarkia ja sen ylläpito on kalkkunaparvessa tärkeää ja muutokset hierarkiassa johtavat usein tappeluihin. (Ekesbo 2011, 123.) Kalkkunat oppivat parhaiten lajitovereitaan matkimalla (mts. 122). Kalkkunoilla oletetaan olevan samankaltainen näköaisti kuin kanoilla, sekä niillä on hyvä kuulo-, haju- ja näköaisti (mts. 127–128). Kalkkunoiden kalju pää ja kaula voivat vaihtaa väriä kirkkaanpunaisesta siniseen, violettiiin ja valkoiseen. Kalkkunan kokema tunnetila vaikuttaa sen pään alueen väriytykseen; jos kalkkuna kokee olonsa uhatuksi, sen pää ja kaula muuttuvat kirkkaan punaisiksi, kun taas soidinmenoissa pään alueen hallitseva väri on valkoinen. (Mts. 127.)

Myös hanhilla on kokonaisuudessaan hyvät aistit ja ne viestivät pääasiassa äänellään. Hanhet oppivat nopeasti ihmisten käytöstä seuraamalla ja niillä on hyvä muisti. Hanhet myös leimautuvat helposti mihin tahansa asiaan tai olentoon ensimmäisinä elinpäivinä. (Ekesbo 2011, 136, 138–139.) Sama pätee ankkoihin, jotka oppivat muita seuraamalla. Ankat kommunikoivat visuaalisilla elkeillä ja äänen avulla. (Mts. 143–144.) Ankan aistimaailmassa poikkeuksellista on se, että ne näkevät tarkasti myös veden alla, toisin kuin esimerkiksi ei-akvaattiset nisäkkäät (mts. 147). Sekä ankat että hanhet muodostavat pareja lisääntymiskaudella, jolloin ne myös pyrkivät tekemään kaiken yhdessä syömisestä nukkumiseen. Yhteistä lajeilla on myös hyvä uintikyky ja niille tulisikin sallia pääsy uimaan tai edes peseytymiseen veden äärellä. (Mts. 144–145.) Sekä ankat että hanhet ovat herkkiä veden lämpötilan suhteen, ne ovat esimerkiksi hyvin haluttomia juomaan muuta ympäristöään lämpimämpää vettä (mts. 148).

Siipikarjaa tulee käsitellä aina rauhallisesti ja varovasti, lajista riippumatta eikä lintuja tulisi koskaan pelästyttää (ks. Kuvio 2). Lempeä käsittely vahvistaa positiivista

suhdetta ihmisen ja linnun välillä ja tämä suhde vaikuttaa siihen, kuinka esimerkiksi ankat reagoivat ihmisen kutsuääniin tai lähestymiseen. (Ekesbo 2011, 151.)

Kuvio 2. Riippumatta lajista, siipikarjaa tulisi aina lähestyä ja kohdella rauhallisesti sekä varovasti. Kuvassa vasemmalta oikealle maatiaiskanoja, hanhi ja kalkkuna.

3.3.3 Lampaat ja vuohet

Hassisen ja Tobiassonin (2016, 9) mukaan lampaat ja vuohet ovat ihmisen varhaisimpia kotieläimiä ja ne tulevat toimeen hyvin erilaisissa elinympäristöissä. Sekä vuohi-, että lammasrotuja on satoja ja niiden koko, ominaisuudet sekä keskimääräinen elinikä vaihtelevat rodusta ja käyttötarkoituksesta riippuen. Molemmat ovat kuitenkin luontaisesti ketteriä kasvissyöjiä ja märehtijöitä. (Mts. 17—19.) Lammas ja vuohi kuitenkin eroavat siinä, että lammas on hyvin riippuvainen laumastaan, kun taas vuohi pärjää jopa yksinään. Vuohelle on ominaista kiipeillä ja seikkailla, joskin myös se on hyvin seurallinen ja yksin ollessaan vuohi hakeekin huomiota niin ihmisiltä kuin muilta eläimiltä. (Aaltonen 2005, 22.)

Lampaat elävät hyvin synkronoiduissa laumoissa eli ne pyrkivät tekemään kaikki toiminnot yhdessä nukkumisesta syömiseen ja juomiseen. Laumalla on muutoinkin erittäin iso merkitys lampaan hyvinvoinnille, sillä yksin jäänyt lammas on lähes aina hädissään. Lampaista tulisi aina olla vähintään kolme katraassa, mutta lauman koko voi olla viisikymmentäkin lammasta. Lampaat muodostavat herkästi erillisiä perhelaumoja, jotka koostuvat emoista ja niiden uuhikaritsoista. Pässit muodostavat

puolestaan erillisiä poikamiesryhmiä, jota johtaa kookas, vanhempi pässi. Laumassa on selkeä hierarkia, jossa alempiarvoinen väistää ylempiarvoista, joskaan arvojärjestyksellä ei ole lampaille niin suurta merkitystä kuin monille muille kotieläimille on. Lampaat ovat reviiuskollisia, mutta ne eivät puolusta omaa kotialuettaan. Keskinäinen kommunikointi perustuu hajuihin, asentoihin ja elkeisiin sekä ääneen. Kuitenkin kaikkia aisteja hyödynnetään lauman keskinäisessä viestinnässä. (Hassinen & Tobiasson 2016, 23—25.)

Lammas on tottunut pakenemaan vaaran uhatessa ja sillä onkin hyvin laaja näkökenttä, sekä lammas hahmottaa hyvin liikkuvan kohteen mutta ei paikallaan olijaa. Lampaille on myös heikko syvyysnäkö ja kaksitehoinen näkökenttä, minkä vuoksi ne usein pysähtyvät tuijottamaan kohdetta. On todettu, että lampaat erottavat värejä ja niiden kuuloalue on huomattavasti ihmisen kuuloaluetta laajempi. Korkeataajuisten äänien on tosin todettu aiheuttavan lampaille stressiä, joskin ne voivat tottua korkeisiin ääniin. Lammas ei myöskään välttämättä reagoi kutsuhuutoon, etenkin lauman ympäröimänä, mutta myös koska se ei tahdo kuulla kovin hyvin takaa tai sivuilta tulevia ääniä. Lampalla on hyvä hajuaisti ja hajun avulla esimerkiksi uuhi tunnistaa omat karitsansa. Lampaan turvassa on tarkka tuntoaisti ja makuaistia hyödynnetään ruuan valinnassa. (Mts. 21—22.)

Aaltosen (2005, 22) mukaan myös vuohilla on tarkat aistit. Sillä on tarkka kuulo- ja näköaisti ja kehittyneen hajuaistinsa ansiosta vuohesta on tullut vaativaruokainen eläin eli se valitsee tarkoin mitä syö. Pukit eli urospuoliset vuohet ovat kuttuja eli naaraspuolisia vuohia vahvempia ja itsepäisempiä. Pukeille tärkeä viestintäkeino on haju ja ne merkkäilevät hajullaan paitsi reviiiriään, myös puolisoitaan. Vuohelle riittävä liikunta on erityisen tärkeää. (Mts. 23—25.) Lampaiden luontaisiin käyttäytymistarpeisiin kuuluu laidunhygieniasta huolehtiminen, ne eivät mielellään laidunna likaisilla alueilla. Lammas ei mielellään myöskään ui, sillä villa on kastuessaan raskasta ja lammas voi myös vetää vettä keuhkoihinsa, mikä johtaa hukkumiseen. Pässilaumassa tavattavaa luontaista käyttäytymistä ovat kaverisuhteiden ylläpito sekä uhkailut ja alistumiset. (Hassinen & Tobiasson 2016, 23—24.) Tärkeintä on kuitenkin, että lampaat voivat toimia yhdessä laumana eikä niitä pidetä yksittäin ilman näköyhteyttä toisiin lampaisiin.

Hassinen ja Tobiasson (2016, 27) toteavat, että lampaiden hoidossa on huolehdittava ensisijaisesti oikeista pito-olosuhteista ja riittävästä laumakoosta. Pitopaikan tulee olla kuiva ja vedoton. Myös riittävä laidunala on tärkeä. Eläimillä tulee olla riittävästi tilaa ja pitopaikan on mahdollistettava lampaiden luontaisten käyttäytymistarpeiden toteutuminen eli koko lauman on mahdollista kerralla niin nukkumaan, liikkumaan kuin ruokailemaankin yhdessä. Lämpötilan ja valaistuksen tulee olla myös lajille ominaiset ja ihanteellista olisi, jos lampaat pääsevät ulkoilemaan myös talvella. (Mts. 37—38.) Kerintä on myös merkittävä hoitotoimenpide kerran tai kaksi vuodessa.

Eläinsuojelulain mukaiset vähimmäistilavaatimukset yhtä 75 kg painoista lammasta kohden ovat 1,4 m² sekä ryhmäkarsinassa (täytepohjalattialla) että yksittäiskarsinassa (Lammas – eläinsuojelulainsäädäntöä koottuna 2012, 15). Myös vuohien pitopaikan tulee olla riittävän meluton ja tilava, sekä suojaista, valoisa, puhdas ja turvallinen. Ilmanvaihdon tulee olla riittävä ja lämpötilan eläinlajille sopiva. Täytepohjalattian omaavassa vuohen ryhmäkarsinassa tulee olla yhtä vuolta kohden vähintään 1,2 m² ja yksittäiskarsinassa 1,4 m² tilaa. (Vuohi – eläinsuojelulainsäädäntöä koottuna 2012, 15.) Eläinten hoidosta tulee huolehtia päivittäin, niillä on oltava hyvälaatuista ruokaa ja puhdasta vettä koko ajan saatavilla. Myös makuualue tulee pitää kuivana ja eläimiä olisi syytä myös tarkkailla poikkeavan käytöksen havaitsemiseksi. Sairas tai loukkaantunut eläin pysyttelee yleensä erillään laumasta, mikä on hälyttävä merkki ongelmasta. (Hassinen & Tobiasson 2016, 56.)

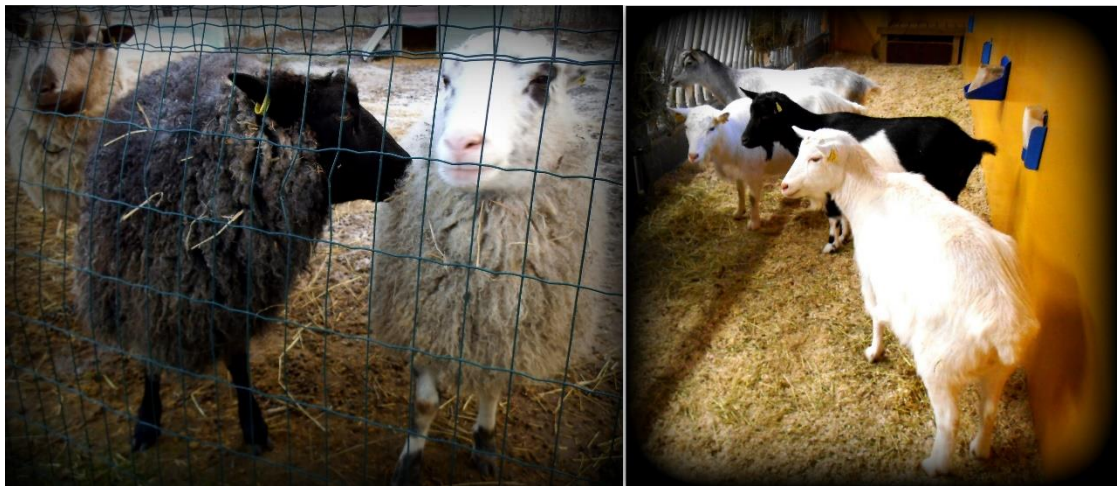
Lammas oppii tuntemaan oman hoitajansa ja sillä onkin hyvä muisti, lammas muistaa pitkään niin hyvät kuin huonotkin kokemukset. Lampaiden kanssa tulisikin aina pyrkiä siihen, että käsittelytilanteesta jäisi lampaalle mieluinen muisto. Lammas voi suhtautua epäilevästi vieraisiin eli sen tulisi antaa rauhassa tottua uusiin ihmisiin. Lampaista käsiteltäessä on huomioitava niiden voimakas tarve pysyä laumassa eli lampaista on aina helpompi käsitellä pieninä ryhminä kuin yksittäin. Lampailla on voimakas seuraamisvaisto ja ne ovat yleensä lauhkeita luonteeltaan. Aggressiivisuutta havaitaan yleensä vain, kun lampolassa on tilanahtautta tai lampaat joutuvat kilpailemaan resursseista kuten ravinnosta. (Hassinen & Tobiasson 2016, 26.) Hassisen ja Tobiassonin (2016, 56) mukaan lampaiden rapsutteluun ja niille jutteluun kannattaa käyttää aikaa, sillä siten lampaat oppivat luottamaan ihmiseen.

Lampaisiin tutustuesssa kannattaa hyödyntää lampaiden luontaista uteliaisuutta ja antaa lampaiden enemmän tulla luokse, kuin lähestyä itse lampaita suoraviivaisesti, sillä se johtaa herkästi lammaslauman pakenemiseen. Ruoka on tehokas houkuttelukeino, joskin lampaat voi opettaa tunnistamaan myös oman nimensä. Lampaan voi opettaa ja totuttaa hoitotoimenpiteisiin yhtä lailla kuin riimunnarussa kulkemiseenkin, joskin se vaatii pitkäjänteistä harjoittelua. Lampaiden ohjailussa kannattaa olla määrätietoinen, mutta rauhallinen ja lammaslauman siirroissa voi käyttää apuna niin aitoja kuin paimenkoiraakin. (Mts. 65—67.) Lampaan käsittelijän onkin tärkeää tuntea lampaan oikeat kiinnipito- ja ohjailutavat. Aaltonen (2005, 26) toteaa teoksessaan kuttu ja kutunpito, että vuohi on helpointa opettaa taluttamiseen, jolloin sitä voi taluttaa hihnassa kuten koira.

Vuohet ovat koiramaisempia kuin lampaat, sillä ne ovat usein luonnostaan hyvin seurallisia ja ihmisrakkaita. Uteliaana eläimenä se seuraa ihmistä lähes minne tahansa tilaisuuden saadessaan ja välillä vuohet vaikuttavatkin liian nokkelilta kaikkine oikkuineen. Yleensä vuohet ovat kuitenkin rauhallisia ja yhteistyönhaluisia ja niiden käytös on ystävällistä. (Aaltonen 2005, 21.) Vuohien hoitotoimenpiteisiin kuuluu tarvittaessa myös lypsy ja oman haasteensa aiheuttaa se, miten vuohet saa pysymään aitauksessa. Usein lammasverkko on ainut pitävä valinta vuohelle. Myös vuohet kommunikoivat äänellään ja elkeillään. Vuohia tulisi käsitellä ja esimerkiksi harjata runsaasti, jolloin se pysyy ihmisrakkaana ja hyvinvoivana. (Mts. 40—42.) Vuohi on lammasta leikkisämpi ja vilkkaampi myös aikuisena ja se kiintyy ihmisiin voimakkaasti. Vuohen voi opettaa kulkemaan talutushihnassa tai olemaan juoksulangassa. Lisäksi vuohen voi opettaa vetämään pulkkaa tai rattaita ja se oppii myös matkustamaan autossa. (Mts. 71, 74—76.)

Lampailla on ilahduttava ja viihdyttävä vaikutus, minkä vuoksi niitä on hyödynnetty hoivatyössä. Esimerkiksi vanhainkodeissa ja päiväkodeissa voi vieraila niin kutsuttuja kaverilampaita, minkä lisäksi lampaita käytetään apuna hoivatyössä perhekodeissa ja lasten hoitolaitoksissa. Tällaiseksi kaverilampaaksi soveltuu helposti ihmiseen leimaantuva yksilö, joka ei stressaa kuljetusmatkoista ja nauttii ihmisten seurasta. Lammas on rauhallisuutensa ja turvallisuutensa vuoksi monenlaisen eläinavusteiseen hoivatyöhön soveltuva ja esimerkiksi Pelson vankilassa lampaiden

hoito kuuluu vankien aktiviteetteihin. Eläinavusteisessa terapiassa lammasta voidaan puolestaan hyödyntää apuna esimerkiksi autististen lasten kanssa työskennellessä (Ks. Kuvio 3). (Hassinen & Tobiasson 2016, 137—138.) Myös vuohilla on piristävä vaikutus ja varsinkin lapset nauttivat vuohien esittämien niin sanottujen sirkustemppejen eli hyppyjen ja kiipeilyn seuraamisesta. Vuohi on terapiaeläimeksi sopivan kokoinen ja sen ystävällinen ja seurallinen luonne takaavat sen, että vuohi soveltuu avuksi esimerkiksi lasten kasvatus- ja hoitotyöhön (ks. Kuvio 3). (Hassinen 2006, 19.)

Kuvio 3. Sekä lampaita että vuohia käytetään Green Care -toiminnassa ja eläinavusteisessa työskentelyssä.

3.3.4 Minisiat

Siat ovat sosiaalisia, perhekeskeisiä eläimiä, jotka huolehtivat jälkikasvustaan ja puolustautuvat vaaran uhatessa. Niillä on kehittyneet sosiaaliset suhteet ja ne pystyvät välittämään oppimaansa eteenpäin. Siat ovatkin hyviä sopeutumaan eri tilanteisiin ja elinympäristöihin. Siat ovat luonteeltaan uteliaita ja ne tutkivat ja tarkkailevat ympäristöään tarkasti. Laumoilla on tyypillisesti oma reviiri, jonka sisältä löytyy tietyt lepo-, ravinto-, rypemis- ja ulostamispaikat. Sioille on luontaista elää pienissä perheyhteisöissä, jotka yleensä koostuvat emakoista ja niiden jälkikasvusta. Karjut elävät puolestaan yksin ja liittyvät vain lisääntymisaikana laumaan. Sikojen

laumaelämä on melko synkronoitua eli esimerkiksi lepotauot, ravinnon etsiminen ja nukkuminen aloitetaan ja lopetetaan samanaikaisesti. Keskinäinen kommunikointi tapahtuu hajumerkein ja kontaktiäänien sekä kosketusten avulla. Laumoissa on aina tietty hierarkia ja usein johtajana toimii kokenein emakko. (Schiering n.d., 27, 33—37.)

Sioilla on hyvät aistit, heikohkoa näköaistia lukuun ottamatta. Ne pystyvät erottamaan eri makuja, mutta makuaistiakin parempi sialla on hajuaisti, jonka avulla sika voi luoda niin kutsutun yksityiskohtaisen hajukuvan ympäristöstään. Lisäksi sika käyttää tuntoaistiaan hahmottaessaan ympäristöään eli se tutkii herkällä kärsällään ympäristöään, minkä lisäksi kärsää hyödynnetään ravinnon etsimisessä ja sosiaalisten suhteiden hoitamisessa. Sika ei erota näkönsä puolesta liikumattomia kohteita, mutta se haistaa ihmisen jopa kolmensadan metrin päästä ja sen kärsässä on yhtä paljon tuntuoreseptoreja kuin ihmisen kädessä. Sioilla on myös erinomainen kuulo ja vaikka ne voivat yltää jopa viidenkymmenen kilometrin tuntinopeuteen, siat liikkuvat possuja lukuun ottamatta yleensä varsin verkkaisesti. Siat ovat myös hyviä uimaan. (Mts. 28—29.)

Sikojen luontaisiin käyttäytymistarpeisiin kuuluu maan tonkiminen kärsällä erityisesti ruuanetsimistarkoituksessa. Siat myös mielellään kylpevät mudassa, sillä se puhdistaa niiden karkeaa nahkaa esimerkiksi loisista ja viilentää kuumalla ilmalla oloa, sillä sioilla ei ole hikirauhasia eli ne eivät pysty hikoilemaan. Suojaisten nukkumapaikkojen ja pesäpaikkojen rakentaminen, sekä runsas nukkuminen kuuluvat myös sikojen luontaisiin käyttäytymistarpeisiin. (Mts. 31—33.)

Sikarotuja on lukuisia erilaisia eli niiden koko ja väritys sekä käyttömerkitys vaihtelevat laajasti, mutta tässä opinnäytetyössä keskitytään erityisesti minisikoihin, jotka ovat keskimäärin noin viidenkymmenen senttimetrin pituisia ja joiden paino vaihtelee yleensä neljän- ja kuudenkymmenen kilon välillä (poikkeuksiakin on) (ks. Kuvio 4). Minisika vaatii, kuten muutkin siat, paljon omaa tilaa. Sosiaalisena eläimenä se viettää aikaa mielellään ihmisten seurassa, mutta sen on myös päästävä lepäämään omaan rauhaansa halutessaan. Sian tarpeiden täyttymisestä on huolehdittava eli sen on päästävä syömään ja nukkumaan riittävästi sekä sialle on

tarjottava riittävästi (ulko)tilaa liikkumiseen. (Schiering n.d., 108—112.)

Odotettavissa oleva elinikä on 10—15 vuotta (Minipossu lajina 2018).

Kuvio 4. Minisikojen koko ja ulkonäkö vaihtelee yksilökohtaisesti.

Sikojen tila-, olosuhde- ja hoitovaatimukset on säädetty eläinsuojelulaisissa ja -asetuksissa, mutta Green Care -toiminnassa on erityisen tärkeää myös eläinten hyvinvointi eli sioille tulisi tarjota mahdollisuus elää sopivissa ryhmissä (minisikaa ei tulisi pitää ilman lajitoverin seuraa) ja riittävän isoissa karsinoissa/aitauksissa, joissa siat pääsevät toteuttamaan luontaisia käyttäytymistarpeitaan eli esimerkiksi tonkimista ja nukkumista. Luonnostaan siistinä eläimenä sialle on myös tärkeää, jotta sillä on riittävästi tilaa pitää esimerkiksi ulostusalue reilusti makuualueesta erillään. Emakoiden kiinteälattiaisissa ryhmäkarsinoissa tilaa tulisi olla vähintään 1,3 m² emakkoa kohden, kun taas karjun yksittäiskarsinan tulee olla lattiapinta-alaltaan vähintään 6 m² (Sika – eläinsuojelulainsäädäntöä koottuna 2014, 14).

Minisika on usein luonteeltaan voimakastahtoinen ja herkkä, eikä sillä ole luontaista halua miellyttää ihmistä, mikä tekee siitä haastavan käsiteltävän (Minipossu lemmikkinä 2018). Minisika on lähtökohtaisesti arka eläin ja sen sosiaalistamiseen on oltava valmis käyttämään aikaa. Porsaan tulisi olla alkuaikoina mahdollisimman paljon ihmisten parissa, jotta se leimautuu ihmisiin. (Ostajan opas 2018.) Porsasajan

kokemukset muokkaavat pitkälti minisian myöhempää luonnetta ja käyttäytymistä. Minisikaa on hyvin hankala sosiaalista uudelleen enää aikuisena. (Minipossu lajina 2018.) Luottamuksen rakentaminen kestää kauan ja minisika sopeutuu huonosti muutoksiin. Luottaessaan ihmiseen minisika on kuitenkin uskollinen lemmikki, joka seuraa ihmistä vapaaehtoisesti. Karjua ei kuitenkaan tulisi ottaa lemmikiksi ilman sen kastroimista, sillä karjut voivat olla hormoniensa vietävissä ja siksi hyvin arvaamattomia, jopa aggressiivisia. (Eksymä 2016.)

Sika on myös hyvin älykäs eläin, jolla on erinomainen muisti ja oppimiskyky. Schieringin (n.d., 29) mukaan käyttäytymistutkijat pitävät sikoja koiriakin älykkäämpinä. Lisäksi Schieringin (n.d., 56) mukaan sioista on tullut, luultavasti jalostuksen seurauksena, yhtä alttiita stressille kuin ihmiset. Esimerkiksi tilanahtaus tai elinympäristön virikkeettömyys johtavat erilaisiin käyttäytymishäiriöihin kuten hännän purentaan (Mts. 126—127, 130). Sikaa ei voi myöskään kouluttaa kuten mitä tahansa muuta lemmikkieläintä ja sillä on aivan erilaiset tarpeet kuin koiralla ja kissalla. Haastavinta sian kouluttamisessa on sen nopea turhautuminen, jos se ei saa tarpeeksi huomiota osakseen. (Mts. 110—111.)

Beaverin ja Höglundin (2016, 181) mukaan sika oppii ensisijaisesti kokeilemalla ja yhdistämällä epäonnistumisen tai onnistumisen ärsykkeeseen. Sian kouluttamisessa voi hyödyntää positiivista vahvistamista eli sika palkitaan heti esimerkiksi ruualla, kun se toimii oikein. Myös negatiivista vahvistamista voidaan käyttää eli ärsyke kuten kosketuksen paine poistetaan heti, kun sika toimii oikein. Sika on kuitenkin nopea oppimaan ja se oppii helposti esimerkiksi kääntämään kytkimestä valot päälle ja pois. Jos asian kokeilemista, kuten valonkatkaisemisen koskettamista, seuraa palkkio, sika oppii nopeasti toistamaan tekonsa.

Uteliaina eläiminä siat pysähtyvät usein katsomaan uusia asioita. Jos jotain yllättävää tapahtuu, siat säikähtävät helposti ja adrenaliinitasojen palautuminen normaalille tasolla kestää ainakin kaksikymmentä minuuttia. Tällöin sian käsittely on hankalaa. Sian pelästyttämistä tulisikin välttää. (Beaver & Höglund 2016, 182.) Sika kannattaa totuttaa käsittelyyn jo porsasiässä. Ensin porsas tulisi totuttaa kosketukseen ja kun se reagoi siihen rauhallisesti, ilman hermostunutta ääntelyä, porsasta aletaan

pikkuhiljaa nostaa porrastetusti yhä ylemmäs, kunnes porsas malttaa istua ihmisen sylissä rauhallisesti. Käsittelyssä tärkeintä on rauhallisuus ja helläkätisyys, siinä ei tulisi kiirehtiä. Nosteluun tottumaton porsas huutaa lujaäänisesti ja rimpuilee, sillä syliinnostaminen estää porsasta pakenemasta ja se yhdistää tilanteen helposti kipuun pelästyessään. (Beaver & Höglund 2016, 191.)

Minisikojen, tai sikojen käytöstä ylipäänsä, Green Care -toiminnassa on olemassa vähäisesti tutkimustietoa. Alankomaissa toteutetun selvityksen mukaan myös sikoja käytetään kuitenkin ainakin jossain määrin Green Care -toiminnassa maataloilla (Ovaska, Oosting & van der Vis 2014, 99).

4 Tutkimuksen toteuttaminen

4.1 Tutkimukseen osallistujat ja aineistonkeruu

Tutkimus toteutettiin julkaisemalla sähköinen kyselylomake verkossa sekä haastatteleamalla palveluntuottajia kasvotusten. Sähköinen kyselylomake toteutettiin ja julkaistiin Webropol-kyselytutkimustyökalun avulla (ks. liite 2). Sähköpostitse kyselylomake lähetettiin 46 palveluntuottajalle, joista osan yhteystiedot olivat julkisesti nähtävillä Green Care Finland ry:n verkkosivuilla palveluiden yrityslistauksessa. Palveluntuottajia lähestyttiin siinä tapauksessa, jos heidän yrityksensä toiminnassa vaikutti olevan mukana pientuotantoeläimiä. Lisäksi osan palveluntuottajien yhteystiedot saatiin toimeksiantajan aiemmin toimittaman Green Care -toimijoiden yhteystietolistan kautta, josta ilmenivät ne pohjoiskarjalaiset palveluntuottajat, joiden Green Care -toiminnassa pientuotantoeläimet ovat aktiivisesti mukana.

Lisäksi kyselylomake julkaistiin sosiaalisessa mediassa eri Green Care -organisaatioiden puolesta. Facebookissa omien organisaatioidensa sivuilla julkista kyselylinkkiä jakoivat Green Care Finland (4053 seuraajaa), Green Care Keski-Suomi (461 seuraajaa), GreenCare Itä-Suomi (611 seuraajaa), Green Care Kainuu (258 jäsentä) ja Green Care Lappi (338 jäsentä). Lisäksi kyselyä jakoivat edelleen eteenpäin ainakin HyvinVoi-koordinaatio (91 jäsentä) sekä Green Care-hanke Satakunta (298

seuraajaa). Kyselystä myös uutisoitiin Green Care Finland ry:n sivustolla marraskuussa 2018 (Uutiset 2018). Sähköinen kyselylomake oli avoinna 12.11—5.12.2018 välisen ajan ja siihen pystyi vastaamaan kukin vastaaja ainoastaan kerran.

Vastauksia sähköiseen lomakkeeseen tuli kaiken kaikkiaan 37 kappaletta, joista kuusi oli sähköpostikyselylinkin kautta saatuja vastauksia. Vastausprosentti sähköpostikyselylinkin kautta oli 13 %, kun otetaan huomioon kaikki palveluntuottajat, joille kysely lähetettiin sähköpostitse. Lopullisista 37 kyselyyn vastanneesta 16 % vastasi sähköpostikyselylinkin kautta. (Ks. taulukko 1.) Julkisen nettilinkin kautta vastattiin 31 kertaa. Vastausprosentti julkisen nettilinkin kautta oli 0,5 %, kun otetaan huomioon kaikki niiden sivustojen seuraajat/jäsenet, joilla kysely julkaistiin eli yhteensä 6110 seuraajaa/jäsentä. Lopullisista 37 kyselyyn vastanneesta 84 % vastasi julkisen nettilinkin kautta. (Ks. taulukko 1.)

Taulukko 1. Sähköiseen kyselylomakkeeseen vastanneiden määrät

Kysely lähetetty sähköpostitse n-määrälle palveluntuottajia	Kyselyyn vastasi sähköpostitse n-määrä palveluntuottajia	Vastausprosentti
46	6	13 %
Kysely julkaistu julkisena nettilinkkinä n-määrälle sivustojen seuraajia/jäseniä	Kyselyyn vastasi julkisen nettilinkin kautta n-määrä sivustojen seuraajista/jäsenistä	Vastausprosentti
6110	31	0,5 %
Vastanneiden määrät	n	%
Julkisen nettilinkin kautta vastattu	31	84
Sähköpostikyselylinkin kautta vastattu	6	16
Yht.	37	100

Teemahaastatteluna toteutettuun haastatteluun valikoitui viisi palveluntuottajaa. Valintaperusteena toimi palveluntuottajan kokemus pientuotantoeläimistä ja niiden käytöstä Green Care -asiakastyössä. Lisäksi valintaan vaikutti se, kuinka monipuolisesti palveluntuottaja oli ollut eri eläinlajien kanssa tekemissä. Tavoite oli toteuttaa myös teemahaastattelut marras- ja joulukuun aikana, jolloin palveluntuottajien oma aktiivisuus ja saavutettavuus haastattelun kannalta olivat

myös ratkaisevia valintatekijöitä. Haastatteluun valikoitui lopulta kolme Green Care - palveluntuottajaa Keski-Suomen alueelta ja kaksi Itä-Suomesta.

Haastattelut tapahtuivat kasvokkain palveluntuottajan koti- ja/tai työpaikalla. Ennen haastattelun alkua haastateltavaa pyydettiin allekirjoittamaan julkaisulupapaperi (ks. liite 1), jossa haastateltava myönsi luvan haastattelun julkaisemiseen opinnäytetyössä ja ilmaisi antaisiko hän luvan haastattelun äänittämiseen, nimensä/yrityksen nimen julkaisuun sekä toimintaympäristöstä ja eläimistä otettujen kuvien julkaisuun opinnäytetyössä. Haastattelu toteutettiin keskustelemalla vapaasti etukäteen määritellyistä teemoista, joita olivat eläinlajivalinnat, eläinlajien koulutus ja käyttö, pientuotantoeläinten ominaisuudet, pientuotantoeläinten käytön vaatimukset ja haasteet sekä pientuotantoeläinten käyttökokemukset.

Haastattelu kesti kerralla aina noin tunnista puoleentoistatuntiin ja haastattelu kirjattiin tai äänitettiin ylös kokonaisuudessaan. Yksi haastateltavista kielsi haastattelun äänittämisen, mutta kaikki antoivat luvan nimensä/yrityksen nimen julkaisuun sekä toimintaympäristöstä ja eläimistä otettujen kuvien julkaisuun opinnäytetyössä. Haastatteluteemojen läpikäymisen jälkeen haastattelu jatkui vielä valokuvauskierroksella toimintaympäristössä ja eläintiloissa. Haastattelujen tavoitteena oli kerätä mahdollisimman kattavasti tietoa palveluntuottajien kokemuksista pientuotantoeläinten käytöstä Green Care -asiakastyössä. Yleiskielisesti litteroituna aineistoa kertyi kaiken kaikkiaan 17 sivua (riviväli 1, fontti 11).

4.2 Aineiston analysointi

Aineistoa analysoitiin yksinkertaisin, helposti tulkittavin tulkintamenetelmin.

Aineiston analysoimisessa yhdistettiin sekä laadullisen että määrällisen tutkimusotteiden tulkintamenetelmiä tutkimusongelman ratkaisemiseksi. Kuten Kananen (2015, 324–325) oppaassaan toteaa, laadullisen tutkimusotteen avulla saadaan ymmärrys tutkittavasta ilmiöstä, mutta määrällinen tutkimusote auttaa täsmällisemmän tiedon keräämisessä tutkimusongelmaa ajatellen. Lähestymistapa oli toisin sanoen monimenetelmäinen eli tutkimusongelmien selvittämisessä käytettiin triangulaatiota (Mts. 327).

Haastatteluaineiston laadullisessa sisältöanalyysissä on hyödynnetty sekä teoria- että aineistopohjaista luokittelua. Yleiskieliseksi tekstiksi puretusta eli litteroidusta aineistosta kerättiin kaikki se tieto, joka toimi vastauksena tutkimuskysymyksiin ja epäoleellinen informaatio karsittiin pois. Pelkistetty aineisto ryhmiteltiin aihepiireihin (segmentointi), jotka johdettiin suoraan tutkimuskysymyksistä, ja asiasisältö tiivistettiin (redusointi). Tuloksia havainnollistettiin aineistoesimerkeillä.

Asiasisältöjen tulkinta perustui sekä puhtaasti haastatteluaineistoon että olemassa olevien teoriakäsitteiden sovittamiseen aineistoon (Kananen 2015, 171–172). Myös sähköisen kyselylomakkeen avoimiin kysymyksiin sovellettiin laadullisia analyysimenetelmiä eli aineisto pelkistettiin ja ryhmiteltiin asiasisältöihin.

Aineiston käsittelyssä on hyödynnetty osittain myös fenomenologista menetelmää, jossa tutkimuskohteena ovat ihmisen kokemuksiin ja elämyksiin perustuvat vuorovaikutussuhteet toisiin ihmisiin, luontoon, kulttuuriin kuin koko ympäröivään maailmaan (Vilkkä n.d.). Ilmiötä pyritään ymmärtämään haastateltavien henkilöiden kokemus- ja merkitysmaailman kautta. Tässä tapauksessa tutkimuksen keskiössä oli palveluntuottajien henkilökohtaiset kokemukset, tulkinnat ja mielipiteet rajatusta ilmiöstä. Haastattelujen kautta saatua litteroitua aineistotekstiä tarkasteltiin kahdesta filtteristä eli palveluntuottajien ja asiakkaiden näkökulmasta. Asiakkaiden näkökulman on tosin tässä tapauksessa tuottanut palveluntuottaja, joka kuvaili asiakaspalautteen laatua ja määrää kertoessaan Green Care -asiakastyöstä ja sen merkityksestä. (Kananen 2015, 169.)

Sähköisen kyselylomakkeen kautta saatujen vastausten analysoinnissa hyödynnettiin myös määrällisen tutkimuksen analyysimenetelmiä eli aineiston tiivistämistä tehtiin hyödyntämällä erilaisia tilastotieteen tunnuslukuja (Kananen 2015, 287). Määrällisinä analyysimenetelminä hyödynnettiin esimerkiksi tulosten esittämisessä suoraa jakaumaa, josta nähtiin yksittäisen muuttujan eri vaihtoehtojen saamat vastaukset, sekä skaalakysymysten tulokset esitettiin sekä prosenttitaulukoina että graafeina (Mts. 288, 292). Aineistosta laskettiin myös esimerkiksi ilmiön esiintymisfrekvenssejä kuten kuinka usein vastaajat kuvaavat esimerkiksi lampaiden totuttamista käsittelyyn helpoksi. Analyysia laajennettiin kytkemällä mukaan ne asiayhteydet, joissa lampaat

on tuotu myös esille kuten pidetäänkö lampaita helpommin koulutettavina kuin vaikka minisikoja.

Analyysissa nostettiin esiin löydetyt kokonaisuudet, jotka toimivat yleistävänä tietona ilmiötä koskien. Tutkijan vastuulle jäi vastaajien vastausten ja eri aineistosisältöjen pelkistäminen (abstrahointi) sekä yhdistely kokonaisvaltaisen tiedon tuottamiseksi. (Kananen 2015, 129—130.)

4.3 Tutkimuksessa ilmenneet haasteet ja eettiset ratkaisut

Green Care -toiminta liittyy terveyden ja hyvinvoinnin edistämiseen ja kun kyse on terveyspalveluista, eettisyys korostuu myös tutkimustyössä ja sen toteuttamisessa. Haasteeksi muodostuikin asiakkaiden tavoittaminen niin, ettei heidän yksityisyydensuojansa vaarannu. Toisaalta palveluntuottajien haastatteluissa nousi myös esille asiakkaiden terveydentilaa koskevia asioita. Alun perin ratkaisukeinona oli pyytää palveluntuottajia välittämään anonyymi, sähköinen kyselylomake asiakkailleen, mutta asiakkaiden vastausprosentti jäi siitä huolimatta hyvin alhaiseksi eikä riittävää otantaa saavutettu, jotta tutkimusta voitaisiin pitää luotettavana asiakaskokemuksia ajatellen. Toisaalta kaikkia asiakkaita ei välttämättä voitu myöskään tavoittaa sähköisellä lomakkeella.

Kyselyyn vastanneiden kokonaismäärästä vain kaksi oli asiakkaita. Näin ollen asiakkaiden näkökulma jouduttiin jättämään pois tutkimustuloksista, sillä riittävää otantaa ei ollut, jotta tutkimustuloksista olisi voitu tehdä luotettavia johtopäätöksiä. Sähköiseen kyselylomakkeeseen vastanneista yhdeksän ei käyttänyt tai tuottanut Green Care -palveluita, jolloin kysely päättyi automaattisesti heidän osaltaan taustatietojen keräämisen jälkeen kysymykseen 4, jossa selvitettiin, mitä kautta Green Care -toiminta on vastaajalle tuttua. Sähköisen kyselylomakkeen osalta lopullinen tutkimustuloksissa huomioitu otanta koostui siis 26 vastaajasta, joista kaikki tunnistautuivat palveluntuottajiksi. (Ks. Taulukko 2.)

Taulukko 2. Sähköisen kyselylomakkeen vastaajaryhmät

Vastaajat ryhmiteltyinä	n	%
Asiakas	2	6
Palveluntuottaja	26	70
Ei käytä tai tuota GC—palveluita	9	24
Yht.	37	100

Sähköiseen kyselylomakkeeseen vastaaminen tapahtui anonymina, jotta palveluntuottajien vastauksissa esiin nousseet asiakkaita koskevat asiat eivät vaaranna yksittäisen asiakkaan yksityisyydensuojaa. Haastatteluaineiston analysointivaiheessa kaikkien haastatteluissa esiintyvien henkilöiden nimet salattiin, jotta tutkimustuloksista ei olisi pääteltävissä kenen asiakkaista on kyse, kun nostetaan esiin se, kuinka Green Care -toiminta hyödyttää eri oireista kärsiviä asiakkaita. Haastateltaviin viitataan myöhemmissä tuloksissa viittauksilla haastateltava A, B, C, D ja E. Haastattelut, kuten sähköiseen kyselylomakkeeseen vastaaminenkin, perustuivat vapaaehtoisuuteen. Haastatteluaineistoa säilytettiin tietokoneen lisäksi kahdella muistitikulla, joissa ne olivat vain opinnäytetyön kirjoittajan nähtävissä, ja aineistoa käytettiin vain tutkimustarkoituksessa. Opinnäytetyön valmistumisen jälkeen haastatteluaineistot hävitettiin poistamalla ne sekä muistitikuilta että tietokoneelta.

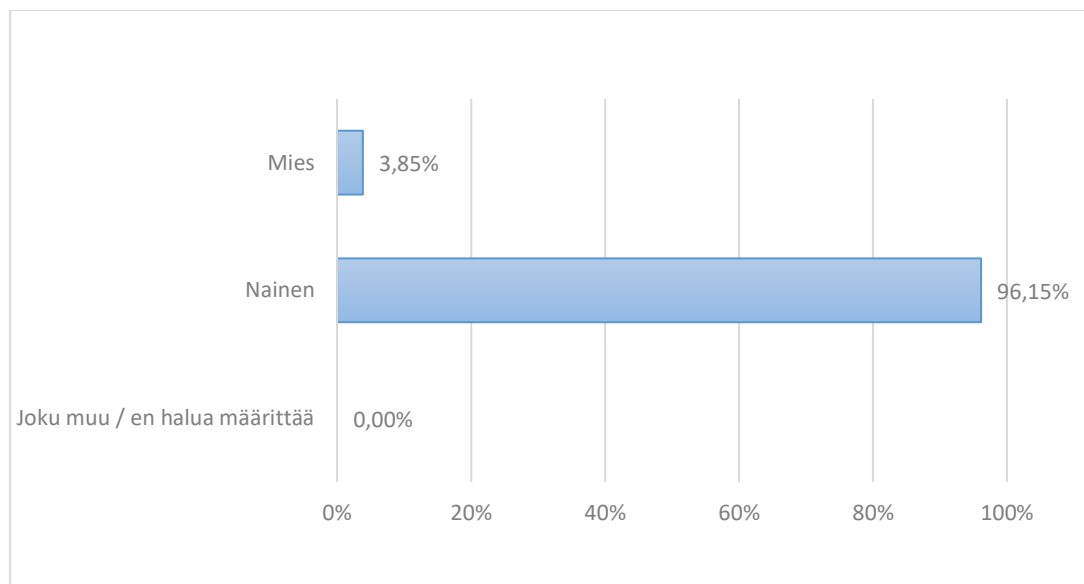
5 Tutkimustulokset

5.1 Taustatiedot

Tutkimustuloksissa huomioitiin 26 sähköiseen kyselylomakkeeseen tullutta vastausta ja viideltä haastateltavalta kerätyt haastatteluaineistot. Otanta koostui sellaisista henkilöistä, jotka ovat tuottaneet tai tuottavat tällä hetkellä eläinavusteisia Green Care -palveluita pientuotantoeläinten kanssa.

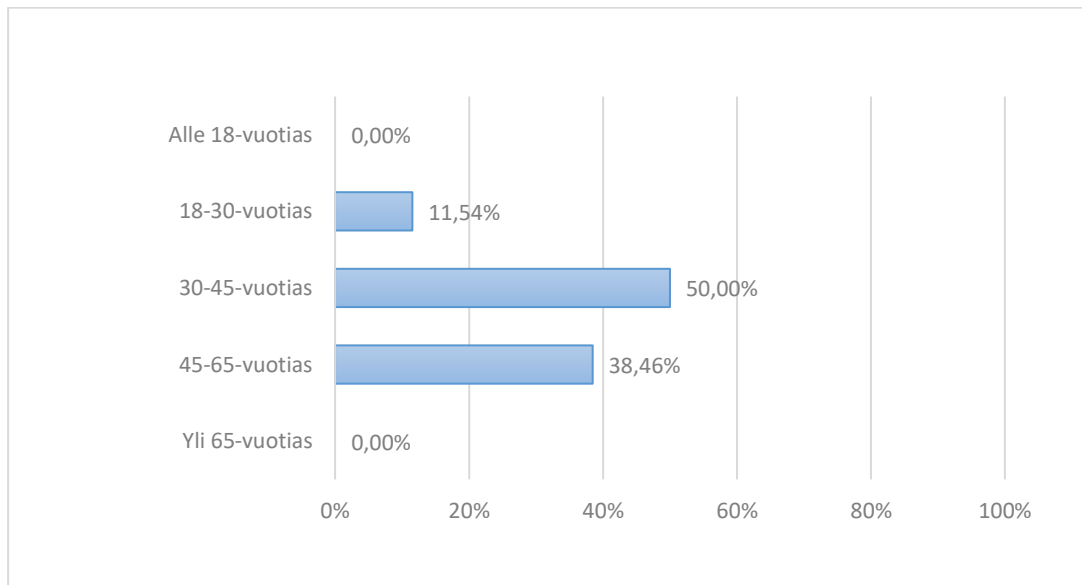
5.1.1 Sähköiseen kyselylomakkeeseen vastanneiden taustatiedot

Taustatietoina sähköisellä kyselomakkeella kysyttiin vastaajan sukupuolta, ikäryhmää ja asuinsijaintia. Lisäksi kysyttiin vastaajan koulutustaustaa sekä sitä kuinka kauan hän on tuottanut Green Care -toiminnan alaisia palveluita. Viimeisenä taustatietokysymyksenä selvitettiin onko vastaaja tuottanut eläinavusteisen toiminnan tai terapian alaisia palveluita Green Care -toiminnan parissa. Kuten kuviosta 5 ilmenee, 26 vastaajasta 25 oli naisia ja yksi mies.

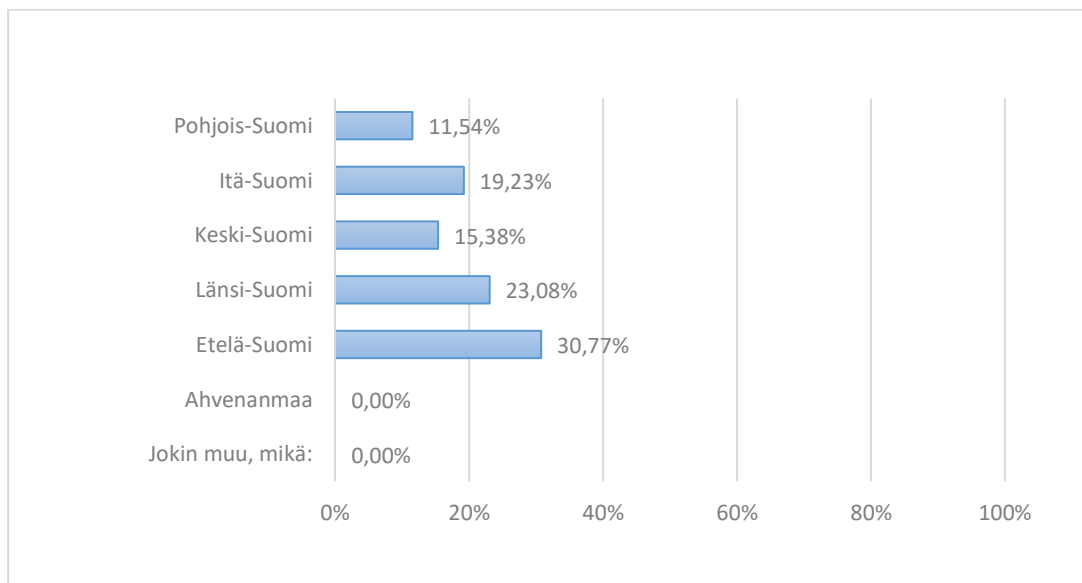
Kuvio 5. Vastaajien sukupuolijakauma (N = 26)

Puolet vastaajista (50 %) oli 30—45-vuotiaita, 10 vastaajista oli 45—65-vuotiaita ja kolme vastaajista oli 18—30-vuotiaita, kuten kuviosta 6 käy ilmi.

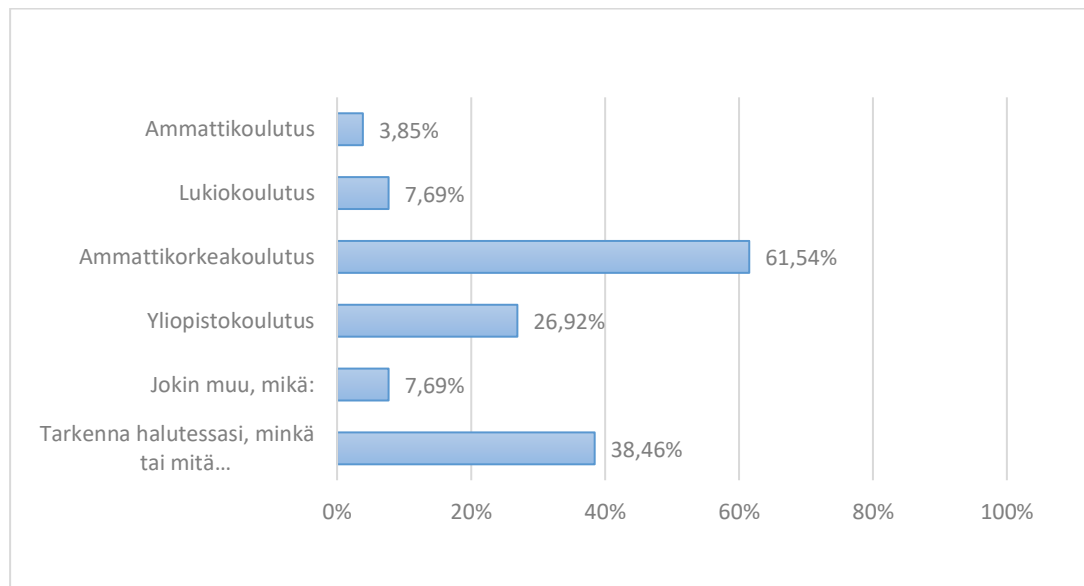
Kuvio 6. Vastaajien ikä (N = 26)

Lisäksi kysyttiin vastaajien asuinsijaintia. Eniten vastaajia oli Etelä-Suomesta (8 vastaajaa). Länsi-Suomesta oli kuusi vastaajaa, Itä-Suomesta viisi, Keski-Suomesta neljä ja Pohjois-Suomesta kolme vastaajaa (ks. Kuvio 7).

Kuvio 7. Vastaajien asuinsijainti (N = 26)

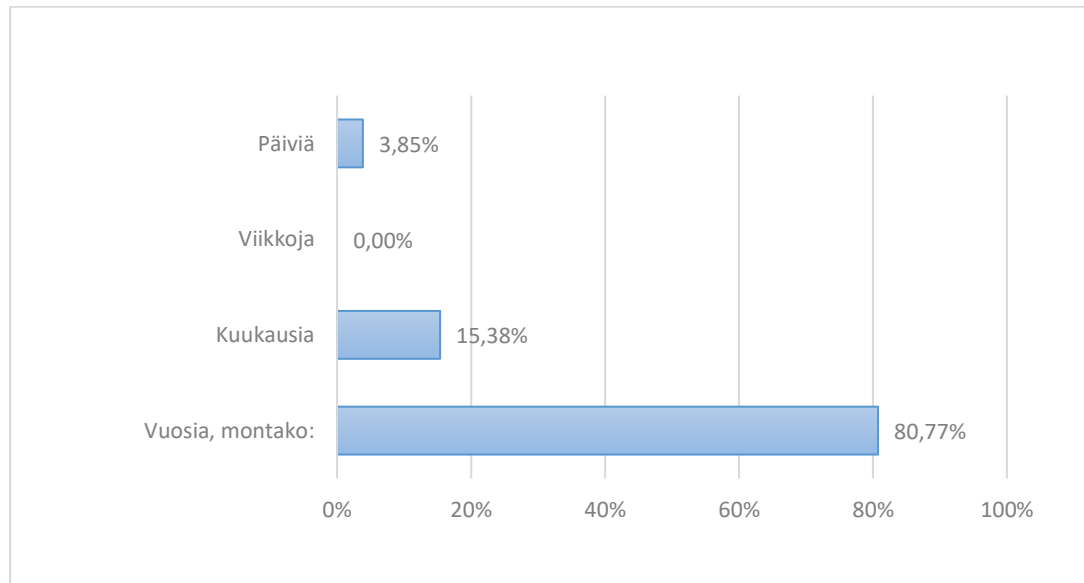
Suurin osa vastaajista, 16 vastaajaa, oli suorittanut ammattikorkeakoulun. Osalla oli myös taustallaan ammatti-, lukio- ja/tai yliopistotason koulutus (ks. Kuvio 8). Yksi vastaajista on määritellyt käyneensä opistotason koulutuksen vastauksena avoimeen ”jokin muu, mikä:”-vastausvaihtoehtoon. Lisäksi vastaajilla oli mahdollisuus tarkentaa halutessaan, minkä tai mitä tutkintoja/koulutuksia he ovat suorittaneet Green Care -toimintaan liittyen. Tähän avoimeen kysymykseen tuli 10 vastausta.

Kuvio 8. Vastaajien koulutustausta (N = 26)

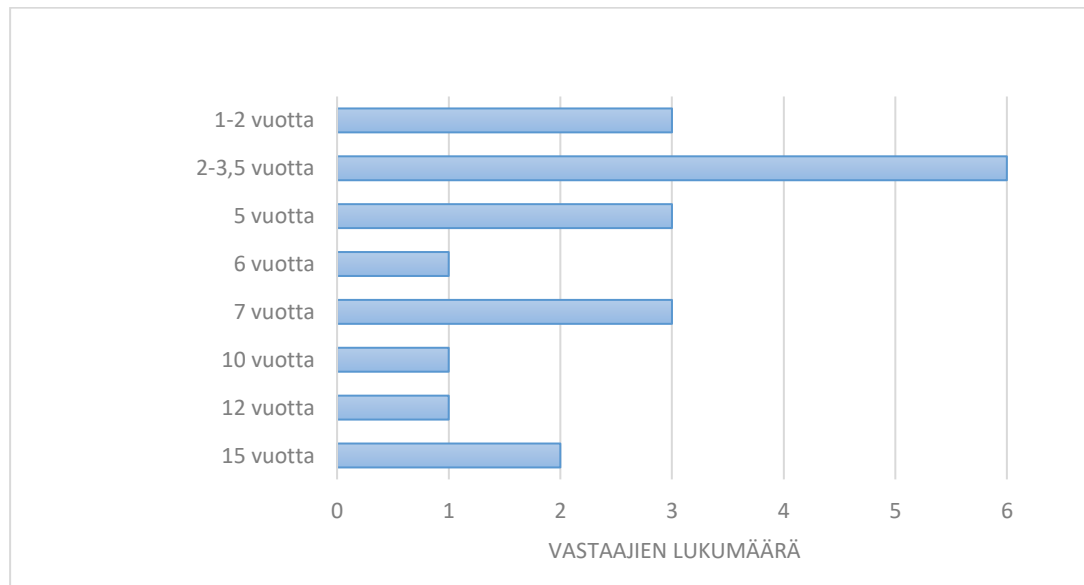
Viidellä vastaajalla Green Care -opintoja takana viiden opintopisteen edestä, sekä yhdellä vastaajalla oli lisäksi Green Karelia-hankkeen koulutuksia käytynä. Kolmella vastaajista oli sosiaalipedagogisen hevostoiminnan koulutus (toiminnanohjaaja- tai täydennyskoulutus käytynä). Yksi vastaajista oli suorittanut 30 opintopisteen laajuisen ja toinen 5 opintopisteen laajuisen puutarhaterapiakoulutuksen. Lisäksi kahdella vastaajalla oli eläinavusteisen valmentajan koulutus ja yksi oli Green Care maaseutumatkailuyrittäjä. Yksi vastaajista oli suorittanut Lapin ammattikorkeakoulussa pilottikoulutuksen.

21 vastaajaa oli tuottanut Green Care -toiminnan alaisia palveluita vuosien ajan. Neljä vastaajista oli tuottanut Green Care -toiminnan alaisia palveluita kuukausien ajan ja yksi päivien ajan, kuten kuviosta 9 ilmenee.

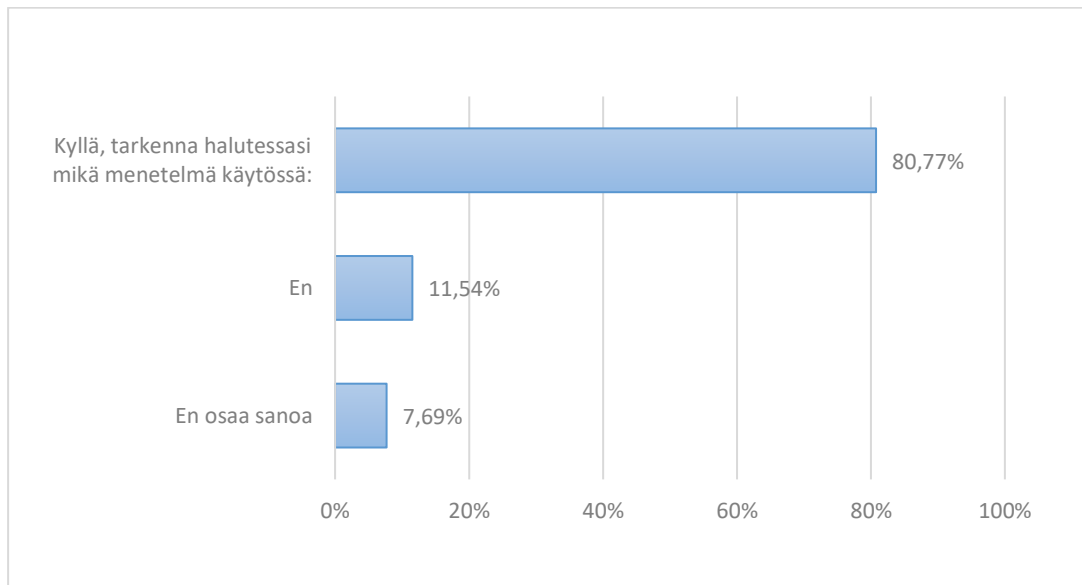
Kuvio 9. Aika, jonka vastaaja on tuottanut Green Care -toiminnan alaisia palveluita (N = 26)

Kolme vastaajista oli tuottanut palveluita vuoden tai reilun vuoden ajan, kuusi vastaajista kahden-kolmen, kolmen tai kolmen ja puolen vuoden ajan, kolme viiden vuoden, yksi kuuden vuoden ja kolme seitsemän vuoden ajan. Lisäksi yksi vastaajista oli tuottanut palveluita 10 vuoden ajan, yksi 12 vuoden ajan ja kaksi 15 vuoden ajan (ks. Kuvio 10). Yhdellä vastaajista oli puolen vuoden kokemus Green Care -yrittäjänä toimimisesta, mutta hän oli työskennellyt vapaaehtoisena Green Care -toiminnan parissa usean vuoden ajan.

Kuvio 10. Vuosimäärä, jonka vastaaja on tuottanut Green Care -toiminnan alaisia palveluita (N = 26)

21 vastaajaa oli tuottanut myös eläinavusteisen toiminnan tai terapian alaisia palveluita Green Care -toiminnan parissa. Kolme vastaajista ei ollut tuottanut eläinavusteisen toiminnan tai terapian alaisia palveluita ja kaksi vastaajaa ei osannut sanoa (ks. Kuvio 11). 12 vastaajaa määritteli tarkemmin, mikä eläinavusteinen menetelmä on käytössä. Osa vastaajista kertoi käyttävänsä eläinavusteisia menetelmiä kehitysvammaisten päivätoiminnan, toimintaterapian, psykologiapalveluiden tai nuorisotyön tukena.

Kuvio 11. Onko vastaaja tuottanut eläinavusteisen toiminnan tai terapian alaisia palveluita Green Care -toiminnan parissa (N = 26)

Yksi vastaajista järjesti sosiaalipedagogista hevostoimintaa ja yksi hyödynsi sosiaalipedagogista lähestymiskulmaa eläinten kanssa tehtävään työskentelyyn. Lisäksi yksi vastaajista kertoi eläinvierailuista (kokemusta vuohista ja koirista) ja toinen mainitsi käyttävänsä kanoja ja lampaita työskennellessään lapsiasiakkaiden kanssa. Lisäksi järjestettiin maatalu-avusteista toimintaa, eläinavusteista valmennusta ja maataluympäristössä tapahtuvaa tukihenkilötoimintaa. Yhdellä vastaajista kesälampaat toimivat kuntoutustyössä, jonka lisäksi hän järjesti koira-avusteista kuntoutusta.

5.1.2 Haastateltavien taustatiedot

Myös haastateltavien henkilöiden taustatietoina selvitettiin haastateltavan asema/ammattinimike, koulutustausta, sekä se kuinka kauan yrittäjä tai yritys on tuottanut Green Care -palveluja ja mitkä ovat käytössä olevat eläinavusteiset menetelmät. Yritystä koskien taustatietoina selvitettiin yrityksen toimiala ja henkilöstön määrä. Jo haastatteluajankohtaa sopiessa selvitettiin mitä pientuotantoeläimiä yrityksen tai yrittäjän Green Care -toimintaan kuuluu.

Kaikki haastateltavat olivat täysi-ikäisiä naisia ja kaikki yritykset olivat mikroyrityksiä, joissa henkilöstön määrä vaihteli yhdestä viiteen (Mikroyritys n.d.). Toimialoihin kuuluivat perhe- ja nuorisotyö, matkailupalvelut, koti- ja eläinpalvelut, työllistämispalvelut sekä muut sosiaalihuollon avopalvelut. Haastateltavista neljä olivat ammattiasemaltaan Green Care -toiminnan ohjaajia ja/tai maaseutu-/yksityisyrittäjiä, yhdellä ei ollut Green Careen liittyvää ammattinimikettä. Lisäksi ammattinimikkeinä esiin nousi lasten- ja perhetyön ohjaaja, fysioterapeutti (perehtynyt terveyden ja työhyvinvoinnin edistämiseen), yhteisöpedagogi sekä kaksi haastateltavista oli ammatiltaan lähihoitajia.

Haastateltavilla oli seuraavanlaisia koulutustaustoja ja tutkintoyhdistelmiä suoritettuna; työelämävalmennuksen erikoisammattitutkinto + eläinten kouluttajan ammattitutkinto + kauppatieteiden maisteri + eläinavusteinen valmentaja + sovelletun ja kliinisen käyttäytymisanalyysin koulutusohjelma + 20 opintopisteen Green Care -koulutus sekä kulttuurialan tutkinto + eläin hoitajan ammattitutkinto (valmistumassa, tutkinnon sisällä suoritettuna osatutkinto luonto- ja ympäristöalan tutkinnosta ”hyvinvoinnin tuottaminen eläinten avulla”), ammattikoulutus + Green Care perusteet kurssi, keskiasteen koulutus + Green Care -koulutus (eläin hoitaja), Green Care -koulutus + EASEL -koulutus + päihdetyön ammattitutkinto sekä yhdellä haastateltavista oli maatalousalan koulutus ilman erillistä Green Care -puolen koulutusta.

Kaikki haastateltavat olivat kuitenkin osallistuneet vähintään yksittäisiin Green Care -puolen koulutustilaisuuksiin ja he olivat verkostoituneet Green Care -toiminnan parissa. Kaikilla oli myös useamman vuoden ajalta kokemusta eläin hoidosta. Lisäksi kahdella haastateltavalla oli tavoitteena kouluttautua lisää ja suorittaa (lähi)tulevaisuudessa esimerkiksi eläinavusteisen valmentajan tai toimintaterapeutin ammattitutkinto. Haastateltavat kertoivat yritystoiminnan keskittyvän Green Caren osalta nuorisotyöhön, perhetyöhön (lisänä koti- ja eläin palvelu) työllistämispalveluihin ja muihin sosiaalihuollon palveluihin sekä matkailuun (kotieläinpiha).

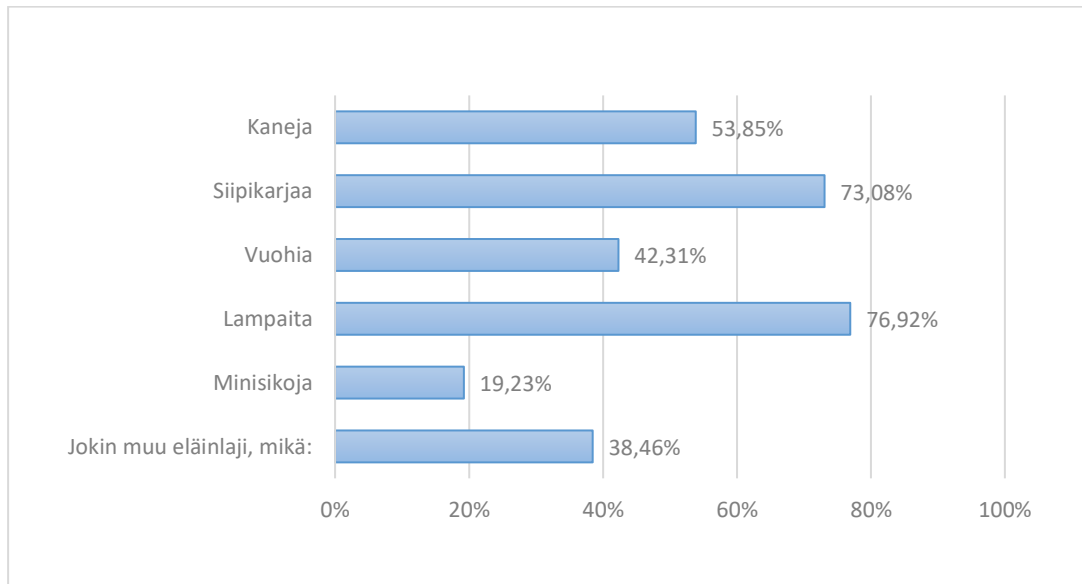
Osa yrityksistä, joissa haasteltavat työskentelevät tai jotka he omistavat, ovat olleet Green Care -toiminnassa mukana useamman vuoden ajan, keskimäärin kahdesta viiteen vuotta. Kaksi haastateltavista kertoo yrityksen olleen toiminnassa jo kauemmin, mutta Green Care -puolen palveluita on tuotettu vasta vähän aikaa eli esimerkiksi reilun puoli vuotta. Pääosa yrityksistä työllisti haastatteluhetkellä yhden ihmisen, mutta kahdessa yrityksessä työntekijöitä oli neljästä viiteen, kausityöntekijät mukaan laskettuna. Yksi haastateltavista kertoi yritykseltä löytyvän Green Care luontohoiva- ja luontovoima-laatumerkit ja toinen kertoi, että oman ammatin puolesta toiminnalle voi hakea luontohoiva-sertifikaatin, mutta hän aikoi lisäksi hakea luontovoima-laatumerkin, kun siihen tarvittava koulutus on käytynä. Kaikkien haastateltavien yritykset olivat löydettävissä Green Care Finland ry:n ylläpitämästä palvelut-jäsenlistauksesta.

Kaikki haastateltavat kertoivat, että valittuna eläinavusteisena menetelmänä käytössä oli eläinavusteinen toiminta ja siihen liittyvät eläinavusteiset aktiviteetit. Osalla tiloista vieraili myös terapiapuolen ammattiohjaajia, kuten toimintaterapeutti ja fysioterapeutti, jotka osallistuvat asiakkaiden ohjaamiseen ja ohjeistavat tarvittaessa myös Green Care -puolen ohjaajaa. Kaksi haastateltavista kertoivat, että toimintaan olisi pyrkimyksenä saada mukaan myös eläinavusteinen terapia jatkokoulutuksen myötä ja myös kolmas nosti esiin pyrkimyksen päästä jatkossa luomaan pitkäkestoisia terapiasuhteita asiakkaiden kanssa. Yksi haastateltavista kertoi, että Green Care -toiminta tilalla perustui kokonaan ulkopuolisen ohjaajan tilalla vetämiin leireihin.

5.2 Eläinlajivalinnat

5.2.1 Sähköiseen kyselylomakkeeseen vastanneiden eläinmäärät

Sähköiseen kyselylomakkeeseen vastanneista suurin osa hyödynsi lampaita (20 vastaajaa) ja siipikarjaa (19 vastaajaa) tarjotessaan eläinavusteisia palveluita. 14 vastaajalla on käytössään kaneja, 11 vastaajalla vuohia ja viidellä vastaajalla minisikoja. 10 vastaajaa hyödynsi myös muita eläinlajeja tarjotessaan eläinavusteisia palveluita ja näihin eläinlajeihin kuuluivat pääasiassa koirat, kissat ja hevoset, mutta myös naudat, alpakat ja laamat (ks. Kuvio 12).

Kuvio 12. Eläinlajit, joita vastaajat hyödyntävät tarjotessaan eläinavusteisia palveluita (N = 26)

Liitteestä 3 selviää vastaajien tarkat eläinmäärät. Kaniin lukumäärä vaihteli vastaajakohtaisesti yhdestä kaniinista 60 kaniin ja siipikarjan lukumäärät yhdestä 40. Minisikojen määrän oli kertonut neljä vastaajaa ja jokaisella heistä oli kaksi minisikaa. Vuohien lukumäärä vaihteli vastaajakohtaisesti yhdestä kymmeneen vuohia ja lampaiden yhdestä 130 lammasta. Vastaajat eivät olleet kuitenkaan määritelleet olivatko kaikki eläimet mukana eläinavusteisessa toiminnassa vain vaan osa, joskin kyselylomakkeen kysymyksessä tarkoituksena oli selvittää juurikin se, kuinka monta eläintä vastaajalla on lukumäärällisesti mukana eläinavusteisessa toiminnassa.

Aineistossa useimmiten esiintyvän arvon eli tyyppi-arvon (moodi) mukaan vastaajalla on tyypillisimmin kaksi kaniin, 20 siipikarjan edustajaa, kaksi minisikaa, kaksi tai kolme vuohia ja/tai kaksi lammasta. Näillä eläinmäärillä on eläinlajeittain suurin frekvenssi eli esiintymistiheys liitteen 3 taulukossa. Keskiarvo ei tässä tapauksessa kerro riittävästi, sillä tuloksia vääristää yksittäisten vastaajien suuret eläinmäärät eivätkä tulokset edusta vastaajien keskuudessa eniten esiintyviä eläinmääriä.

5.2.2 Haastateltavien eläinmäärät

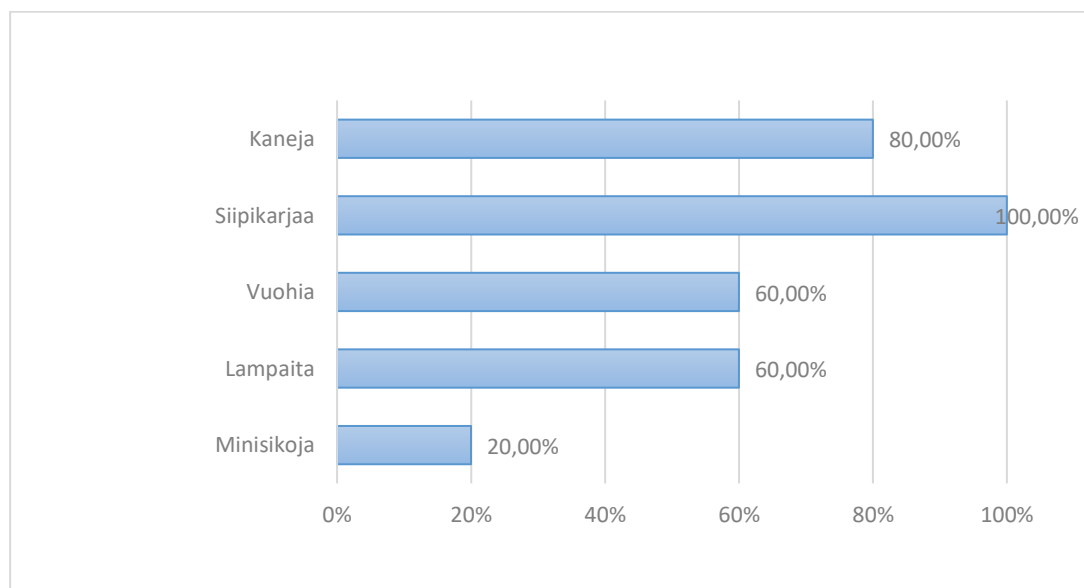
Haastateltava A:lla oli tilalla käytössään kesäkaudella kanoja, lampaita ja kaneja, jonka lisäksi asiakkaiden ja haastateltavan omat kanit kävivät tilalla vierailuilla. Kanoja tilalla oli ollut kahtena kesänä ja niitä on ollut 5—9 kappaletta. Tilan toisen työntekijän luo oli lisäksi mahdollisuus tehdä vierailuja ja häneltä löytyi kotoaan kuusi kanaa sekä kukko. Myös lampaita on ollut tilalla kahtena kesänä ja niitä on ollut 3—6 kappaletta. Tämän lisäksi toimintaan kuuluivat tilavierailut muille lammastiloille, joilla on usein useita kymmeniä lampaita ja joissa päästään opettelemaan laajemmin eläinten hoitotöitä.

Haastateltava B:llä oli ollut tilalla keväästä 2018 asti kolme kappaletta lampaita, joista kaksi oli kainuunharmasuuhia ja yksi suomenlammasuuhia. Lampaita tulee olemaan jatkossa mahdollisesti enemmän, mikäli uuhet tiinehtyvät. Tilalle tullaan hankkimaan myös vuohia, joita on ollut myös aiemmin toiminnassa mukana kolme kappaletta. Kaneja tilalla oli viisi kappaletta, yksi leikattu uros ja neljä naarasta, ja ne olivat tulleet tilalle kesällä 2018. Tilalla oli myös monipuolisesti siipikarjaa. Kanoja oli ollut tilalla vuosien ajan ja niitä on ollut yleensä noin 10 kappaletta + 1 kukko, joiden joukossa on niin tavallisia maatiaiskanoja kuin brahmoja ja hy-line brownejakin. Kalkkunoita oli ollut keväästä asti kolme kappaletta ja viiriäisiä kymmenen, niiden parvea uusittiin kerran vuodessa viiriäisten lyhyestä elinkaaresta johtuen.

Haastateltava C:llä oli tilalla neljä kappaletta suomenvuohikuttuja ja kahdeksan kappaletta silkkikanoja sekä kukko, sekä yksi naaraspuolinen minisika. Minisikalla oli alun perin seuranaan lajitoveri, mutta koska siat eivät olleet tulleet toimeen, toisesta oli jouduttu luopumaan. Kaikki tilalta löytyvät eläimet olivat olleet mukana Green Care -toiminnassa reilun kahden vuoden ajan. Haastateltava D:llä oli ollut tilalla vuohia kolme kappaletta vuodesta 2009 saakka. Kaksi vuohista olivat suomenvuohikuttuja ja yksi afrikkalainen kääpiövuohipukki. Tyrnäväläistä kantaa edustaneet maatiaiskanat olivat tulleet tilalle keväällä 2018 ja niitä oli yhteensä viisi kanaa sekä yksi kukko. Lisäksi tilalla oli kaksi risteytyshanhea, yksi uros ja yksi naaras, sekä kaksi, vuonna 2017 tilalle tullutta risteytyskanaa, leikattu uros ja naaras.

Haastateltava E:llä oli tilalla neljä suomenlammasuhta, viisi suomenvuohta, joista kaksi on pukkeja ja kolme kuttuja, viisi Savitaipaleen alkuperäiskannan kanaa ja kukko, yksi anka ja kuusi viiriäistä. Lisäksi tilalle otettiin kesäisin kesäkaneja, joita on ollut yleensä kolme kappaletta ja jotka on pyritty ottamaan aina samasta paikasta. Ankalle oli myös tavoitteena löytää lähiaikoina sopiva lajitoveri.

Kuviosta 13 ilmenee tiivistetysti mitä eläinlajeja haastateltavat käyttivät tarjotessaan eläinavusteisia palveluita. Kaikilla viidellä haastateltavalla oli käytössään siipikarjaa, neljällä oli kaneja, kolmella vuohia ja lampaista sekä yhdellä haastateltavista eläinavusteisessa toiminnassa mukana oli minisika.

Kuvio 13. Eläinlajit, joita haastateltavat hyödyntävät tarjotessaan eläinavusteisia palveluita (N = 5)

5.3 Eläinlajivalintoihin vaikuttavat tekijät

Eläinlajivalintoihin vaikuttavissa tekijöissä 23 vastaajaa nostivat esiin selkeästi esiin neljä eri kategoriaa: eläinten saatavuuden, eläimen ulkonäön/rodun sekä eläimen luonteen ja siihen liittyen eläimen käsiteltävyyden sekä sen, että eläintä on helppo lähestyä. Lisäksi eläinlajivalintoihin vaikuttavina tekijöinä esiin nousi eläimen hoidon ja eläintilojen järjestämisen helppous sekä eläimen koulutettavuus. Loput kolme

jättivät tähän sähköisen kyselylomakkeen avoimeen kysymykseen vastaamatta.

Samat asiat toistuivat myös viiden haastateltavan vastauksessa. Lisäksi haastateltava C kertoi eläinlajivalintojen perustuneen eläintenhoitajan omiin kokemuksiin kouluajoilta, jolloin opiskelijat ovat päässeet tekemään töitä monenlaisten eläinten kanssa. Eläinvalintoja mietittäessä ajatuksena on ollut, että eläinlajeissa tulisi olla jotakin perinteistä suomalaista, jotakin erikoisempaa, jotakin käsiteltävää ja jotakin hieman haasteellista.

5.3.1 Saatavuus

Eläinten saatavuutta ajatellen suurin osa vastaajista nosti esiin sen, että tilalla on ollut kyseisiä eläinlajeja jo aikaisemmin tuotantoeläiminä eli ne ovat olleet valmiina tilalla, kun Green Care -toiminta on päätetty ottaa mukaan osaksi tilan toimintaa. Esimerkiksi yksi vastaajista kertoi lammastalouden olevan tilan päätuotantosuunta ja muiden eläinten täydentävänä toimintaa. Toisaalta toinen vastaaja kertoi, että lampaista ja kanoista on ollut helppoa myös hankkia puhtaasti Green Care -toimintaa ajatellen.

Sama toistui haastateltavien vastauksissa, haastateltavat A ja C kertoivat eläinlajien valinnan taustalla olleen sen, että eläimet on ollut helppoa saada tilalle ohjaajan, työntekijän tai yhteistyötilan kautta. Haastateltava E kertoi, että siipikarja oli hankittu oman mielenkiinnon sekä mielenvirkeyden takia ja muita eläimiä tilalla oli puolestaan ollut jo ennestään, jolloin ne oli ollut luontevaa ottaa osaksi Green Care -toimintaa. Kesäisin auki pidettävälle kotieläinpihalle eläimet saatiin myös omalta maatilalta.

Haastateltava D kertoi, että osa eläimistä oli otettu alun perin lemmikkikäyttöön ja osa, pääasiassa kanat ja kanit, oli otettu Green Care -toimintaa varten. Hän tosin lisäsi, että kaikki eläimet tulevat tilalle ensisijaisesti laumanjäseniksi ja yksityiselämän ja yritystoiminnan erottaminen toisistaan on hankalaa. Haastateltava B kertoi, että eläimet oli hankittu tilalle ensisijaisesti Green Care -toimintaa ajatellen, joskin hankintapäätökset tehtiin koko perheen kesken. Myös haastateltava C:n yrityksessä eläimet täydentävät pedagogista arvomaailmaa ja ne on siten hankittu Green Care-asiakastyötä varten.

Eniten vastauksista kävi kuitenkin ilmi se, kuinka vastaajalla oli ollut omistuksessaan eläin tai eläimiä, jotka oli myöhemmin otettu mukaan Green Care -toimintaan eli eläimiä ei oltu alun perin hankittu eläinavusteisuutta ajatellen vaan jostain muusta syystä. Vain muutamat yksittäiset vastaajat ja osa haastateltavista kertoivat hankkineensa eläimiä vain ja ainoastaan Green Care -toimintaa ajatellen. Eräs vastaajista kertoi, ettei hänellä ole ollut aikomusta hankkia eläintä muusta syystä kuin siksi, että eläin on perheenjäsen ja laji on itselle mieluinen. Sama kanta oli myös toisella vastaajalla, joka kertoi kanojen kuuluvan kotitalouteen ja perheeseen, jonka vuoksi ne ovat myös luonteva osa kotitalalla tapahtuvaa toimintaa.

5.3.2 Ulkonäkö ja rotu

Osa vastaajista ja haastateltavista nostivat esiin yksittäisenä asiana eläimen ulkonäön, esimerkkinä tästä erään vastaajan ranskanluppakanit, joita hän kuvaili isokokoisiksi, rauhallisiksi ja suloisen näköisiksi, sekä haastateltava B:n huomautus siitä, kuinka kanit ovat sympaattisen näköisiä. Haastateltava B kertoi myös, että erityisesti viiriäiset oli hankittu tilalle ulkonäön takia. Valintojen taustalla oli värivalintaperuste, jotta asiakkaille voisi kertoa ja näyttää miten erilaisia eläimiä on olemassa. Yksi mainitsi vuohien valintaan vaikuttaneen eläinten ulkonäön ja toinen vastaaja myös lampaiden sekä kanien kohdalla niiden pienen koon. Eläimen koko nousi esiin myös myöhemmin erään vastaajan kertoessa, että asiakkaan on helppo aloittaa eläimiin tutustuminen turvallisesti kaneista ennen siirtymistä suurempiin ja haastavampiin eläimiin.

Osan valintapäätökseen oli vaikuttanut myös eläimen alkuperäisrotu ja halu vaalia kotimaisen geeniperimän säilymistä ja maataisarvoja Green Care -työn ohella. Haastateltava D halusi ehdottomasti tilalle alkuperäisrotuja. Toiveena oli alun perin saada hankituksi tilalle Itä-Suomen kanakantaa eli alholaista siipikarjaa, mutta saatavuusongelmien vuoksi hän päätyi ottamaan tilalle tyrnäväläistä kantaa. Valintaperusteena toimi myös rotuominaisuudet eli siipikarjan kylmänkestävyys, sillä tärkeää oli, että kanat viihtyvät ja pärjäävät puoliviileissä eläintiloissa. Eläinten ulkonäöllä eli sillä että ne ovat mukavia katsella, oli merkitystä myös kanoja ja kaneja valittaessa. Myös haastateltava A huomautti, että kanojen valintaan oli vaikuttanut

valitun kanarodun ominaisuudet eli kylmänkestävyys ja suuri koko, minkä ansiosta ne soveltuivat hyvin tilan toimintaan pito-olosuhteet huomioiden.

Eläimen rodulla on ollut merkitystä myös yleisesti ottaen eläinlajivalintoja tehdessä. Haastateltava A kertoi, että hänen hollantilainen kaninsa soveltui erinomaisesti Green Care -toimintaan ja hän uskoi, että rotuvalinnalla oli vaikutusta asiaan: hollantilainen kani kun on alun perin jalostettu showkaniksi. Haastateltava C kertoi, että eläimen rodulla ja ulkonäöllä on ollut eläinlajivalinnoissa siinä mielessä merkitystä, että tilalle oli haluttu hankkia sekä perinteisiä kotimaisia rotuja että joitain eksoottisemman näköisiä eläimiä (ks. Kuvio 14). Lisäksi eräs vastaaja nosti valintaperusteena esiin lampaiden ja vuohien allergiaystävällisyyden.

Kuvio 14. Eläinlajivalintoihin vaikuttava yksittäinen tekijä voi olla eläimen ulkonäkö, kuten viiriäisten värikkyyys tai silkkipokkanojen eksoottisuus.

5.3.3 Luonne

Kaikki vastaajat korostivat myös eläimen luonteen ja persoonan merkitystä Green Care -asiakastyössä ja pitivät sitä yhtenä tärkeimmistä eläinlajivalintoihin vaikuttavista tekijöistä, sillä vuorovaikutus eläimeen on tärkeää eläinavusteisessa toiminnassa ja terapiassa. Eräs vastaajista kertoi sähköisessä kyselylomakkeessa, että yksilöt valitaan luonteen perusteella asiakastyöhön ja jotta eläin valittaisiin, tulisi sen olla hyväluontoinen, utelias ja rohkea sekä ottaa kontaktia ihmiseen oma-

aloitteisesti. Myös eläimen rauhallisuutta pidettiin arvossa eikä eläimissä suosittu aggressiivisuutta. Eräs vastaaja lisäsi, että monenlaisista ja monenluonteisista eläimistä on hyötyä asiakastyössä, sillä silloin eläimen voi valita asiakkaan tarpeiden mukaan.

Haastateltava B kertoi pyrkivänsä valitsemaan asiakastoimintaan aina sellaiset eläimet, jotka on kunnolla sosiaalistettu. Jos eläin ei ole oma kasvatti, ostoeläimen on oltava sellainen, joka on ollut ihmisten kanssa tekemisissä, mistä syystä eläimiä ostetaan mielellään pieniltä tiloilta tai yksittäisiltä kasvattajilta. Pieni arkuus eläimen luonteessa ei haittaa, sillä kaikki eläimet eivät välitä olla ihmisten kanssa tekemisissä ja se halutaan osoittaa myös asiakkaille. Tällä voidaan näyttää, että kaikki ovat erilaisia ja on myös sallittua olla erilainen eli saa olla myös arka, ujo tai vähemmän sosiaalinen. Suuremmassa laumassa aremmat yksilöt pääsevät halutessaan myös vetäytymään taka-alalle.

Haastateltava A kertoi oman hollantilaisen kaninsa soveltuvan Green Care -toimintaan erityisesti sen reippaan luonteen ansiosta: kani haluaa osallistua ja olla kontaktissa ihmiseen. Hän kertoi, että myös kanojen valinnassa niiden rauhallinen luonne on ollut yksi valintaperuste ja mikäli eläimiä voidaan alkaa jossain vaiheessa pitää ympärivuotisesti tilalla, eläimen luonne tulisi todennäköisesti olemaan yksi valintakriteeri. Toisaalta hän lisäsi, että lauma- tai parvieläinten kohdalla luonne ei kuitenkaan ole niin tärkeässä roolissa, sillä laumaan/-parveen mahtuu monenlaista yksilöä. Yleisesti ottaen kanojen ja kukkojen sosiaalisuutta, toiminnallisuutta ja hyvää reagointikykyä ihmisten käytökseen kuitenkin kehuittiin vastauksissa.

Vuohista kerrottiin niiden olevan iloisia, leikkisiä ja turvallisia ja että ne sopivat monenlaisiin tarpeisiin sekä tilanteisiin, myös silloin kun asiakkaita on isompi ryhmä. Vuohia pidettiin aktiivisina, uteliaina, touhukkaina ja elämänvoimaa pulppuavina. Myös vuohien määrätietoisuutta pidettiin hyvänä asiana eläinavusteisuuden kannalta. Haastateltava D kertoi ottaneensa vuohet mukaan toimintaan niiden seurallisen ja uteliaan luonteen vuoksi ja koska ne eivät ole niin laumaviettisiä kuin esimerkiksi lampaat.

Haastateltava C sanoi eläimen luonteella olevan vaikutusta eläinlajivalintoihin, mutta pelkän luonteen perusteella ei voi tietää tai päätellä eläimen soveltuvan työhön, sillä uuden eläimen kanssa ei voida tietää ennalta, miten asiat lähtevät sujumaan. Hän huomautti, että eläin ei aina sovellu Green Caren kaltaiseen rankkaan ja haastavaan työhön, vaikka eläintä sosiaalistaisi ja kouluttaisi aktiivisesti. Haastateltava E mainitsi, etteivät aggressiiviset yksilöt sovellu mukaan toimintaan ja eläimen on oltava luonteeltaan kesy.

5.3.4 Käsiteltävyys

Eläimen käsiteltävyys sekä se, kuinka helppo eläintä on lähestyä, olivat myös eläinlajivalintoihin vaikuttavia tekijöitä. Eläimen luonteen lisäksi käsiteltävyyttä pidettiin merkittävänä tekijänä: eläimen tulee olla helppo käsitellä, jolloin sitä on myös helpompi hoitaa ja lähestyä, myös eläimiin tottumattoman asiakkaan. Esimerkkeinä vastaajat kertoivat, että tilalla ei esimerkiksi pidetä puskevaa, asiakkaita pelottavaa pössyä, mutta pieniä karitsoita suositaan sillä niiden ruokinta ja silittäminen herättää sulkeutuneissakin lapsissa myönteisiä hellyyden ja hoivan tunteita. Yksi vastaajista kertoi myös tekevänsä eläintensä kanssa eläinvierailuja palvelutaloihin, jolloin eläimen luonteen ja käsiteltävyyden merkitys korostuu.

Samat valintatekijät toistuivat myös haastateltavien vastauksissa, esimerkiksi haastateltava D kertoi, että kaniin valintaperusteena toimi se, että ne olivat valmiiksi käsikesyjä. Myös haastateltava A huomautti, ettei eläimiä oteta sellaiselta tilalta, jossa niitä ei ole käsitelty. Green Care -toimintaan otetaan vain käsittelyyn tottuneita eläimiä, jotka nauttivat ihmisten kanssa työskentelystä. Hän tosin muistutti, että eläimen käytös voi muuttua ympäristöstä riippuen.

5.3.5 Muut eläinlajivalintoihin vaikuttavat tekijät

Eläinlajivalintoihin vaikuttivat myös jossain määrin eläimen hoidon ja eläintilojen järjestämisen helppous sekä eläimen koulutettavuus. Se, että eläin on helppo hoitaa ja sille on ollut helppo järjestää oma eläinsuoja, on ollut yksi valintaan vaikuttava tekijä. Vastaajista yksi kertoi pitävänsä esimerkiksi kesälampaita ja -kanoja, joiden kanssa hän tekee asiakastyötä, mutta ei hanki eläimiä kuitenkaan omaksi, sillä niille on helpompi järjestää väliaikaiset kuin pysyvät tilat. Eläimen koulutettavuus nousi

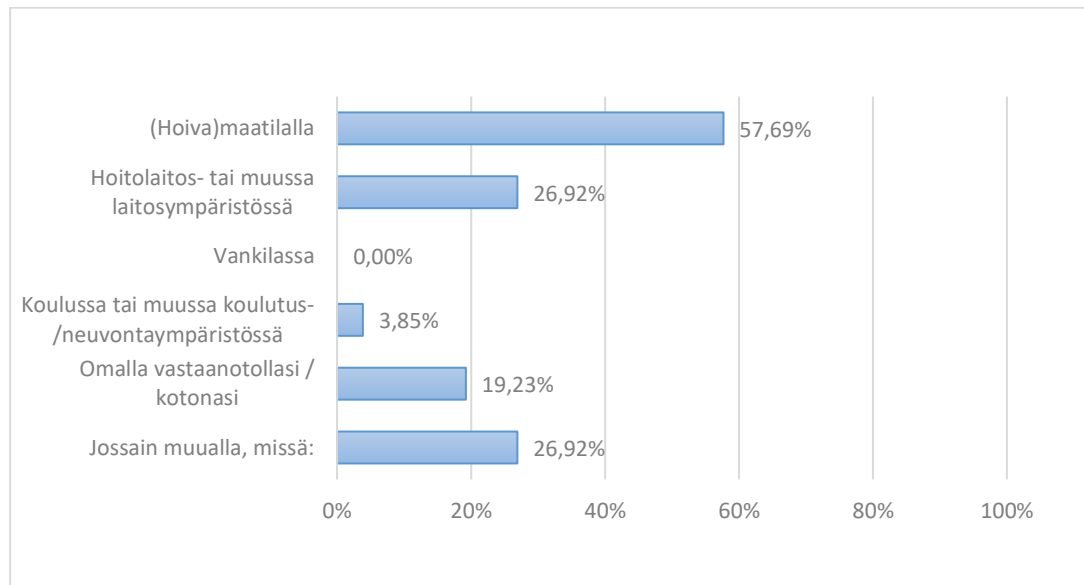
puolestaan esiin yhdessä vastauksessa, jossa palveluntuottaja kertoi onnistuneensa kouluttamaan kanilleen sellaisia tarpeellisia taitoja, jotka helpottivat työskentelyä asiakkaan ja kanin välillä. Hän lisäsi, että kanit ovat yleisesti ottaen hieman arempia ja jos hänen oma kaninsa ei olisi ollut niin hyvin koulutettavissa, ei hän olisi ottanut sitä mukaan asiakastoimintaan.

Myös haastateltava A kertoi, että hänen kaninsa on ollut helppo kouluttaa ja sen kanssa pääsevät myös asiakkaat opettelemaan eläimen kouluttamista naksutinkoulutuksen ja kosketuskepin avulla. Eläinlajivalintoihin oli vaikuttanut myös se, että eläimille on ollut helppoa järjestää toimivat tilat. Esimerkkinä hän kertoi, että lampaiden laidunnus ja ruokinta on helpompi järjestää kuin hevosen vastaavat toimet, varsinkin kun eläimiä ei ole mahdollisuutta pitää tilalla ympäri vuoden. Valintakriteerinä toimi haastateltava A:n mukaan myös eläinten terveys, eläinten on oltava asiakastyössä terveitä sekä hyväkuntoisia ja sairaat eläimet on eristettävä ja hoidettava kuntoon ennen asiakkaiden tapaamista. Haastateltava C huomautti puolestaan, että toimintaan oli alun perin tarkoitus ottaa mukaan ankoja, mutta sanoo niiden jääneen pois hankalahoitoisuutensa takia eli käsiteltävyys ja tilojen järjestämisen haastavuus olivat vaikuttaneet päätökseen, otetaanko eläimiä vai ei.

5.4 Eri eläinlajien koulutus ja käyttö

5.4.1 Toimintaympäristö

Sähköisessä kyselylomakkeessa selvitettiin, minkälaisessa toimintaympäristössä palveluntuottaja tarjosi eläinavusteisen toiminnan palveluita. Suurin osa, 15 vastaajaa, tarjosi palveluita (hoiva)maatilalla. Seitsemän vastaajaa tarjosi eläinavusteisen toiminnan palveluitaan hoitolaitos- tai muussa laitospäristössä ja viisi vastaajaa omalla vastaanotollaan tai kotonaan. Yksi vastaajista tarjosi palveluitaan koulussa tai muussa koulutus-/neuvontaympäristössä. Lisäksi seitsemän vastaajista kertoi tarjoavansa eläinavusteisen toiminnan palveluita jossain muualla ja näitä toimintaympäristöjä olivat nuorisotalo, työpaja (kuntouttavaa työtoimintaa), metsä, kansallispuistot, naapurin lammastila, kotieläintila kaupungissa sekä hevostalli (ks. Kuvio 15).

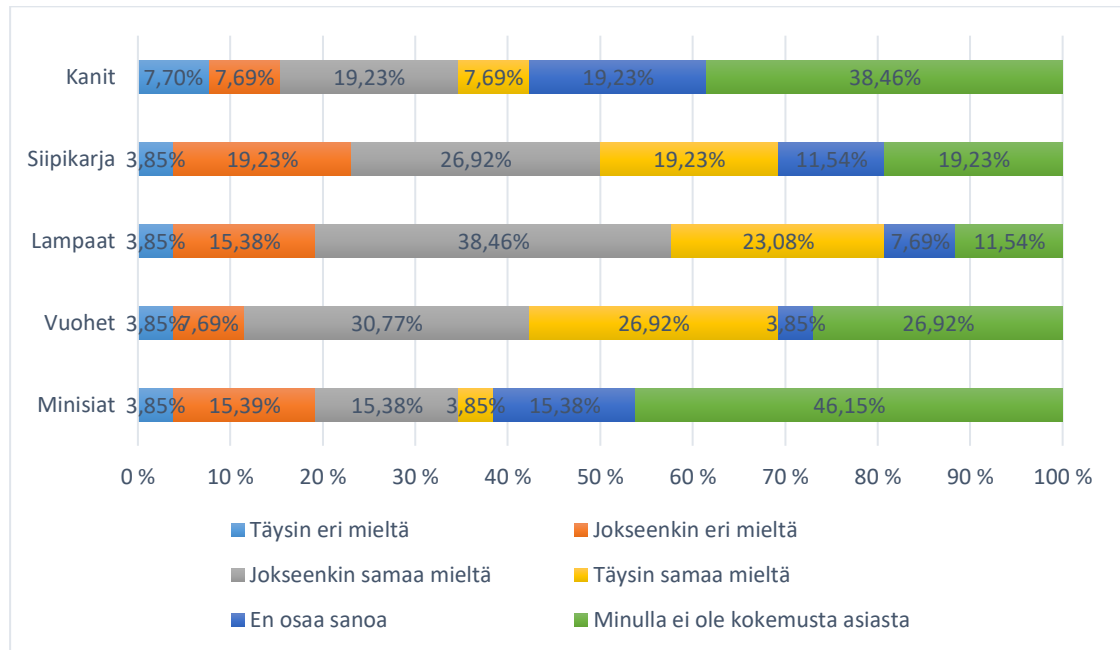
Kuvio 15. Toimintaympäristöt, joissa vastaajat tarjoavat eläinavusteisen toiminnan palveluita (N = 26)

Kaikki viisi haastateltavaa tarjosivat eläinavusteisen toiminnan palveluita Green Care -yritystilan ja/tai maatilalan pihapiirissä. Toimintaympäristönä oli luontoympäristö, jota ympäröi maalaismaisemat ja toimintaa ajatellen omassa omistuksessa tai maanomistajan luvalla käytettävissä olevat maastoreitit. Eläimille oli järjestetty lainmukaiset pito-olosuhteet ja kattavat ulkoilumahdollisuudet, sen mukaan olivatko eläimet tilalla pysyvästi vai kausiluontoisesti. Esimerkiksi haastateltava E kertoi, että toimintaympäristönä toimi kesäisin matkailupuolen rakennukset ja kotieläinpiha, jonka yhteydessä on lampaiden luonnonlaidun. Siipikarjaa pidettiin turistikautena häkkiaitauksissa, jotta ne saivat riittävästi myös omaa rauhaa, sillä eläinten aitauksiin pääsee vain luvan kanssa. Talvikauden eläimet viettivät haastateltavan omalla maatilalla eivätkä ne silloin osallistuneet Green Care -toimintaan.

5.4.2 Eläinlajien oppimiskyky

Liitteessä 4 on eritelty vastaajien mielipiteet eri väittämiä koskien. Osa väittämistä liittyi eläinten oppimiskykyyn ja väite kuului eri eläinlajeja koskien seuraavalla tavalla: ”Koen, että — oppivat helposti uusia asioita ja niiden kouluttaminen/totuttaminen asiakastyöhön on helppoa”. Samankaltaiset väittämät koskivat kaneja, siipikarjaa,

lampaista, vuohia ja minisikoja. Vastausvaihtoehtoja oli kuusi: ”täysin eri mieltä”, ”jokseenkin eri mieltä”, ”jokseenkin samaa mieltä”, ”täysin samaa mieltä”, ”en osaa sanoa” sekä ”minulla ei ole kokemusta asiasta”. Kuviosta 16 ilmenee vastaajien mielipidejakauma väittämää koskien.

Kuvio 16. Vastaajien mielipidejakauma ”Koen, että — oppivat helposti uusia asioita ja niiden kouluttaminen/totuttaminen asiakastyöhön on helppoa”-väittämää koskien (N = 26)

Lisäksi vastaajilla oli mahdollisuus kertoa omin sanoin sähköisen kyselylomakkeen avoimessa kysymyksessä, minkälaiseksi vastaaja kokee Green Care -toiminnassa käyttämänsä eläinlajin tai eläinlajien oppimiskyvyn ja minkälaisia koulutuskokemuksia vastaajalla on. Tähän kysymykseen vastasi yhteensä 24 vastaajaa ja lisäksi haastattelujen aikana viisi haastateltavaa.

Kanien suhteen suurimmalla osalla vastaajista (10 vastaajaa) ei ollut kokemusta kanien oppimiskyvystä tai niiden kouluttamisesta / totuttamisesta asiakastyöhön. Viisi vastaajista ei osannut sanoa ja viisi oli jokseenkin samaa mieltä. Loppujen kuuden vastaajan mielipiteet jakautuivat tasaisesti ”täysin samaa mieltä”-

”jokseenkin eri mieltä”- ja ”täysin eri mieltä”-vastausvaihtoehtojen välille. Avoimiin vastauksiin tuli kaksi vastausta, joissa toinen oli aiheen kannalta olennainen. Tässä vastauksessa mainittiin kanien olevan varsin älykkäitä ja oppivaisia eläimiä, joita on helppo motivoida ruualla. Sama vastaaja lisäsi, että hänen järjestämässään toiminnassa kanit ovat olleet lähinnä siliteltävinä ja katseltavina eikä niiden ole tarvinnut oppia mitään erityisempiä taitoja, mutta hän uskoi, että kanien oppimiskykyä olisi mahdollista hyödyntää työssä paljon enemmän kuin mitä hän on tähän mennessä tehnyt.

Kaksi haastateltavista täydensivät vastauksillaan kanien oppimiskykyyn liittyvää keskustelua. Haastateltava A kertoi, että kaneja on helppo kouluttaa ruuan avulla. Hän oli opettanut oman kaninsa toimimaan erilaisissa asiakastilanteissa niin, että se osaa esimerkiksi mennä itse tauolle silloin kun se kokee sille tarvetta. Kanilla on tätä varten olemassa oma taukohäkki, jonne menemällä se pääsee omaan häkkiinsä ja lopulta myös ulkotarhaan asti. Näin vältytään kanin stressitason liialliselta nousulta asiakastilanteissa. Haastateltava D totesi, ettei hänellä ole kanien oppimiskyvystä suoranaista kokemusta, mutta kanit on ollut helppo totuttaa käsittelyyn niiden luontaisesti uteliaan luonteen ansiosta eli kanit tulevat vapaaehtoisesti lähelle ja esimerkiksi ottavat ruokaa ihmisen kämmeneltä.

Siipikarjan suhteen suurin osa vastaajista (seitsemän vastaajaa) oli jokseenkin samaa mieltä siitä, että siipikarja oppii helposti uusia asioita ja niiden kouluttaminen/totuttaminen asiakastyöhön on helppoa. ”Jokseenkin eri mieltä”-, ”täysin samaa mieltä”- ja ”minulla ei ole kokemusta asiasta”-vastausvaihtoehdon valitsi kunkin viisi vastaajaa. Kolme vastaajista ei osannut sanoa ja yksi vastaaja oli täysin eri mieltä. Avoimen kysymyksen vastauksissa kanojen kerrottiin olevan erittäin nopeaoppisia, touhukkaita, rohkeita ja älykkäitä. Yksi vastaajista kertoi, että kanojen koulutuksessa tärkeintä on saavuttaa kanan luottamus.

Haastateltavista kaksi, A ja D, totesivat että kanoilla on hyvä oppimiskyky ja ne ovat nopeita oppimaan uusia asioita. Myös haastateltava B huomautti, että kana on yllättävän viisas eläin, jolle voi opettaa temppuja. Hän kertoi, että heidän kanansa on opetettu kulkemaan karsinasta sisään ja ulos rauhallisen ohjaamisen myötä. Lisäksi

kanojen kouluttamisen suhteen tilalla oli ajateltu ottaa käyttöön kosketuskeppiin ja positiiviseen vahvistamiseen liittyvät koulutusmenetelmät, ruuan toimiessa palkkiona oikein toimimisesta. Haastateltava C kertoi, että kanojen kanssa on pääasiassa edetty niiden luontaisen käyttäytymisen mukaan, mutta kanat on totutettu käsittelyyn ja esimerkiksi kukon on voinut nostaa olkapäälle istumaan.

Neljä haastateltavista, A, B, C ja D, kertoivat että kanat pyritään aina sosiaalistamaan ja totuttamaan ihmisiin. Haastateltava B kuitenkin lisäsi, että tämä tehdään aina eläinten ehdoilla eli jos jokin yksilö ei halua sosiaalistua ihmisen kanssa, sitä ei siihen pakoteta. Yksi vastaajista kertoi kanojen osoittautuneen luonnostaan hyvin sosiaalisiksi ihmistä kohtaan. Toinen vastaaja kertoi, ettei hän ole kouluttanut kanoja muihin tehtäviin kuin hoitotoimenpiteisiin, mutta hän huomautti kanojen oppivan todella nopeasti tuntemaan tuttujen ihmisten äänet ja tietyt toiminnot, joiden mukaan kanojen päivärytmi etenee. Myös eräs sähköiseen kyselylomakkeeseen vastannut palveluntuottaja kertoi, ettei hän ole suoranaisesti kouluttanut eläimiään vaan toiminta perustuu enemminkin eläinten luontaiseen haluun olla kontaktissa ihmisten kanssa:

Lampaat, kanat ja hevoset ovat työtovereitani ja perheenjäseniäni, joita ei ole erityisesti "gc—koulutettu." Ne elävät pihapiirissämme omaa lajityypillistä arkeaan. Niillä on omat yksilölliset tapansa, hyvät ja huonot päivänsä, kuten ihmisilläkin. Kanat ja lampaat ovat erityisen persoja herkkupalkinnoille (kyllä em. muutkin eläimet ovat) ja palkinnon toivossa hakevat kontaktia ihmiseen ja saadaan tekemään erilaisia asioita. Kun niitä kohdellaan ystävällisesti ja kunnioittavasti, sekä annetaan itse päättää, minkä verran ne haluavat olla kontaktissa, ne kokevat olonsa niin turvallisiksi, että haluavat tulla luo myös aktiivisesti itse. Minun kaikki eläimeni ovat seurallisia ja tykkäävät osallistua ihmisten touhuihin. Se on kokonaisvaltaista arkea, ei vain asiakkaiden läsnä ollessa. (Sähköiseen kyselylomakkeeseen vastannut palveluntuottaja.)

Lampaita koskien suurin osa vastaajista (10 vastaajaa) oli jokseenkin samaa mieltä siitä, että lammas oppii helposti uusia asioita ja niiden kouluttaminen/totuttaminen asiakastyöhön on helppoa. Kuusi vastaajaa oli täysin samaa mieltä ja neljä vastaajaa jokseenkin eri mieltä. Kolmella vastaajalla ei ollut kokemusta asiasta ja kaksi vastaajaa ei osannut sanoa. Yksi vastaaja oli täysin eri mieltä. Avoimen kysymyksen vastauksissa vastaajat kertoivat lampaan oppimiskyvyn olevan pääosin hyvä ja he

pitivät lammasta oppivaisena eläimenä, joka soveltuu hyvin toimintaan rauhallisen ja hyvántahtoisen luonteensa ansiosta.

Useammassa vastauksessa huomautettiin kuitenkin yksilöiden välisistä eroista, jotka voivat olla hyvin suuriakin. Yksi vastaaja kertoo, että heillä on ollut lampaita ”koiramaisista” yksilöistä lähtien hyvin säikkyihin ja epäileväisiin lampaisiin, mikä vaikuttaa siihen millainen rooli niillä on työssä. Lisäksi hän totesi, että lyhyt kesäkausi ja hoitajien vaihtuvuus hidastaa lampaiden oppimista ja sosiaalistumista. Toinen vastaaja lisäsi, että lammasta johdattaa helposti laumavietti, mikä voi hankaloittaa lampaan opettamista, vaikka lammas oppiikin tutkitusti helposti ja lukee ihmistä hyvin.

Myös haastateltavien vastauksissa nousi esiin samankaltaisia mielipiteitä.

Haastateltava A kertoi, että lampaiden käytöseroihin vaikuttaa niiden tausta: kun verrataan esimerkiksi tuttipullokaritsoja isomman tilan suuremmassa ryhmässä kasvaneisiin lampaisiin, voi jälkimmäisillä olla aluksi hyvin vahva pakovietti ja halu poistua tilanteesta ihmisen lähestyessä verrattuna ihmisen käsittelyyn syntymästään asti tottuneisiin yksilöihin. Käytöksessä ja sosiaalisuudessa on ollut eri lampaiden välillä selkeitä eroja, mutta myös arat yksilöt ovat usein ajan kanssa sosiaalistettavissa. Haastateltava A oli kuitenkin sitä mieltä, että lampaat oppivat nopeasti esimerkiksi sen, mikä on niiden omaa, ihmisistä vapaata tilaa ja missä taas pääsee sosiaalistumaan ihmisten kanssa. Lampaiden opettamisen lisäksi tärkeää olisi ohjeistaa asiakkaat lähestymään ja toimimaan oikein eläinten lähellä.

Vuohien suhteen enemmistö (kahdeksan vastaajaa) oli jokseenkin samaa mieltä siitä, että vuohi oppii helposti uusia asioita ja niiden kouluttaminen/totuttaminen asiakastyöhön on helppoa. Seitsemän vastaajaa oli täysin samaa mieltä ja seitsemällä vastaajalla ei ollut kokemusta asiasta. Yksi vastaaja oli täysin eri mieltä ja yksi ei osannut sanoa. Kaksi vastaajaa oli jokseenkin eri mieltä. Avoimen kysymyksen vastauksissa korostui se, että vuohet ovat hyvinkin oppivaisia ja älykkäitä. Eräs vastaaja kuvaili vuohien oppivan helposti temppuja. Vuohien kanssa työskennellessään kokematonkin ihminen voi saada onnistumisen kokemuksia.

Haastateltava D kertoi, että Green Care -toimintaa varten vuohille ei ole varsinaisesti opetettu mitään vaan toiminta tapahtuu eläinten ehdoilla. Vuohia ei ole ollut tarvetta kouluttaa, lukuun ottamatta sitä, että vuohet oli opetettu kulkemaan eläintiloista ulos ja sisälle tarvittaessa. Hän tosin huomautti, että yksi hänen vuohistaan oli luonnostaan sellainen mitä voi taluttaa hihnassa. Myös haastateltava E kertoi, ettei tilan vuohia ole erityisemmin koulutettu, mutta ne on totutettu ihmisten seuraan ja vuohet tottavat hänen mukaansa helposti uusiin asioihin. Haastateltava E huomautti, että vuohi on todella älykäs eläin ja se on verrattavissa koiraan oppimismenopeutta ajatellen. Haastateltava E oli sitä mieltä, että vuohi on esimerkiksi lammasta huomattavasti älykkäämpi ja helpompi kouluttaa.

Myös yksi sähköiseen kyselylomakkeeseen vastanneista kertoi vuohien oppivan mitä vain niille keksii opettaa. Hän lisäsi, että vuohet kestävät myös paremmin puutteellisia tunnetaitoja sekä äkkiliikkeitä. Vuohet eivät yleensä pure, pukita tai potki ja niiden avoimuus ja sosiaalisuus tekee niistä mitä parhaimpia työskentelykumppaneita. Toinen taas huomautti, että vuohien oppimiskyvystä kertoo myös niiden itse hoksaamat ja kokeilemat asiat, joita ne mallintavat nähdessään jonkun toisen tekevän niin tai tutkiessaan muuten uusia asioita. Haastateltava C kertoi, että vuohien koulutus on ollut kaikkiin muihin eläinlajeihin nähden kaikista helpointa. Vuohet sosiaalistettiin kileinä ihmisten seuraan ja ne opetettiin kulkemaan valjaissa. Vuohille on myös luontaista leikkiä esimerkiksi agilityradoilla eikä sitä tarvitse pakottaa tai opettaa siihen, sillä ketteränä eläimenä vuohi kiipeilee ja tasapainottelee mielellään luonnostaan erilaisten tasojen päällä.

Haastateltava C lisäsi, että vuohia on alusta asti voitu opettaa yhdessä asiakasryhmien kanssa. Vuohien kanssa ei tarvitse harjoitella ja työstää asioita samalla tavalla kuin muiden eläinlajien kanssa. Hän kuitenkin huomautti, että haasteitakin on ollut. Vuohet eivät esimerkiksi aina ole malttaneet keskittyä tekemiseen vaan ne ovat saattaneet esimerkiksi välillä pyrkiä omille teilleen ja kun vuohet olivat vasta kilejä, ne myös yrittivät ajoittain puskea asiakkaita yhteisillä kävelyretkillä. Asiakkaat eivät voi myöskään haastateltavan mukaan osallistua vuohien lypsyyn niiden potkuherkkyyden takia.

Lisäksi vastaajat kertoivat vuohien oppivan helposti myös vääriä asioita ja vuohien itsepäisyys voi myös hankaloittaa työskentelyä. Eräs vastaaja huomautti, etteivät vuohet jaksa tehdä asioita kauaa eli niiden mielenkiinto lopahtaa nopeasti yhteisessä tekemisessä esimerkiksi agilityn aikana. Hän tosin lisäsi, että vuohia voi kuitenkin harjoittaa ja opettaa yhteiseen tekemiseen ja mitä enemmän opittuja asioita vahvistaa, sitä enemmän vuohien sinnikkyys tekemisen suhteen lisääntyy.

Haastateltava A käytti lampaiden koulutusmenetelmänä positiivista vahvistamista (palkkiona ruoka) ja myös haastateltava B kertoi kouluttavansa sekä lampaita että vuohia ruuan avulla, sillä ne tekevät hänen mukaansa lähes mitä tahansa ruuan eteen ja oppivat siten esimerkiksi suoriutumaan agilityradasta hyvin nopeasti.

Minisikojen suhteen mielipiteet jakautuivat hyvin tasaisesti niiden osalta, joilla oli kokemusta minisioista. Suurimmalla osalla (12 vastaajaa) ei kuitenkaan ollut kokemusta asiasta. Yksi vastaaja oli täysin eri mieltä ja yksi vastaaja täysin samaa mieltä. ”En osaa sanoa”-, ”jokseenkin eri mieltä”- ja ”jokseenkin samaa mieltä”- vastausvaihtoehtoihin tuli jokaiseen neljä vastausta. Avoimeen kysymykseen tuli kaksi vastausta, joissa käsiteltiin minisian oppimiskykyä. Molemmissa vastauksissa minisikojen kerrottiin oppivan nopeasti ja helposti uusia asioita. Minisiat olivat myös käsiteltävissä yksilöinä. Negatiivisempina huomioina vastaajat nostivat esiin sen, että minisiat stressaantuvat herkästi ja että ne myös oppivat helposti väärät asiat, jolloin saa olla tarkkana, ettei sen takia tapahdu vahinkoja.

Yhdellä haastateltavista (haastateltava C) oli kokemusta minisian oppimiskyvystä. Hän kertoi, että tilalla olevaa minisikaa oli yritetty kouluttaa heikoin tuloksin. Minisikaa oli yritetty opettaa kulkemaan ovesta sisään ja ulos sekä sitä oli yritetty totuttaa valjaisiin, mutta ongelmana ovat olleet minisian voimakkaat pelkoreaktiot, joiden vuoksi opettamistilanteet ovat päättyneet epäonnistumiseen. Minisikaa oli yritetty kouluttaa positiivisen vahvistamisen ja naksutinkoulutuksen (molemmissa palkkiona ruoka) avulla, mutta tällöin ongelmaksi oli muodostunut sian luontainen ahneus, joka on heikentänyt sian keskittymiskykyä. Asiakkaat eivät ole voineet osallistua sian kouluttamiseen, sillä se puree, ellei saa heti odottamaansa herkkua. Haastateltava kuitenkin uskoi, että minisika oppisi varmasti paljonkin, jos sen kouluttamiseen olisi mahdollista kuluttaa tarpeeksi aikaa.

Lisäksi avoimeen kysymykseen tuli useampi yleismaallinen, useampaa eläinlajia tai eläinten kouluttamista yleisesti käsittelevä vastaus. Kahdella vastaajalla ei myöskään ollut kokemusta eläinten oppimiskyvystä tai eläinten kouluttamisesta. Vastauksissa korostettiin sitä, kuinka ammattitaitoinen eläinhoitaja pystyy kouluttamaan eläimiä vuorovaikutukseen ihmisten kanssa ja että eläimet oppivat ajan kanssa, kun ihminen on vain johdonmukainen kouluttaessaan eläimiä. Eläimen kouluttaminen vaatii aina aikaa, toistoja ja kärsivällisyyttä. Lisäksi koulutusympäristön tulee olla rauhallinen ja eläimen luottavainen. Eräs vastaaja oli sitä mieltä, että eläimen koulutus onnistuu eläinlajista riippumatta ja eläimet tulisikin aina valmistella eläinavusteiseen työskentelyyn kouluttamalla:

Kaikki eläimet oppivat samalla tavalla ja eläinten älykyys on kehittynyt eläinten käyttöominaisuuksia tai niiden luonnollista elinympäristöä ajatellen. Jos eläimelle löytää oikean vahvisteen, mielekkään rotutyypilliset tehtävät ja osaa luoda eläimen ympäristön riittävän turvalliseksi, niin eläimen kouluttaminen onnistuu eläinlajista riippumatta. Kaikki eläimet lajista tai rodusta riippumatta tulisi valmistella eläinavusteiseen toimintaan kouluttamalla. Lisäksi niiden ohjaajien tulisi tietää oppimisen peruskäsitteitä ja erottaa esimerkiksi milloin eläin on ohjaustilanteissa vaikkapa sen takia, että on oppinut avuttomuuteen, ja milloin se on innokkaasti ja vapaaehtoisesti omasta tahdostaan mukana. (Sähköiseen kyselylomakkeeseen vastannut palveluntuottaja.)

Useampi vastaaja kertoi myös, etteivät he ole varsinaisesti kouluttaneet eläimiä asiakastyöhön, ne on vain totutettu olemaan erilaisten ihmisten lähellä, mikä on Green Care -asiakastyössä tärkeää. Työssä hyödynnetään eläinten omaa lajityypillistä käytöstä ja terapeutin tehtäväksi jää soveltaa toiminta eläimen luonteeseen ja käytökseen sopivaksi sekä havainnoida eläimen vaikutusta asiakkaaseen. Yhdellä vastaajalla ei ollut omakohtaista kokemusta eläinten koulutuksesta, mutta hän uskoi, että suurin osa työpaikalta löytyvistä eläimistä ovat oppimiskykyisiä juuri sen roolin suhteen, jossa ne tilalla ovat. Esimerkkinä hän mainitsi siipikarjan, joka on vain katsomista varten eli niitä ei silitellä tai oteta syliin, sekä lampaat ja kanit, joiden kanssa asiakkaat puolestaan pääsevät lähikontaktiin.

5.4.3 Työskentelymahdollisuudet

Lähes kaikki sähköiseen kyselylomakkeeseen vastanneista kertoivat, että asiakas voi seurata ja tarkkailla eläimiä sivusta (24 vastaajaa), silittää sekä rapsuttaa eläimiä (22 vastaajaa) ja/tai hoitaa (esimerkiksi ruokkia, harjata tai taluttaa) eläimiä (25 vastaajaa). Lisäksi 13 vastaajaa tarkensi mitä muuta eläinten kanssa voi tehdä. Asiakas voi esimerkiksi tehdä erilaisia harjoitteita eläinten kanssa karsinassa tai laitumella, osallistua vuohien lypsyyn, kerätä munia pesästä ja kokeilla vuohisuunnistusta. Useampi vastaaja korosti myös sitä, että asiakas voi osallistua kykyjensä ja mielenkiintonsa mukaan tilan töihin ja arkirutiineihin. Tiloja voi siivota ja kunnostaa sekä eläimiä voi kouluttaa ja ruokkia.

Asiakkaalla on mahdollisuus osallistua metsäretkille ja lähteä esimerkiksi lampaan kanssa vaellukselle. Eläinten kanssa voi myös harrastaa agilityä ja suorittaa erilaisia tehtäväratoja. Eräs palveluntuottaja kertoi, että asiakkaat voivat osallistua tilan vuohien kanssa myös erilaisiin tapahtumiin. Lisäksi vastauksista käy ilmi, että myös pelkkä läsnäolo eläimen lähellä riittää ja eläintä voi pitää sylissä tai halailla. Eräs vastaaja korosti, että ammattitaitoisen terapeutin velvollisuus on tarjota asiakkaalleen ja asiakkaan kuntoutustavoitteille sopivia toimintoja porrastetusti.

Haastatteluissa nousivat esiin sähköisessäkin kyselylomakkeessa esiin nousseet työskentelymahdollisuudet eläintilojen siivouksesta eläinten ruokkimiseen. Lisäksi haastateltavat kertoivat tarkemmin muista työskentelymahdollisuuksista.

Haastateltava A kertoi, että asiakkaat voivat opetella eläinten koulutuksen alkeita tilalta löytyvän kanin avulla. Eläinten kouluttaminen on ylipäätään vahvasti tilan Green Care -toiminnassa mukana ja esimerkiksi nuoret pääsivät ensimmäisenä kesänä käsittelemään kanoja ja kouluttamaan niitä naksutinkoulutuksen avulla, jolloin eräs nuori, uskalias kana opetettiin hyppäämään kädelle.

Haastateltava B kertoi, että viiriäisten eksoottisuus kiinnostaa asiakkaita. Viiriäisten munia halutaan ostaa ja viiriäisten elämää seurataan mielellään sivusta. Viiriäisten monivärisyys herättää myös ihastelua. Sama pätee kalkkunoihin, jotka ovat isoja ja näyttäviä. Ainakin yhtä kalkkunoista voi silittää, osa on arempia, mutta niin pitkään, kun kalkkunat ovat luonteeltaan sosiaalisia, ne pysyisivät haastateltava B:n mukaan

toiminnassa mukana. Haastateltava B kertoi, että tilalla tehdään paljon kuntouttavaa maatilatoimintaa, mutta myös voimaannuttavaa, eheyttävää, virkistävää ja sosiaalistavaa Green Care -toimintaa. Tällaiseen toimintaan perustuivat muun muassa lapsille tarkoitetut eläintenhoitohetket, jolloin he saavat olla eläinten kanssa tekemisissä, mihin heillä ei ole välttämättä kotona mahdollisuutta.

Haastateltava B huomautti myös, että eläimen oma persoona otetaan aina huomioon, kun mietitään millaiseen käyttöön se soveltuisi. Esimerkkinä hän kertoi, että tilan kolmesta lampaasta kaksi voi olla pihalla irti, sillä ne ovat hyvin sosiaalisia ja seurallisia, mutta luonteeltaan arempi kolmas lammas pidetään sen sijaan sivummalla. Haastateltava D totesi puolestaan, että toiminta ja sen muoto riippuu aina asiakasryhmästä. Esimerkiksi erityisaikuisryhmän kanssa eläimiä lähinnä seurataan ja ruokitaan ja tarvittaessa eläin tuodaan esimerkiksi pyörätuoliasiakkaan luo rapsuteltavaksi. Lasten leireillä tekeminen on monipuolisempaa, sillä haastateltava D:n mukaan lapsille olisi tärkeää opettaa mitä kaikkea eläinten hoitoon kuuluu ja ettei eläintenhoito ole pelkkää eläinten silittelyä.

Myös haastateltava C kertoi, että asiakkaat pääsevät tutustumaan eläimiin työn kautta. Esimerkiksi leirikouluohjelmaan kuuluu eläintilan siivoaminen eli ensin tehdään työ, jonka jälkeen vasta leikitään ja seurustellaan eläinten kanssa. Lapsille opetetaan tätä kautta, että eläinten hyvinvointi vaatii vastuullisuutta sekä eläinten puhtaudesta, lajitovereista ja oikeanlaisesta ravitsemuksesta on pidettävä hyvää huolta. Eläinten elämän seuraaminen ja lauman/parven sisäisen arvojärjestyksen pohdinta herättää keskustelua esimerkiksi ryhmän dynamiikkaa koskien.

Haastateltava C huomautti, että esimerkiksi kanan kohtaaminen ja kämmeneltä ruuan tarjoaminen on asiakkaalle aina hieno kokemus, iästä riippumatta. Lisäksi keskustellaan ruuan alkuperästä ja esimerkiksi pesästä löytyvää lämmintä kananmunaa kierrätetään kädestä käteen. Sulkasatojen aikaan höyhenistä saadaan askartelumateriaalia, jota hyödynnetään tilalta löytyvän ekotuvan ohjelmissa.

Mielipiteet eläinten valjaissa taluttamisen suhteen vaihtelivat. Haastateltava A kertoi, että lampaiden ulkoilutus tilan laidunalueen ulkopuolella tapahtuu vain hoidollisista syistä (esimerkiksi, jos laidunalue on syöty loppuun) ja tällöin lampaita johdatellaan

ruuan avulla eteenpäin yhdessä asiakkaiden kanssa niin, että ne kuitenkin saavat liikkua vapaasti. Hän kertoi, ettei tilalla haluta ulkoiluttaa tuotantoeläimiä valjaissa, sillä se ei ole tilan arvojen mukaista ja eläimiin suhtaudutaan mieluummin aina niin, että niiden oma lajityypillinen käyttäytyminen otetaan huomioon. Haastateltava B puolestaan taluttaa lampaitaan valjaissa ja niiden kanssa voidaan siten osallistua metsäretkille ja agilityyn. Samoja aktiviteetteja toteutti haastateltava C vuohiensa kanssa. Haastateltava E oli sitä mieltä, että vuohien taluttelun voisi ottaa mukaan toimintaan tulevaisuudessa.

Myös eläinten sylissä pito jakoi haastateltavien mielipiteitä. Haastateltava B kertoi, että kaneja pidetään vain vähän sylissä, niitä mieluummin silitellään ja kaniin annetaan tulla itse luokse, kun asiakas on esimerkiksi kyykistyneenä niiden tarhassa. Kaneja ei koskaan pidetä väkisin sylissä, sillä niiden luut ovat ohuet eikä kani kestä kovia otteita. Kanit ovat kuitenkin tottuneet ihmiseen ja tietävät saavansa näiltä silityksiä ja herkkuja eli käsittelyn myötä tapahtuu myös positiivista vahvistamista. Kanoja asiakkaat voivat myös silittää ja lisäksi pitää sylissä. Kanojen jahtaaminen on sen sijaan kielletty ja parvessa on myös sellaisia kanoja, jotka eivät halua olla kosketuksissa ihmiseen, jolloin niitä ei oteta syliin.

Haastateltava C kertoi, että ohjaajan avustuksella kanoja voi olla mahdollista ottaa syliin, jos kana on siihen suostuvainen. Haastateltava A, D ja E olivat puolestaan sitä mieltä, että siipikarjaa ei oteta syliin, mutta ne saavat tulla ihmisten lähelle halutessaan. Haastateltava E kertoi perusteluksi sen, että esimerkiksi viiriäiset ovat hyvin herkkiä karkaamaan sylistä. Hän kuitenkin lisää, että karitsoita ja kilejä asiakas voi sen sijaan pitää sylissään. Haastateltava A totesi puolestaan, että kanat haluttaisiin usein ottaa syliin, mutta niitä ei pidetä sylissä, koska sylissä olo ei kuulu kanan luontaiseen käyttäytymiseen.

Suurin osa haastatelluista korosti myös ruuan hankkimisen tärkeyttä eläimille. Se, että eläimille haetaan ruokaa yhdessä, koetaan mielekkääksi ja tarpeelliseksi. Ruokaa voidaan hankkia niittämällä ruohoa tai keräämällä kerppuja, pajuja ja horsmia luonnosta. Haastateltava D kertoi myös, että eläinten olemassaoloa voidaan hyödyntää välillisesti. Toiminta voi olla eläinten tunnistusta (näytepurkeissa sulkia,

karvoja ja munia) tai olla jokin tehtävä, kuten kanin häkin sisustaminen, jolloin lapset pääsevät pohtimaan mitkä tarvikkeista ovat kanille tarpeellisia ja mitkä taas eivät. Eläimen ei siis aina tarvitse olla läsnä toiminnassa vaan toiminta voi olla jotain eläimeen liittyvää muuta toimintaa. Haastateltava E lisäsi aiheeseen liittyen, että eläimet toimivat myös piirustusten ja maalauksien aiheena leireillä.

5.4.4 Asiakkaisiin kohdistuvat vaatimukset

Asiakasryhmiä oli monenlaisia; lapset ja nuoret kuten päiväkotiryhmäläiset ja koululaiset, erityislapset ja -nuoret, kehitysvammaiset, maahanmuuttajat, lasten- ja nuorisokoteihin sijoitetut, työikäiset, aikuiset, vanhukset, perheet sekä monet muut ryhmät. Haastateltava E:n yrityksessä vieraili muun muassa pääkaupunkiseudun perheitä ja toiminnassa oli pyritty lisäämään myös kansainvälistä puolta, leiriläisryhmiä on ollut Kiinasta asti. Leireillä on ollut aina omat ohjaajat mukana. Toiminnan pyrkimyksenä on ollut, että ihmiset oppisivat lisää eläimistä ja saisivat samalla kokea elämyksiä eläintenhoidon parissa.

Haastateltava A kertoi, että myös asiakkaisiin kohdistuu tiettyjä vaatimuksia. Asiakkaalla on oltava fyysinen toimintakyky, sillä eläintenhoito on fyysistä töitä eikä tilalla ole ollut mahdollisuutta ottaa vastaan pyörätuoliasiakkaita, koska tilat eivät ole esteettömiä. Asiakkaan on pystyttävä säätelemään itseään ja omaa toimintaansa eläinten lähellä. Haastateltava B kertoi, että pääsääntöisesti asiakkaalla on aina joitakin haasteita jossakin elämänvaiheessaan, mutta jokaiselle asiakasryhmälle pyritään luomaan mahdollisuus työskennellä eläinten kanssa ja osallistua tilan arkirutiineihin. Haastateltava C huomautti, että asiakkaan on kyettävä rauhoittumaan. Leirikouluryhmistä täytetään aina terveys- ja turvallisuuskyselyt.

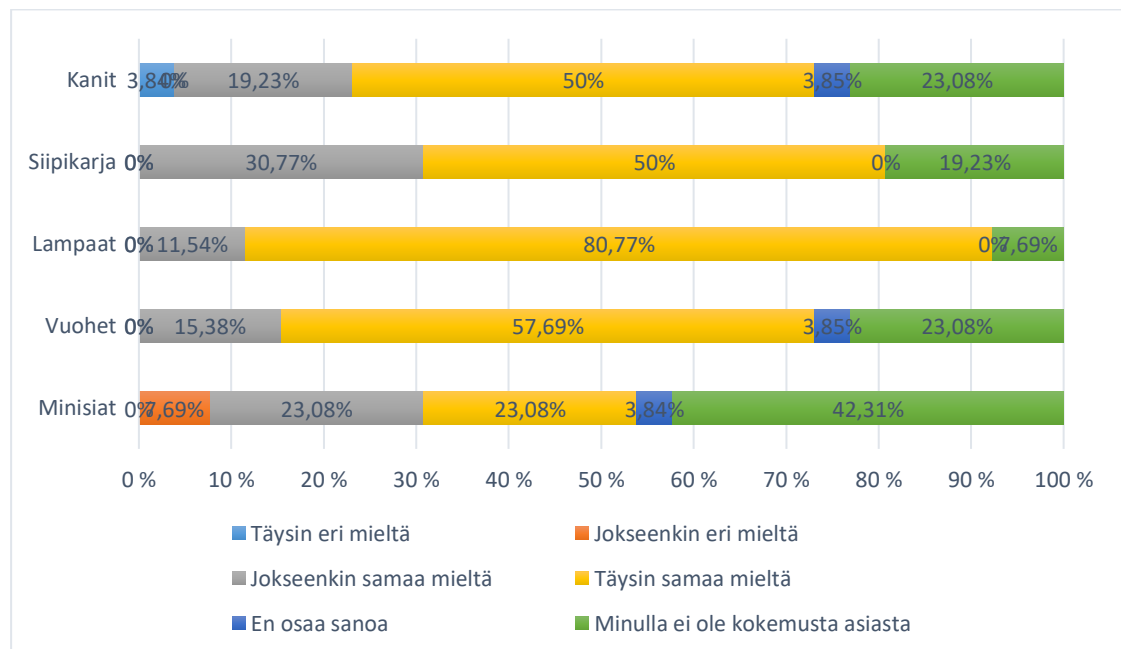
Haastateltava C totesi myös, että nykyään lapsilla ja nuorilla on lisääntyvässä määrin käytösongelmia, ADHD (Attention Deficit Hyperactivity Disorder) -oireisia asiakkaita näkee usein. Eläin ei kuitenkaan ole ollut koskaan vaarassa toiminnan aikana, sillä eläimellä on luontaisesti rauhoittava vaikutus lapseen. Vammaisryhmien asiakkaat eivät aina pysty säätelemään omaa äänentasoaan, jolloin ohjaajan vastuulle jää ratkaista se, kuinka lähelle eläintä asiakas voi mennä turvallisesti. Joskus paras vaihtoehto voi olla katsella eläintä ulkona, kun taas sisätiloissa työskentely voi olla

haasteellista. Haastateltava E kertoi, että asiakkaisiin ei kohdistu mitään vaatimuksia, kaikki ovat tervetulleita erityisryhmistä alkaen.

5.5 Pientuotantoeläinten soveltuvuus ja stressin hallinta työssä

5.5.1 Pientuotantoeläinten soveltuvuus Green Care -asiakastoimintaan

Liitteessä 4 on eritelty vastaajien mielipiteet koskien sitä, miten he kokevat eri eläinlajien soveltuvan Green Care -asiakastoimintaan. Väite kuului eri eläinlajeja koskien seuraavalla tavalla: ”Koen, että — soveltuvat hyvin tai erinomaisesti Green Care -asiakastoimintaan”. Samankaltaiset väittämät koskivat kaneja, siipikarjaa, lampaista, vuohia ja minisikojia. Vastausvaihtoehtoja oli kuusi: ”täysin eri mieltä”, ”jokseenkin eri mieltä”, ”jokseenkin samaa mieltä”, ”täysin samaa mieltä”, ”en osaa sanoa” sekä ”minulla ei ole kokemusta asiasta”. Kuviosta 17 ilmenee vastaajien mielipidejakauma väittämää koskien.

Kuvio 17. Vastaajien mielipidejakauma ”Koen, että — soveltuvat hyvin tai erinomaisesti Green Care -asiakastoimintaan”-väittämää koskien (N = 26)

Puolet vastaajista (13 vastaajaa) oli täysin samaa mieltä siitä, että kanit soveltuvat hyvin tai erinomaisesti Green Care -asiakastoimintaan. Viisi vastaajaa oli jokseenkin samaa mieltä. Kuudella vastaajalla ei ollut kokemusta asiasta, yksi ei osannut sanoa ja yksi oli täysin eri mieltä. Myös siipikarjan suhteen mielipiteet jakoutuivat samankaltaisesti: puolet (13 vastaajaa) oli täysin samaa mieltä ja kahdeksan vastaajaa jokseenkin samaa mieltä. Viidellä vastaajalla ei ollut kokemusta asiasta.

Suurin osa vastaajista (21 vastaajaa) oli täysin samaa mieltä siitä, että lampaat soveltuvat hyvin tai erinomaisesti Green Care -asiakastoimintaan. Kolme vastaajaa oli jokseenkin samaa mieltä ja kahdella vastaajalla ei ollut kokemusta asiasta. Myös vuohien koettiin soveltuvan hyvin toimintaan, 15 vastaajaa oli täysin samaa mieltä ja 4 vastaajaa jokseenkin samaa mieltä. Kuudella vastaajalla ei ollut kokemusta asiasta ja yksi ei osannut sanoa. Minisikojen suhteen 11 vastaajalla ei ollut kokemusta asiasta ja yksi ei osannut sanoa. Kuusi vastaajaa oli täysin samaa mieltä ja kuusi jokseenkin samaa mieltä. Kaksi vastaajaa oli jokseenkin eri mieltä.

Jos palveluntuottajalla on ammatillinen osaaminen ja eläintenlukutaito kohdallaan, voidaan monenlaisia eläimiä käyttää Green Care -asiakastoiminnassa. Eräs vastaaja korosti, että tuotantoeläimet soveltuvat hyvin Green Care -asiakastoimintaan, kun ohjaaja tuntee omat eläimensä ja osaa toiminnassaan käyttää niitä oikein.

Esimerkkinä hän mainitsi lampaan, joka saaliseläimenä vaatii lähestymiseltä eri asioita kuin koira. Asiakkaan on tällöin osattava mukauttaa omaa liikkumistaan ja käyttäytymistään tilanteen mukaan eläintä lähestyessään, mikä on jo yksinään hyvä toiminnan tavoite. Ohjaajan vastuulle jää kuitenkin valita eri asiakastilanteisiin sopivin eläin, jonka kanssa asiakas työskentelee.

Viisi haastateltavaa kertoivat myös tarkemmin mielipiteitään siitä, miten eri eläinlajit soveltuvat toimintaan. Haastateltava A kertoi, että kanit soveltuvat toimintaan silloin, kun ne on hyvin koulutettu ja totutettu käsittelyyn. Säikky, ihmisiä pelkäävä kani, jota ei ole alusta asti käsitelty, ei ole soveltuva toimintaan. Kanit ovat myös hankalampia sosiaalista myöhemmällä iällä verrattuna muihin tuotantoeläimiin. Kanien pelkotilat ovat käsittelyn kannalta hyvin haastavia ja kania on vaikea saada luottamaan ihmiseen uudelleen. Kaneille on luontaisempaa piiloutua ja väistää, kuin

olla esillä ja siliteltävänä. Siksi kani on sosiaalistettava huolellisesti jo poikasena. Haastateltava D totesi, että kanit ovat soveltuneet hyvin toimintaan ja haastateltava B kertoi myös kaniensa sosiaalistuneen hyvin ja sopivan jopa pienten lasten käsiteltäväksi.

Haastateltava B kertoi kanojen soveltuvan toimintaan, silloin kun ne ovat hyväluontoisia ja kilttejä. Usein tällaiset kanat ovat myös todella säyseitä, sosiaalisia ja viihtyvät sylissä. Hän totesi kanojen ja viiriäisten soveltuvan hyvin Green Care -toimintaan, mutta kertoi kalkkunan olevan lajina haastava. Erityisesti uroskalkkuna voi helposti olla aggressiivinen ja pelottava. Haastateltava B kuitenkin lisäsi, että kalkkuna tuo kuitenkin oman näkökulmansa estetiikkaan ja sen tulkitsemiseen, kalkkuna on hyvä osoitus siitä, kuinka jokin perinteisesti rumana pidetty voi olla kuitenkin myös kaunis. Kalkkunan näkeminen ja sen elämän seuraaminen voi tuoda hyväksytyin tunteen esimerkiksi oman ulkonäkönsä kanssa painivalle nuorelle, kuten anoreksiasta kärsivälle asiakkaalle.

Myös haastateltava C kertoi kanojen ja kanalatoiminnan positiivisista vaikutuksista Green Care -asiakastyössä. Huippuhetkiä ovat hänen mukaansa olleet ne tilanteet, jolloin kanat ovat herättäneet asiakkaissa muistoja. Esimerkiksi päivätoiminnassa mukana olleet vanhukset ovat alkaneet muistelemaan lapsuuttaan ja nuoruuttaan kanoja nähdessään. Muistoja voidaan vahvistaa myös laulujen avulla. Kanan rodulla ei ole väliä, joskin perinteinen maatalossa ollut laji on erityisen hyvä valinta Green Care -työhön ikääntyneempiä asiakasryhmiä ajatellen. Kanat soveltuvatkin haastateltava C:n mukaan erinomaisesti osaksi Green Care -toimintaa.

Lapsille kanat ovat usein uusia eläimiä ja alkuun pelottavia, mutta erityisen positiivisia vaikutuksia kanoilla ja kanalaelämällä on ollut levottomiin ADHD-oireisiin poikiin, jotka ovat löytäneet voimaannuttavan tunteen eläinavusteisen toiminnan kautta. Haastateltava C kertoi, kuinka pojat kokevat onnistumisen tunteita ja silminnähdessä rauhoittuvat työn edetessä. Hän korostaa, että heillä on kyky kohdata eläin aivan omanlaisella tavallaan ja myös opettajilta on tullut palautetta siitä, kuinka eri tavalla poika käyttäytyy leirillä kuin luokassa opetustilanteessa. Haastateltava C

toteaakin, että jos lapsi pääsisi hoitamaan eläimiä useammin, se voisi lisätä rauhoittumista myös luokassa ja lapsi saisi myös enemmän positiivista palautetta.

Myös haastateltava D oli samaa mieltä siitä, että kanat soveltuvat hyvin toimintaan ja erityisesti lapsille on mieluista tekemistä seurata kanojen elämää. Sen sijaan hanhia koskien hän totesi, etteivät ne sovellu erityisen hyvin Green Care -toimintaan. Hanhet ovat helposti jossain määrin aggressiivisia ja äänekkäitä, erityisesti uroshanhet ovat perusluonteeltaan aggressiivisempia. Hanhilla menee todella pitkään sisäistää, ettei ruokkivaa kättä saisi purra. Ainakaan omia hanhiaan hän ei suositellut käytettäväksi asiakastoiminnassa, sillä ne olivat vain omistajan koskettavissa ja muutoinkin etäisiä luonteeltaan.

Toisaalta haastateltava D uskoi, että hanhistakin löytyy yksilöitä, joita voi pitää sylissä. Hän huomautti myös, että toisaalta on hyvä, etteivät kaikki eläimet ole luonteeltaan niin sosiaalisia, sillä sekin herättää keskustelua ja on hyvä, että eläimiä muistetaan myös kunnioittaa. Erityisenä lisähuomiona hän kertoi, että erityisesti miehet ovat seuranneet mielellään hanhien elämää ja usein keskustelua herättää hanhien suurehko koko, johon liittyy välillä myös leikkimielinen vitsailu hanhipaistin teosta.

Haastateltava A oli sitä mieltä, että kanat ja lampaat soveltuvat muita eläinlajeja paremmin Green Care -toimintaan. Hän kertoi, että ihmisten mielikuva lampaista on yleensä se, että ne ovat säikkyjä tai arkoja. Varovaisuus kuuluukin lampaan käytökseen ja lampaan voimakas laumamentaliteetti toimii hyvänä esimerkkinä onnistuneesta ryhmätyöskentelystä. Tilat on suunniteltu niin, että lampaat voivat valita itse haluavatko ne olla ihmisten kanssa kanssakäymisessä vai ei ja sama valinnanvapaus pätee myös kanoihin. Haastateltava A huomauttaakin, että eläimet soveltuvat yleensä hyvin toimintaan, mutta tärkeää on miettiä sen sijaan soveltuvatko tilat toimintaan eli onko eläimelle aina taattu mahdollisuus poistua tilanteesta halutessaan.

Haastateltava B oli myös samaa mieltä siitä, että lampaat soveltuvat erittäin hyvin toimintaan, varsinkin kun ne ovat luonteeltaan sosiaalisia. Hän lisää, että on vaikea sanoa kumpi saa vuorovaikutustilanteesta enemmän irti, asiakas vai huomiosta

nauttiva lammas. Haastateltava E:n mukaan lampaat ovat helppoja eläimiä, mutta eivät kuitenkaan itsestään selviä eli niissä on sopivasti hoitamista ja haastetta myös asiakkaan näkökulmasta. Ylipäätään haastateltava E:n mukaan kaikki eläinlajit, lampaat, vuohet, kanit, ankat, viiriäiset ja kanit, soveltuvat toimintaan. Ne saavat olla luontaisessa elinympäristössään ja asiakkaat voivat halutessaan lähestyä eläimiä ohjatusti ja olla kosketuksissa niihin. Ainoastaan yksi vuohipukeista ei sovellu toimintaan puskemistaipumuksensa vuoksi.

Vuohien soveltuvuudesta toimintaan haastateltavat olivat pitkälti samaa mieltä. Haastateltava B kertoi, että vuohet ovat todella hyviä Green Care -toiminnassa silloin, kun ne ovat luonteeltaan sosiaalisia. Vuohet ovat usein myös asiakkaiden suosiossa ja niistä on pidetty niin kotieläinpihapäivissä kuin esimerkiksi Mannerheimin Lastensuojeluliiton järjestämässä tapahtumissakin. Hän tosin huomautti, että hankaluuksia voivat välillä aiheuttaa vuohien nokkeluus, karkailutaidot ja persous ruualle. Haastateltava E oli sitä mieltä, ettei aggressiivista vuohipukkaa voida käyttää asiakastyössä, mutta hän myös lisäsi, että tilalla ollut toinen pukka oli luonteeltaan lempeä ja soveltui toimintaan yhtä hyvin kuin kututkin.

Haastateltava C koki, että vuohet ovat soveltuneet parhaiten Green Care -toimintaan, paitsi niiden sosiaalisen, hyväntuulisen ja yhteistyöhalukkaan luonteen ansiosta, myös siitäkin näkökulmasta, että ne jaksavat työskennellä ryhmien kanssa tehokkaimmin. Sesonkiaikana eläinavusteisella ohjelmalla on paljon kysyntää ja positiivisena ongelmana on se, että leirikoululaiset haluavat vuohia ohjelmaan; aina toimintaa ei voida tarjota, mutta päivässä vuohien kanssa voi työskennellä 2–3 (–4) pienryhmää, joissa kussakin on enintään 12 oppilasta. Vuohet ovat monikäyttöisiä ja soveltuvat työskentelemään lähes kaikenikäisten kanssa. Eläimille pyritään myös tarjoamaan mahdollisimman monipuolista tekemistä. Tällä hetkellä kaksi vuohista on neitsytlypsäjiä ja niitä lypsetään, mikä rajoittaa vuohien käyttöä toiminnassa jossain määrin, sillä utareen paino hankaloittaa esimerkiksi kävelylenkkien tekoa. Vuohet eivät myöskään sovellu ihan pienten lasten käsiteltäviksi.

Haastateltava D totesi, että vuohissa on yksilökohtaisia eroja. Laumaeläin pyrkii yleensä seuraamaan muuta laumaa, mutta yksi tilan vuohista on ollut pelkästään

ihmisen kanssa (tullut tilalle eläinsuojelutoiminnan kautta) ja se on siksi paljon sosiaalisempi kuin muut. Hän tosin kehottaa miettimään tällöin toiminnan eettisyyttä eli onko oikein erottaa eläintä, varsinkaan tuotantoeläintä, laumasta, olemaan pelkästään ihmisen seurassa, jos sillä keinolla eläimestä saa luonteeltaan lempeän ja sosiaalisen. Haastateltava D oli kuitenkin sitä mieltä, että vuohet yleisesti ottaen soveltuvat hyvin toimintaan erilaisine luonteineen. On hyvä, että eläimissä on sosiaalisia yksilöitä, joita asiakas voi koskettaa, mutta yhtä tärkeää on, että on myös eläimiä, jotka eivät tule niin lähelle, jolloin eläimiin on helpompi peilata omia tunnetiloja, millä on merkitystä sosiaalipedagogisen työn sekä tunnekasvatuksen kannalta.

Haastateltava C oli haastateltavista ainut, jolla oli kokemusta minisioista. Hän kertoi minisian olevan haasteellinen eläin, sillä se osaa olla hieman arvaamaton ja sen vuoksi on ollut muutamia läheltä piti-tilanteita myös asiakasryhmien sisällä. Minisika on taipuvainen näykkimään eikä se ole niin ihmisystävällinen tai jaksaa samalla tavalla isoja ihmisryhmiä kuin esimerkiksi vuohi. Sian kanssa on haastavaa olla läheisessä kontaktissa, mutta sitä voi varauksella rapsuttaa. Vaikka minisian kanssa toiminta on hyvin rajallista, se on kuitenkin hyvä keskustelunaihe. Vaikka minisika on erinäköinen kuin perinteinen tuotantosika, se herättää silti keskustelua ruuantuotantoa ja ylipäättään sikojen pito-olosuhteita koskien. Lapset pääsevät myös seuraamaan minisian luontaista käyttäytymistä ja he oppivat ymmärtämään sian luontoa. Minisikaa ei kiinnosta ihmisten miellyttäminen vaan se elää omaa elämäänsä.

Haastateltava C totesi, että harkinnan alla on, soveltuuko minisika jatkossakin toimintaan ja jaksako se Green Caren kaltaista työtä sekä missä muodossa, vaikka toisaalta on todettu hyväksi, että tilalla olisi myös eläin, jota täytyy myös kunnioittaa, sillä sekin opettaa varsinkin lapsille paljon. Hän ei kuitenkaan suosittelen minisikaa Green Care -asiakastoimintaan, ainakaan ilman varausta.

5.5.2 Pientuotantoeläinten stressin hallinta Green Care -asiakastyössä

Useat vastaajat totesivat, että mikäli eläin stressaantuu vaihtuvista ihmisistä ympärillään, sen paikka ei ole silloin asiakastyössä. Haastateltavat kertoivat lisäkeinoja, kuinka he tunnistavat stressin omissa eläimissään ja miten stressiä

pyritään minimoimaan. Haastateltava A kertoi pyrkivänsä minimoimaan eläinten kokeman stressin määrää ennakoimalla eli rajoittamalla niiden asiakasryhmien määrää, jotka ovat eläinten kanssa kontaktissa, varsinkin kesän alussa, kun eläimet ovat vasta tulleet tilalle. Haastateltava B kertoi myös pitävänsä asiakassessiot lyhyinä, jotta eläimen stressitaso ei lähde nousemaan liian ylös. Stressaantumisen havaitsee esimerkiksi siipikarjasta siitä, että kalkkunoiden pää alkaa punoittaa ja kanat alkavat rimpuilla tai pakoilla ihmistä.

Haastateltava C kertoi, että vuohi ei lähde mukaan toimintaan stressaantuneena eli se ei reagoi edes ruualla houkutteluun vaan lähtee mieluummin eri suuntaan, jolloin eläin jätetään rauhaan. Ihmistä stressaantuneena pakenevia kanoja siirrytään seuraamaan etäämmältä tai niille annetaan ylimääräisiä herkkuja, kuten matoja. Se, että eläin ei aina jaksaa osallistua toimintaan on haastavaa, mutta asiakkaan on myös kunnioitettava eläimen tahtoa, mikä on kasvatuksellisesti tärkeä asia. Karsinassa eläimelle taataan lepo ja myös viikonloput ovat työstä vapaita. Viikonloppuina on joskus vain vierailuaikoja eli eläimiä voi käydä katsomassa. Eläinten luo ei lasketa myöskään liikaa asiakkaita kerralla. Myös haastateltava D kertoi, että eläimet jaksavat toimintaa hyvin, kun lepopäiviä on riittävästi. Eläimen on myös oltava terve ja hyvinvoiva toimintaa ajatellen.

Haastateltava E lisäsi myös, että hyvät pito-olosuhteet, kuten laajat laitumet ja eläimen mahdollisuus mennä näkösuojan taakse halutessaan, vähentävät stressiä. Eläinten tarhoihin ja aitauksiin pääsee vain ohjatusti ja luvan kanssa. Se, että eläin pääsee toteuttamaan luontaista käyttäytymistään, kuten kaivamaan kuoppia häkissään (kani) tai uimaan lammessa (ankka), on myös asiakastyöstä aiheutuvaa stressiä lieventävä tekijä. Eläimet eivät siis stressaa, kun niillä on tilaa ja omaa rauhaa riittävästi. Mahdolliset eläinten loukkaantumiset ja sairastumiset on kuitenkin hoidettava kuntoon kotimaatilalla ennen kuin eläin voi olla asiakkaiden nähtävissä.

5.6 Pientuotantoeläinten käytön vaatimukset ja haasteet

Sähköiseen kyselylomakkeeseen vastanneilla oli mahdollisuus kertoa mielipiteitään avoimella vastauksella kysymykseen, jossa selvitettiin mitä vaatimuksia kohdistuu eläimeen, toimintaympäristöön ja ohjaajaan Green Care -toiminnassa eli mitkä ovat

esimerkiksi eläimen luonnevaatimukset, onnistuvatko vierailut asiakkaiden luona vai onko asiakas kontaktissa eläimeen aina tietyssä toimintaympäristössä, mitä ohjaajalta vaaditaan jotta asiakas saa kaiken hyödyn irti eläimen kohtaamisesta ja niin edelleen. Erillisessä kysymyksessä selvitettiin puolestaan mitä asioita vastaaja on kokenut haasteellisiksi eläinten käytössä. Myös viideltä haastateltavalta kysyttiin samoja asioita. Seuraavissa alaluvuissa on eritelty ne vaatimukset ja haasteet, jotka nousivat tutkimuksen aikana esiin pientuotantoeläinten käyttöä koskien.

5.6.1 Ohjaajaan kohdistuvat vaatimukset

Sähköiseen kyselylomakkeeseen vastanneet palveluntuottajat (25 vastaajaa) ja viisi haastateltavaa nostivat esiin ohjaajan kohdistuvina vaatimuksina selkeästi kolme eri osa-aluetta, jotka olivat ohjaajan eläintuntemus, vuorovaikutustaidot sekä ammatillinen osaaminen. Yhdellä vastaajista oli niin lyhytaikainen kokemus eläinavusteisuudesta, ettei hän ottanut kantaa kysymykseen.

Ohjaajan tulee tuntea eläin tai eläimet sekä niiden lajityypillinen käyttäytyminen hyvin ja hänen on huomioitava eläimen tarpeet asiakkaiden tarpeiden lisäksi. Toiminta tulee suunnitella ja toteuttaa eläimen hyvinvointia kunnioittaen, eläintä ei saa pakottaa mukaan toimintaan. Ohjaajan ja eläimen välisen suhteen tulee olla hyvä ja perustua luottamukseen. Hänen tulee olla tietoinen eläinten rajoista ja valvottava toimintaa, sekä varmistettava se, ettei eläimen hyvinvointi tai terveys vaarannu missään vaiheessa. Ohjaajan onkin oltava valmis keskeyttämään asiakasvierailu tai toiminta, jos se on välttämätöntä eläimen hyvinvoinnin kannalta. Ohjaajan tulee tuntea eläinten pitoon liittyvät lait ja hänen on noudatettava Green Care -toiminnalle asetettuja eettisiä periaatteita. Ohjaajan on myös kyettävä suhtautumaan objektiivisesti siihen, soveltuuko eläin toimintaan ja pitääkö se siitä vai ei.

Ohjaajalla tulee olla myös hyvät vuorovaikutustaidot. Hänellä tulee olla hyvä eläinten ja ihmisten lukutaito sekä tilannetajua ja kokemusta ohjaamisesta. Asiakkaalle on osattava kertoa eri tilanteissa mitä tapahtuu ja miksi. Ohjaajan tulee varmistaa asiakkaiden turvallisuus kaikkina aikoina ja huolehtia, että asiakkaat on aina ohjeistettu toimimaan eläinten kanssa ja eläintiloissa oikein vahinkojen välttämiseksi. Ohjeistuksen on oltava selkeää, jotta myös eläinten hyvinvointi on taattu. Ohjaajan

tulee olla tietoinen asiakaskunnastaan ja riskeistä niin eläinten kuin asiakkaiden suhteen.

Toisaalta asiakasta ei saa pakottaa lähestymään eläimiä tahtomattaan eli asiakkaalle on annettava tilaa ja vapaus valita, milloin hän haluaa lähestyä eläintä, jos haluaa. Esimerkkinä tästä yksi vastaajista nostaa esiin muistisairaiden ja vanhusten kanssa koetut palvelutilanteet, joiden aikana asiakkaalle eli muistisairaalle tai vanhukselle on annettava aikaa tutustua ja lähestyä eläimiä rauhassa. Tällöin on mahdollista tuottaa asiakkaalle suurta mielihyvää ja herättää muistoja ja mielikuvia menneestä. Eläimen lisäksi ohjaajan on siis tunnettava myös siis asiakkaansa, jotta hän voi suunnitella sopivia tehtäviä asiakkailleen ja asiakasta sekä hänen tuntemuksiaan on osattava lukea, jotta tilannetta voidaan johdattaa oikeaan, asiakasta hyödyttävään suuntaan. Asiakkaan ja eläimen välinen tilanne on pystyttävä pitämään rauhallisena eli ohjaajalta vaaditaan sekä ohjaamiseen että eläintenhoitoon liittyvää osaamista.

Vastaajat nostivat esiin myös ohjaajan koulutustaustan ja osaamisen. Ohjaajalla tulisi olla esimerkiksi sosiaali-, terveys- tai kasvatusalan koulutusta tai toiminnassa tulisi olla mukana sellainen yhteistyötaho, josta tämä osaaminen löytyy. Eräs vastaaja kertoo, että heidän yrityksensä henkilökunnalla on muun muassa seuraavanlaisia koulutusyhdistelmiä: toimintaterapeutti-eläintenhoitaja, lähihoitaja-eläintenhoitaja ja sosionomi-eläintenhoitaja (maatilatalous). Kuntoutustoimintaa järjestäessä ohjaajalla on oltava kuntoutusalan osaamista, jotta eläimiä voidaan käyttää kuntoutumisen ja erityisesti potilaan yksilöllisten tavoitteiden tukena.

Yksi vastaajista on sitä mieltä, että jokaisen alalla työskentelevän kuuluisi hankkia peruskoulutus eläinten hoidosta tai löytää avukseen ammattitaitoinen eläintenkouluttaja tai muu toimija, jonka kanssa huolehdittaisiin siitä, että eläinten käyttäytyminen ja koulutus tulisivat tutuiksi ja eläinten elinolosuhteet olisivat parhaimmat mahdolliset. Ohjaajan on myös tunnettava oman ammatillisuutensa rajat ja eräs vastaaja pitääkin vaarallisena sitä, että ohjaaja esimerkiksi tarjoaisi terapiapalveluita, vaikka hänellä ei olisi niihin pätevyyttä.

Haastateltavat painottivat omissa vastauksissaan samoja asioita kuin sähköiseen kyselylomakkeeseenkin vastanneet palveluntuottajat. Haastateltava A totesi, että

eläimet ja niiden hoito vaativat sitoutumista vuorokauden ja viikon ympäri. Työssä saa opetella koko ajan uusia asioita ja perehtymistä vaativat paitsi lukuisat lupa- ja rekisteröintiasiat, myös eläinten hoito-ohjeet ja ruokintasuunnitelmat. Työ on jatkuvaa tiedonhakua. Samaa mieltä oli myös haastateltava B: työssä on koko ajan kehityttävä, luettava kirjallisuutta ja verkostoiduttava. Haastateltava A:n tilalle tullaan tulevaisuudessa anomaan pysyvän eläinnäyttelyn lupa läänineläinlääkäriltä, johon kuuluu puolestaan valvontatarkastukset ja lupamaksut. Eläinten pito vaatii ohjaajalta paljon ennalta järjestelyä, esimerkiksi on mietittävä, miten ja missä määrin asiakkaat pääsevät hoitamaan sekä käsittelemään eläimiä.

Tärkeää on, että toiminnassa on mukana sekä eläinalan ammattilaisia kuin myös ihmisiä, jotka osaavat ohjata asiakkaita. Haastateltava A huomautti, että olisi hyvä tehdä yhteistyötä esimerkiksi jonkin hankkeen parissa, jolloin saadaan eläimet, ohjaaja ja asiakkaat yhdistettyä esimerkiksi maatilaympäristössä. Työtä ei voi tehdä vain ihmislähtöisestä näkökulmasta, vaan työssä on näyttävä aidosti se, että se on miellyttävää sekä eläimelle että ihmiselle. Työn on oltava myös ammattimaisesti toteutettua sekä asiakkaiden että eläinten osalta. Myös tautisuoja tulisi huomioida työssä eli esimerkiksi käsien ja saappaiden desinfioinnista tulisi huolehtia ennen ja jälkeen eläinten käsittelyn ja eläintautitilannetta tulisi pitää silmällä. Haastateltava A oli myös sitä mieltä, ettei tavallisten tuotantotilojen kuuluisi alkaa toteuttaa Green Care -toimintaa ilman riittävää ammattitaitoa ja asiantuntijoiden varmistusta siitä, että tilat ja eläimet soveltuvat varmasti toimintaan.

Haastateltava B muistutti, että ohjaajan vastuulla on myös huolehtia siitä, etteivät eläimet joudu tekemään liikaa töitä ja toiminnassa säilyy monipuolisuus eli että eläimet eivät myöskään kyllästy. Toiminnassa tulee olla riittävästi taukoja. Ohjaajaan kohdistuvat vaatimukset ovat isot ja haastateltava C kertoi haasteena olevan sen, että ohjaaja tuntee useimmiten ennalta eläimet, mutta ei asiakkaita ja silti samanaikaisesti pitää pystyä huomioimaan sekä hallitsemaan molemmat osapuolet. Työ on näin ollen kaksin verroin haastavampaa työtä kuin ns. normaali ohjaamistyö. Kokemus ihmisten kanssa toimimisesta on vahvuus, sillä silloin voi ensin yrittää lukea asiakkaita ja sitten eläimiä ja tuoda heidät sen jälkeen yhteen. Lapsia pitää auttaa luomaan kontakti eläimiin.

Haastavia ovat haastateltava C:n mukaan myös asiakkaiden pelkotilanteet eli miten voi tavoittaa lapsen luottamuksen niin, että voi rohkaista lasta kohtaamaan eläimen. Eläinten kanssa on myös osattava toimia rauhallisesti ja hiljaa. Haasteena onkin, miten ohjaaja saa ryhmän rauhoittumaan, kun kieltä esimerkiksi muistetaan minuutin ajan, jonka jälkeen se taas unohtuu ja melutaso kasvaa. Pienet ryhmät ovat helpompia hallita ja niissä syntyy hyviä vuorovaikutuskokemuksia. Ohjaajan vastuulla on siis miettiä toteutettavissa olevat ryhmäkoot ja huolehtia myös ajankulun seuraamisesta, sillä asiakkaille pitäisi suoda mahdollisuus päästä tekemään töitä eläinten kanssa, ilman että työskentelyyn tulee kiireen tuntua tai ilmapiiri kärsii.

Haastateltava E tarjosi matkailuyrityksensä ja kotieläinpihansa ympäristön ja sieltä löytyvät eläinlajit Green Care -toimijoiden käytettäväksi. Hän kertoi ohjaajaan kohdistuvina vaatimuksina sen, että ohjaajan on tultava aina tutustumaan yritykseen etukäteen. Tällöin ohjaaja myös ohjeistetaan eläinten kanssa toimimiseen, joskin yrittäjä itse osallistuu myös leirien alussa ohjaamistyöhön. Leirillä voidaan opetella aluksi ihan perusasiat, kuten eläinten juottaminen ja ruokkiminen alusta. Kokemattomuuden huomaa erityisesti kaniin ruokinnasta, sillä monet eivät ymmärrä miten paljon kani syö ja paljonko sille on kerättävä ruokaa esimerkiksi verrattuna isolla laiturilla laiduntavaan lampaaseen, joka taas pärjää hyvin laidunnurmella. Kokemukset tämän kaltaiset toiminnasta ovat kuitenkin olleet positiivisia.

5.6.2 Eläimiin kohdistuvat vaatimukset

25 sähköiseen kyselylomakkeeseen vastannutta palveluntuottajaa nosti eläimiin kohdistuvina vaatimuksina esiin eläimen luonteen, käsiteltävyyden sekä halukkuuden työskennellä ihmisten kanssa, ihmisen ja eläimen välisen suhteen, eläimen hyvinvoinnin ja stressin hallinnan, työskentelyyn liittyvän turvallisuuden ja vierailukäynneillä huomioitavat asiat sekä vierailuihin liittyvän byrokratian. Vastauksissa käsiteltiin myös eläinten kouluttamista ja useassa vastauksessa korostettiin, että toiminnan tulee tapahtua ensisijaisesti eläimen ehdoilla. Samat teemat korostuivat myös viiden haastateltavan vastauksessa. Seuraavissa kappaleissa on kerrottu tarkemmin mitä vaatimuksia vastaajien mukaan eläimiin ja eläinavusteiseen työskentelyyn kohdistuu.

Eläimen tulisi olla luonteeltaan hyvähermoinen, rauhallinen ja ihmisistä kiinnostunut eli kaikin puolin asiakastyöhön soveltuva yksilö. Eläimen tulee olla lähestyttävä ja turvallinen sekä sen tulee olla tottunut ihmisiin. Sosiaalisuutta ja uteliaisuutta pidettiin toivottavina piirteinä, joskaan eläin ei saa olla myöskään päällekkäyvä reipas. Toisaalta aremmatkin eläinyksilöt soveltuvat Green Care -asiakastoimintaan, sillä ne vaativat ihmiseltä enemmän eläimen luonteen huomioonottamista sekä taitoa mukauttaa omaa käytöstä tilanteeseen sopivaksi. Vaikka eläin jätettäisiin rauhaan, eläimen arkuutta voidaan hyödyntää asiakastyössä peilaamalla eläimen ja asiakkaan pelkotiloja ja keskustelemalla asiakkaan kanssa pelkotiloista eli miltä silloin tuntuu, mitä toivoisi tai tarvitsisi. Myös arempi eläin voi luoda suhteen johonkin ihmiseen, vaikka välttelisi muita ja tämä on myös tärkeä havainnoimisen aihe. Aggressiivinen tai hyökkäävä eläin ei kuitenkaan sovellu Green Care -asiakastoimintaan.

Eläimen täytyy kuitenkin itse haluta olla kontaktissa ihmiseen ja nauttia siitä, eläimelle ei saa aiheutua toiminnasta stressiä. On myös muistettava, että jokainen eläin on yksilö, eikä voida yleistää jonkin eläinlajin sopivan tai olevan sopimaton johonkin toimintaan. Jokainen yksilö suhtautuu eri tavalla ihmiseen, riippuen siitä, millaisia kokemuksia sillä on sen elämän aikana ollut. Eläintä voidaan myös kouluttaa ihmisten kanssa toimimiseen ja erityisen tärkeää olisi myös totuttaa eläin moniin erilaisiin tilanteisiin, asioihin ja ääniin siltä varalta, jos asiakastilanteessa tapahtuisi jotain yllättävää. Eräs vastaajista lisäsi, että kaikkien eläinten kohdalla kouluttaminen tarkoittaa vähintään sitä, että eläin totutetaan ihmisen kanssa työskentelyyn, jolloin eläin suhtautuu luottavaisesti ihmiseen.

Hyvä, luottamukseen perustuva suhde eläimen ja ihmisen välillä on eläinavusteisen Green Care -toiminnan perusedellytys. Eläimen rajoja ja omaa luonnetta on kunnioitettava, ne määrittävät pitkälti sen mitä eläinten kanssa voi tehdä. Ihmisen tehtävä on sopeutua eläimen vaatimukseen eikä toisinpäin. Osa vastaajista myös vierastaa eläinten kouluttamista ja korostaa eläinten ehdoilla toimimista. Eräs vastaajista kertoo, että eläimen täytyy saada elää stressitöntä lajityypillistä elämää voidakseen työskennellä Green Care -asiakastoiminnassa. Hän lisää, ettei eläimestä

kuulu ottaa irti kaikkea eikä eläin ole esine tai väline hyvän olon tuottamiseen. Myös toinen vastaaja korosti vastauksessaan samoja asioita ja eläinten ehdoilla toimimista:

Eläin tarjoaa mahdollisuuden tunteiden kohtaamiseen ja ajatusmallien haastamiseen, tärkeä osa tätä on mahdollisuus nähdä eläin uudesta näkökulmasta. Eläinavusteiset kohtaamiset on toteutettava niin, ettei eläin koe stressiä eikä sitä pakoteta mukaan toimintaan. Näin ollen on syytä suhtautua kriittisesti myös ajatukseen, että eläimen voisi kouluttaa asiakastyöhön. Eläin toimii ihmisen kanssa, jos se haluaa. Vaikka eläimet olisivatkin vakiohoitajan käsiteltävissä, ei voi olettaa, että ne hyväksyisivät lähelleen kenet tahansa vieraan ihmisen. Eli aina eläimen ehdoilla! (Sähköiseen kyselylomakkeeseen vastannut palveluntuottaja.)

Myös haastateltava B korosti, että Green Care -toimintaa harjoitetaan aina eläinten ehdoilla eli eläimet otetaan töihin mukaan vain, jos ne itse sitä haluavat, ei pakotettuna. Hän huomautti, että eläimen omaa tilaa ja tahtoa on kunnioitettava.

Myös haastateltava A oli samaa mieltä, toiminnan on aina perustuttava vapaaehtoisuuteen myös eläinten osalta ja eläimillä tulee olla mahdollisuus poistua tilanteesta halutessaan. Myös tämä opettaa paljon asiakkaan ja ylipäätään ihmisten tavoista toimia toisten kanssa.

Eläimen täytyy olla ohjaajalle tuttu ja yksi vastaajista onkin sitä mieltä, että ohjaaja on aina eläimen omistaja, sillä toiminnan harjoittaminen vieraan eläimen kanssa ei onnistu. Vaatimukset kohdistuvat tällöin eläimen luonteeseen ja ohjaajan pätevyYTEEN. Eläimille on taattava riittävät lepoaika ja huolenpito hoitojärjestelyillä. Keskeistä on huolehtia eläimen hyvinvoinnista ja pyrkiä luomaan eläimille mahdollisimman stressitön elinympäristö. Eläinten hoidosta ja käsittelystä vastaavat työntekijät tulee perehdyttää eri eläinlajien ja yksilöiden hoitovaatimuksiin ja heidän on tunnistettava, milloin eläin on kipeä tai levon tarpeessa.

Eläinten käyttöä ja varsinkin kuljetusta koskien on huomioitava lait ja säädökset. Yksittäinen kani on helppoa ottaa mukaan vierailulle asiakkaan luokse, mutta siipikarjan, minisian, lampaan ja vuohen kohdalla on huomioitava jo eläinten siirtoa koskevat lait ja säädökset sekä otettava huomioon mahdolliset eläintautiriskit. Yksi vastaajista lisäsi, että nykyisellään tuotantoeläinbyrokratia soveltuu todella huonosti tuotantoeläinten käyttämiseen asiakasvierailuilla, sillä se vaatisi virallisen

pitopaikkasiirtoilmoituksen. Lisäksi kaupallisten eläinkuljetusten lupien kalleus ja hankkimisen työläys hankaloittavat vierailutoimintaa. Sama vastaaja totesikin, että pientuotantoeläimet ovat eläiminä toimintaan hyvin sopivia ja suosittuja, mutta hallinnolliselta kannalta ne ovat hankalia pidettäviä.

Eräs vastaajista oli sitä mieltä, ettei pientuotantoeläimiä tulisi viedä asiakkaiden tiloihin ilman, että niiden mahdollisuudet toteuttaa lajityypillistä käyttäytymistään otetaan huomioon. Jokainen eläin tulisi totuttaa asiakastilanteisiin ja eläimelle tulisi aina taata mahdollisuus poistua tilanteesta omasta tahdostaan myös vierailupaikoissa. Esimerkkinä vastaaja mainitsi sen, ettei vaikkapa kanoja ja lampaita vietäisi sisätiloihin, esimerkiksi palveluasuntoihin, ilman lajikumppanin seuraa tai mahdollisuutta päästä tauolle ja eläimelle itselleen turvalliseen paikkaan. Vastaaja lisäsi, että muutamien tutkimusten mukaan eläimet voivat terapiatilanteissa paremmin, kun niillä on mahdollisuus poistua halutessaan turvalliseen paikkaan, vaikka ne eivät sitä tilaisuutta sitten hyödyntäisikään. Omassa toimintaympäristössä eläin on luottavaisempi, mutta vierailut onnistuvat koulutetun eläimen kanssa.

Samaa mieltä oli myös toinen vastaaja, jonka mukaan paras vaihtoehto olisi tuoda asiakas eläimen omaan ympäristöön, jotta eläimelle ei aiheutuisi esimerkiksi kuljetuksesta turhaa stressiä. Yksi vastaaja oli nostanut esimerkiksi vuohet, joiden hän kertoo olevan samanlaisia kuin muut pakoeläimet siinä, että vieraassa ympäristössä ne kokevat olonsa epävarmemmaksi kuin kotioissa. Ohjaajan tulee tällöin huomioida entistä tarkemmin eläimen hyvinvointi ja toiminnan eettisyys esimerkiksi äänien, ympäristön, ihmisten toiminnan ja eläinten käsittelyn suhteen. Eläin stressaantuu yllättävistä tilanteista vähemmän kotioiloissa kuin vieraassa paikassa. Yksi vastaajista huomautti myös, ettei hän kannata esimerkiksi koirien kohdalla käytettävää ”testausjärjestelmää” käytettäväksi pientuotantoeläinten kohdalla. Testausjärjestelmällä voidaan olettaa viitattavan esimerkiksi koirien soveltuvuuskokeisiin. Vastaaja ei kuitenkaan ole tarkentanut tai perustellut vastaustaan sen enempää.

5.6.3 Toimintaympäristöön kohdistuvat vaatimukset

25 vastaajaa käsitteli vastauksissaan toimintaympäristöön kohdistuvia vaatimuksia. Pääasiassa vastauksissa korostui fyysiseen toimintaympäristöön kohdistuvat vaatimukset kuten toimintaympäristön turvallisuus, eläinten hyvinvointi ja asiakasryhmien koko. Viisi haastateltavaa painottivat vastauksissaan toimintaympäristöön kohdistuvia investointiratkaisuja, sekä esteettömyyden ja eläintautitilanteiden huomioon ottamista.

Toimintaympäristön tulee olla ensisijaisesti sekä ihmisten että eläinten kannalta turvallinen ja sellainen, että kaikki toiminnassa mukana olevat pystyvät osallistumaan toimintaan ongelmitta. Yksi vastaajista huomautti, että turvallisuussyistä eläinten tulisi olla omissa aitauksissaan niin, että ihminen voi pyrkiä saamaan kontaktin eläimeen, mutta eläin ei kuitenkaan pääsisi aitauksesta ulos omin avuin. Toinen vastaaja ehdotti, että asiakkaan voisi perehdyttää eläimiin ja toimintaympäristöön etukäteen esimerkiksi kuvien avulla, jotta myös asiakas voi hieman ennakoida tilannetta.

Muutama vastaaja oli perehtynyt tarkemmin fyysisen toimintaympäristön vaatimuksiin. Toimintaympäristön tulisi olla valoisa, hyvin ilmastoitu, helppokulkuinen ja tilava (ks. Kuvio 18). Ovien, porttien, aitojen ja muiden kulkuväylien tulee olla turvallisia ja helposti avattavia sekä suljettavia. Asiakkaiden työskentelyolosuhteisiin ja työturvallisuuteen tulee kiinnittää erityistä huomiota. Toimintaympäristön lisäksi tulee myös huomioida, että työvälineet ja eläinten hoitovälineet soveltuvat kunkin asiakasryhmän käyttöön. Eläinten hoitotoihin liittyvät työvaiheet tulee suunnitella tarkasti etukäteen.

Kuvio 18. Fyysisen toimintaympäristön eli tässä tapauksessa eläintilan tulee olla helppokulkuinen, hyvin valaistu ja ilmastoitu sekä tilava. Esteettömyys ja työvälineiden sijainti tulisi ottaa huomioon jo rakennuksen suunnitteluvaiheessa.

Myös asiakasryhmien koko tulee huomioida suhteessa ohjaajien määrään ja tehtäviin toimintoihin kuten eläinten ruokkimiseen ja karsinoiden siivoamiseen. Eräs vastaaja kertoi käytännössä huomanneensa, että neljä asiakasta yhtä ohjaajaa kohden on sen kokoinen ryhmä, että jokaisen asiakkaan on mahdollista saada kaikki hyöty irti eläimen kohtaamisesta. Lisäksi yksi vastaaja oli huomionnut vastauksessaan psyykkisen ja sosiaalisen toimintaympäristön merkityksen ja korostaa, että toimintaympäristön tulee olla ilmapiiriltään positiivinen. Yhteistyön tekemisellä on myös merkitystä ja palveluntuottajan tulisikin jakaa tietoa asiakkaita hoitaville tahoille.

Haastateltavat kertoivat omissa vastauksissaan, että eläinten olosuhteet ja elintilat on ollut helppo järjestää niin kausiluontoista kuin pysyvääkin eläintenpitoa ajatellen. Haastateltava A kertoi, ettei tilalla ole jouduttu tekemään suuria muutoksia kesäkauden ajalle, kun eläimet ovat tilalla. Eläimet toimivat pitkälti maisemanhoitajina, joilla on omat laidunalueet ja tarvittaessa esimerkiksi vanha liiteri on muutettu pihatoksi. Ohjeistuskyltit ja -säännöt tulee kuitenkin olla selkeästi esillä, jotta ihmiset tietävät, ettei tilalla esimerkiksi saa pitää koiria vapaana.

Haastateltava E huomautti, että tilojen ja tarhojen rakentaminen maksaa kausiluontoisessakin toiminnassa, mutta toisaalta hyvin tehty aitaus kestää kauan.

Lopuilla haastateltavilla eläimet olivat tilalla pysyvästi ympäri vuoden. Eläintilat oli suunniteltu juuri valituille eläinlajeille ja haastateltava B kertoi, että yrityksessä pyritään aina siihen, että eläimillä on mahdollisimman luonnonmukaiset ja lajityypilliset olosuhteet. Suurin osa eläimistä elää ympäri vuoden pihatto-olosuhteissa, mutta esimerkiksi siipikarja on talvisin lämmitetyissä sisätiloissa. Myös haastateltava D halusi kiinnittää erityistä huomiota eläinten hyvinvointiin pito-olosuhteiden kautta ja eläintilat on siksi rakennettu moninkertaisiksi eläinsuojelulain ja -asetusten vaatimukseen nähden. Haastateltava D huomautti, että toimintaympäristöön kohdistuva vaatimus on juurikin se, että pidetylle eläinmäärälle on olemassa riittävät elintilat. Myös ilmanvaihtoon tulee kiinnittää huomiota, sillä eläimistä haihtuu kosteutta.

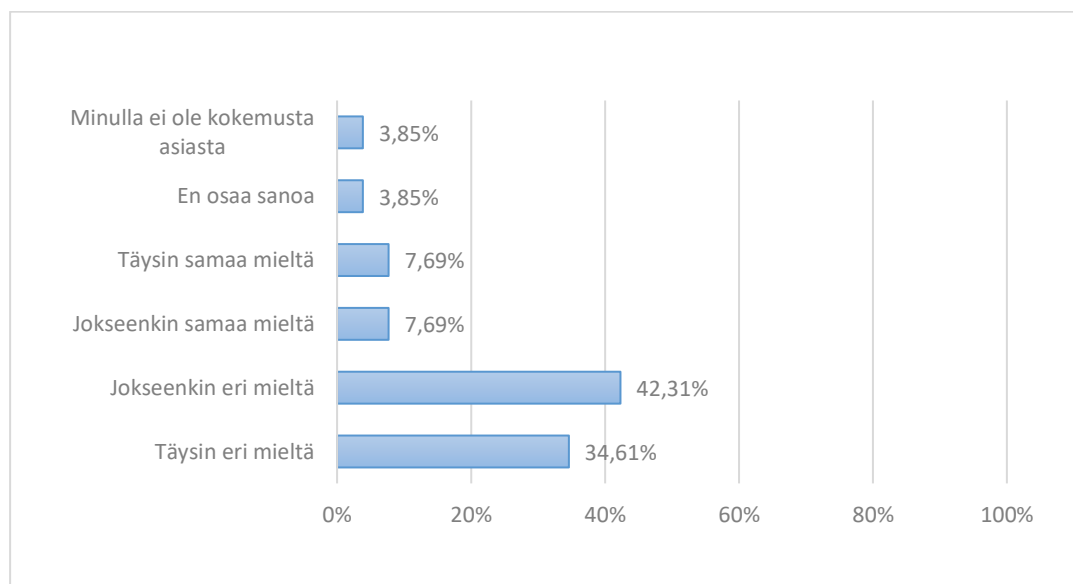
Haastateltava C kertoi, ettei pysyvien eläintilojen ylläpito ole halpaa ja myös laitumien rakennus on ollut iso investointi, sillä laitumet on tehty hiekkakankaille ja mullan osto on ollut iso kuluerä. Myös työntekijöiden palkkoihin kuluu rahaa. Hän oli haastateltavista ainoa, joka koki, ettei sopivien olosuhteiden järjestäminen eläimille ole ollut helppoa. Esimerkiksi hän tästä nosti minisian lakisääteisen ulkokarsinan, joka pitäisi rakentaa tilalle ja jonka rakentamiseen liittyy kuitenkin paljon rajoituksia sekä säädöksiä nykyisen tautitilanteen (afrikkalaisen sikaruton seurannan ja torjunnan) vuoksi. Tautitilanne vaikuttaa myös kanojen ulkona pitoon. Vuohille on ollut haastavaa rakentaa sellainen aitaus, jossa ne pysyvät eivätkä karkaile.

Hyväksi järjestelyksi on todettu se, että eläintiloissa on kylmä- ja lämminpuoli, joiden keskellä on oppimistila. Materiaaleihin ja tautisuojaan on kiinnitettävä huomiota, kun asiakkaita liikkuu paljon edestakaisin. Haastateltava C harmitteli sitä, ettei yrityksen toiminnassa pystytä tällä hetkellä hyödyntämään tilalla syntyvää eläinten lantaa mitenkään. Alun perin tilalla selvitettiin mahdollisuutta lannan kompostointiin, mutta se koettiin vaikeaksi, joten sen sijaan rakennettiin perinteinen lantala, josta lanta haetaan muiden pelloille levitettäväksi. Lisäksi esteettömyyteen kannattaisi kiinnittää huomiota jo rakentamisvaiheessa.

Haastateltava D kertoi, että tilalle on tehty pieniä muutoksia, kuten levennetty porttia, esteettömyyttä ajatellen, mutta kun kyse on pienimuotoisesta toiminnasta, ei tilalle kannata ruveta tekemään kalliita remontti-investointeja. Haastateltava C totesi myös, että vaikka rakentamisessa esteettömyys on ollut lähtökohtana, eläintiloissa on huomattu jälkikäteen korjaamisen tarpeita eli esimerkiksi osassa karsinoista ovat avautuvat väärään suuntaan esteettömyyttä ajatellen. Oma toimintaympäristö on myös tunnettava ja oltava valmis perustelemaan eläinten pito-olosuhteet asiakkaille tarvittaessa. Esimerkkinä tästä haastateltava E kertoi, että asiakkaat voivat kyseenalaistaa esimerkiksi kanien pidon häkissä, jolloin ohjaajan vastuulle jää kertoa, että kaneja pidetään aidatussa tilassa niiden oman turvallisuuden takaamiseksi ja jotta ne saavat riittävästi omaa rauhaa asiakasruuhkien aikaan sesonkikaudella.

5.6.4 Pientuotantoeläinten käytön haasteet

Liitteessä 4 on eritelty vastaajien mielipiteet eri väittämiä koskien. Yksi väitteistä kuului seuraavalla tavalla: ”Koen, että pientuotantoeläinten käyttö Green Care -asiakastyössä on ollut haasteellista esimerkiksi eläinten pidon tai käsiteltävyyden kannalta”. Vastausvaihtoehtoja oli kuusi: ”täysin eri mieltä”, ”jokseenkin eri mieltä”, ”jokseenkin samaa mieltä”, ”täysin samaa mieltä”, ”en osaa sanoa” sekä ”minulla ei ole kokemusta asiasta”. Suurin osa oli jokseenkin eri mieltä (11 vastaajaa) tai täysin eri mieltä (yhdeksän vastaajaa). ”Jokseenkin samaa mieltä”- ja ”täysin samaa mieltä”-vastausvaihtoehtoihin tuli molempiin kaksi vastausta. Yhdellä ei ollut kokemusta asiasta ja yksi ei osannut sanoa. Kuviosta 19 ilmenee vastaajien mielipidejakauma väittämää koskien.

Kuvio 19. Vastaajien mielipidejakauma ”Koen, että pientuotantoeläinten käyttö Green Care -asiakastyössä on ollut haasteellista esimerkiksi eläinten pidon tai käsiteltävyyden kannalta”-väittämää koskien (N = 26)

Avoimessa kysymyksessä vastaajilla oli mahdollisuus kertoa omin sanoin mitä asioita he ovat kokeneet haasteellisiksi eläinten käytössä. Tähän kysymykseen vastasi 23 vastaajaa 26 vastaajasta. Vastauksissa haasteellisiksi koettiin muun muassa tiettyntyyppiset asiakkaat ja asiakkaiden pelkotilat, eläimet ja niiden käytöksen tulkinta, byrokratia, toiminnan turvallisuuden varmistaminen sekä toiminnan kannattavuus. Samankaltaisia haasteita nousi esiin myös haastateltavien vastauksissa. Seuraavissa kappaleissa on kerrottu tarkemmin vastaajien esiin nostamista toiminnan haasteista.

Haasteita oli aiheuttanut useamman vastaajan mielestä asiakkaiden pelkotilat eli asiakas pelkää esimerkiksi lampaita ja siipikarjaa. Lampaat on voitu kokea asiakasnäkökulmasta likaisiksi ja vuohien sarvet sekä niiden tapa puskea toisiaan voivat pelottaa osaa asiakkaista. Lintu- tai muu eläinpelko voi jopa estää eläinten kanssa työskentelyn. Eräs vastaajista kertoi, että monet ihmiset vaikuttavat pelkävään aluksi kanoja. Kanojen nopeat liikkeet ja nokkiminen, esimerkiksi silloin kun ruokaa tarjotaan kädestä, on ihmisistä usein pelottavaa. Vaatii usein hetken aikaa huomata, etteivät kanat ole pahantahtoisia tai pyri aiheuttamaan ihmiselle

vahinkoa. Pelkoa voidaan kuitenkin lievittää tutustuttamalla asiakas eläimiin ulkona avarassa ympäristössä. Asiakkaat on koettu toiminnassa myös haasteellisiksi eläinten sijaan. Eräs vastaaja totesi, että haasteena ei ole niinkään asiakkaiden eläinpelko, vaan ihmisten kokemattomuus.

Toinen vastaaja nosti esiin aiheita koskien esimerkiksi aggressiiviset ja tottelemattomat lapset, jotka eivät malta tai halua kuunnella ohjeistusta eläinten kanssa toimimiseen. Tällöin palveluntuottajan vastuulle jää miettiä, mitkä eläinyksilöistä sietävät äänekkäämpiä asiakkaita tai asiakkaan muuta oireilua ja ovat luonteeltaan riittävän rauhallisia ollakseen tilanteessa myös turvallisia. Kolmas vastaaja toteaa, että sellaiset ihmiset ovat haasteellisia, jotka saattavat tilaisuuden tullen kiusata eläimiä, vaikka sitten tahattomastikin. Ohjaaja on tärkeimmässä roolissa ja hänen vastuullaan on, että yhteisistä pelisäännöistä sovittu eläinten hyvinvointi huomioiden ja toiminnassa säilyy eettisyys. Lisäksi yksi vastaajista totesi, että haasteellista on lähinnä valvoa sitä, etteivät asiakkaat syötä liikaa herkkuja eläimille.

Haastateltava E:n mukaan haasteita ovat aiheuttaneet lasten taipumus jahdata eläimiä tai eläinten säikkyminen esimerkiksi ihmisten lähestyessä liian nopeasti eläimiä. Toimintaympäristöön kohdistuvana haasteena on talvikaudella liukkaus ja myös eläinten kokema stressi on haaste vilkkaalla sesonkikaudella. Välillä pidetään kuitenkin taukoja toiminnasta eikä kaikille ryhmille tarjota palveluja eläinten parissa. Haasteita aiheutti haastateltava C:n mukaan myös eläinten karkailu, minisian näykkimistaipumukset ja säikkyminen, vuohien ja kanojen ajoittainen yhteistyöhaluttomuus sekä ylipäättään asiakkaiden turvallisuuden takaaminen, koska eläin on kuitenkin aina eläin. Maastossa liikkuminen lisää riskejä ja kun samaan aikaan tapahtuu monta aktiviteettia yhtä aikaa, joskus eteen tulee yllättäviä tilanteitakin.

Useampi vastaaja oli nostanut esiin vuohien haasteellisuuden. Vuohet ovat erään vastaajan mukaan mukavia, mutta haasteena on saada ne pysymään tarhoissaan sillä vuohet karkailevat helposti. Vuohet myös innostuvat välillä hyppimään ihmisiä vasten, jos niitä mennään ruokkimaan tarhoihin. Lisäksi hän mainitsee siipikarjaa

koskien niiden arkuuden: siipikarja ei ole asiakkaan näkökannalta aina niin helposti lähestyttävissä, vaikkakin niitä on mukava myös ihan vaan katsella. Myös toisessa vastauksessa nousi esiin vuohien käyttö työssä. Vahvoina eläiminä ne eivät välttämättä ole aina esimerkiksi lasten hallittavissa, vaan saattavat päästä tällöin karkaamaan. Toiminnassa onkin huomioitava aina sekä asiakkaan että eläimen turvallisuus.

Myös eläinten luontainen hormonitoiminta voi välillä vaikeuttaa toiminnan toteuttamista. Tässäkin esimerkiksi oli nostettu vuoheet ja erityisesti kutut, jotka eivät kiima-aikana malta keskittyä ihmisten kanssa työskentelyyn. Eläimiä on myös muistettava palkita hyvin tehdystä työstä. Riittävän säännöllisesti ja tiheästi toteutetun positiivisen vahvistamisen kautta voidaan ylläpitää ja säilyttää eläinten halua toimia ihmisten kanssa. Näin toiminta säilyy mielekkäänä myös eläimen näkökannalta. Monikaan ihminen ei kuitenkaan osaa aina antaa positiivista palautetta eläimelle oikeaan aikaan, mikä on myös yksi toiminnan haasteista. Eräs vastaaja koki haasteelliseksi sen, ettei eläinten käyttäytymistä aina ymmärretä tai osata tulkita oikein:

Haasteelliseksi olen kokenut sen, että aikaisemmista kokemuksista eläinten parissa johtuen asiakkaat ajattelevat eläimen käyttäytyvän huonosti, kun se itseasiassa käyttäytyy lajityypillisesti. Myös esimerkiksi ostaessani palvelua asiakkailleni olen kohdannut vanhentuneita ajatuksia eläinten osallistumisesta esim. kanoja ja kukkoja on pakotettu mukaan tilanteisiin, jotka eivät ole niille luonnollisia tai niiden on oletettu pitävän silittelystä ja sylissä olemisesta silloin, kun ne eivät opitun avuttomuuden vuoksi liiku tai niillä ei ole muuta vaihtoehtoa. Moni käyttäytyminen on myös ihmislähtöistä, lintujen silittely ei ole niille lajityypillistä käyttäytymistä ja niiden sulat eivät reagoi kosketukseen samoin kuin kissojen ja koirien karvat. Lisäksi eläimien käyttäytymistä selitetään monessa eläinavusteisen suuntauksen toiminnassa hyvin ihmisenäkökulmasta, vaikka niillä on hyvin omanlaisensa käyttäytymiset ja laumakäyttäytymisensä. Jopa suoranaisia tunnekasvatuksen verrannollisuuksia tehdään eläimistä ja niiden tunteista, vaikka mikään tutkimus ei ole vielä suoraan osoittanut, että jokin eläin varta vasten tuntee juuri niin kuin me tulkitsemme esimerkiksi neurologisista tutkimuksista. Eläin kun ei voi millään kertoa omista tuntemuksistaan samaan tapaan kuin ihminen. Tämä inhimillistää montaa eläintä niin paljon, että niiden luullaan nauttivan ihmisen seurasta, kun ne ovat oppineet olemaan vain aloillaan, koska

mitään muuta ne eivät voi. (Sähköiseen kyselylomakkeeseen vastannut palveluntuottaja.)

Haastateltava A kertoi haasteelliseksi kanien suhteen sen, että kanit ovat luonnostaan hämäreäeläimiä. Hänen kaninsa kärsii välillä stressin aiheuttamista vatsavaivoista, joiden syynä on aamuinen töihin tulo. Töissä kanin elinolosuhteet on pyritty tekemään mahdollisimman samanlaisiksi kuin kotona ja kanin hyvinvointia tarkkaillaan. Stressaantumisen selkein oire on syömättömyys. Muita haasteita ovat olleet eläinten lopettaminen (tilalla jouduttu lopettamaan sairas kana) sekä lampaiden terveysongelmat (ripuli, syynä sisäloiset tai kostea maaperä).

Useampi vastaaja huomautti, että työstä tekee haastavan myös maaseutuhallintoon ja kuljetuksiin liittyvä byrokratia, johon kuuluu muun muassa pitopaikkatunnukset ja eläinkuljetusluvut. Lisäksi haasteina on nostettu esiin ohjaustyön raskaus, sillä eläinavusteisessa ohjaustyössä täytyy koko ajan olla tarkkana ja pitää yllä kontaktia niin asiakkaaseen kuin eläimeenkin. Sekä asiakkaan, eläinten että omasta turvallisuudesta on huolehdittava tarkasti ja ohjaajalla täytyy olla varasuunnitelma ja taitoja muuttaa tilanteen kulkua tarvittaessa. Myös asiakkaiden vähyyys verrattuna siihen työmäärään, jota eläintenpito aiheuttaa joka päivä, on koettu haasteena, samoin kuin liiketoiminnan saaminen kannattavaksi pienillä asiakasmäärillä. Eräs vastaaja huomauttaa, että tilojen toimivuus varsinkin eläinpihoilla on suurin asia, johon pitäisi kiinnittää huomiota, kun mietitään, miten Green Care -yrityksen toiminta saataisiin kaikille sopivaksi ja helposti lähestyväksi.

Haastateltava D totesi, että haasteena on yritystoiminnan ja palkkatyön yhteen sovittaminen: hän joutuu pyytämään välillä töistä vapaapäiviä Green Care-toimintaa varten. Myös ajankäyttö on haastavaa, tilalla on useimmiten aina jotain rakennettavaa ja korjattavaa. Toisaalta kyse on ollut haastateltavan mukaan omasta elämäntyylistä, joten haasteet eivät ole tuntuneet liian suurilta. Pysyvän eläinnäyttelyn järjestämisestä aiheutuva kulu on vuosittain noin 500€, mikä on yllättävä maksulisä monelle. Asiakastuloilla ei saada katettua Green Care -toimintaa haastateltava C:n yrityksessä, vaikka yrityksen volyymit ovat suuret eli tilalla vieraillee tuhansia matkailupuolen kävijöitä vuodessa. Toisaalta hän lisäsi, ettei toimintaa

tehdä tulomielessä, vaan kasvatuksellisesta näkökulmasta ja Green Care -toiminta vain täydentää yrityksen muuta palvelukokonaisuutta.

Haastateltava C:n yritykseen haluttaisiin lisää Green Care -puolen asiakkaita, mutta haasteena on palvelunostajan vakuuttaminen toiminnan vaikuttavuudesta. Myös laaja tarjonta ja tiukat aikataulut eri ohjelmissa aiheuttavat haasteita, ongelmana on se, että esimerkiksi leirikoulujen sisälle haluttaisiin mahduttaa kaikki ohjelmavaihtoehdot lyhyessä ajassa. Haastateltava C oli sitä mieltä, että jos voitaisiin tehdä kokonaispainotteisempi Green Care -ohjelma, voitaisiin saada aikaa enemmän hyvää mieltä ja positiivisia vaikutuksia. Haasteena on siis saada aikaan asiakkaille kiireetön ja hyvä kohtaaminen eläinten kanssa. Eläinten kohtaaminen on useimmille paras ja mieleenpainuvuin kokemus, sillä vahvin elämys ja kokemus syntyy vuorovaikutuksesta eläimen kanssa.

Haastateltava C lisäsi, että eläimiä olisi myös mahdollista ottaa tilalle lisää, mutta haasteen muodostavat resurssit, sesonkiaikojen yli selviäminen sekä riittävän rauhan takaaminen eläimille. Eläinhankintapäätökset tulee siis pohtia aina huolella läpi. Haastateltava A huomautti, että asiakkaat ovat usein myös kiinnostuneita siitä mistä eläimet tulevat, minne ne lähtevät ja onko niillä hyvät oltavat esimerkiksi kotitilallaan. Esimerkkinä hän nosti esiin kesän 2018 Green Care -asiakastyössä mukana olleet lampaat, jotka menivät syksyn tullen teuraaksi ja mikä herätti paljon keskustelua asiakkaiden kanssa. Kyseessä oli kuitenkin hyvä keskustelunaihe, sillä ihmisillä on erilaisia mielipiteitä kotieläintuotannosta ja kehittävän keskustelun myötä huomattiin, että asioista voidaan olla myös eri mieltä.

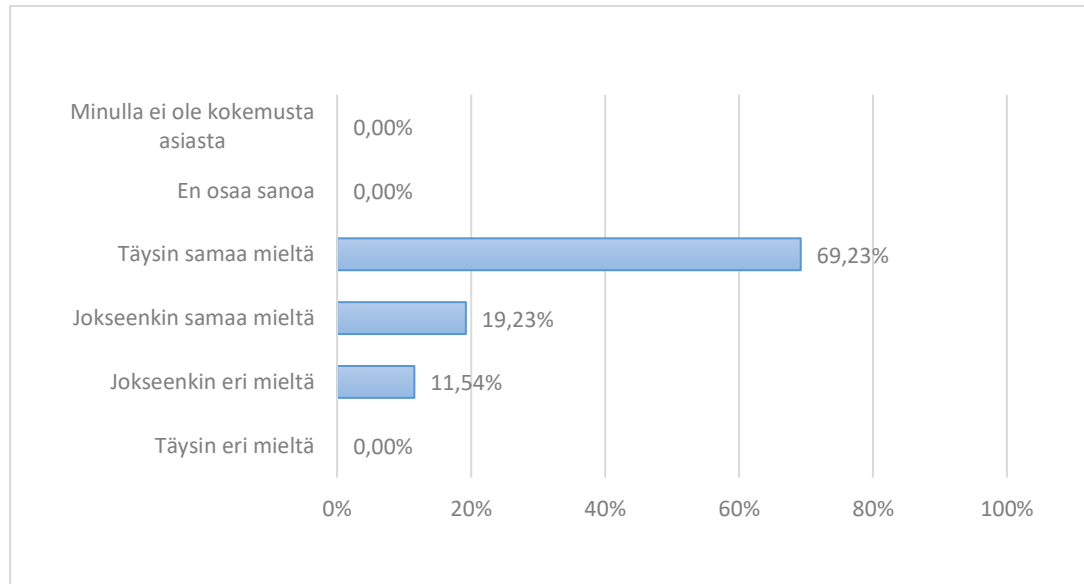
Riskin muodostaa myös esimerkiksi yksityisyrittäjän oma jaksaminen. Jos tuotantoeläimet ovat päätoimeentulo ja Green Care -toiminta sivupalveluna, täytyy omasta jaksamisesta huolehtia, jotta asiakastyön pystyy toteuttamaan laadukkaasti. Yrittäjä on koko ajan eläinten hoidossa kiinni ja asiakastyö on vaativaa, jolloin on huolehdittava siitä, ettei työtaakan alle jää yksin.

5.7 Käyttökokemukset

Liitteessä 4 on eritelty vastaajien mielipiteet eri väittämiä koskien. Kaksi väittämistä kuuluivat seuraavilla tavoilla: ”suosittelen pientuotantoeläinten käyttöä Green Care -

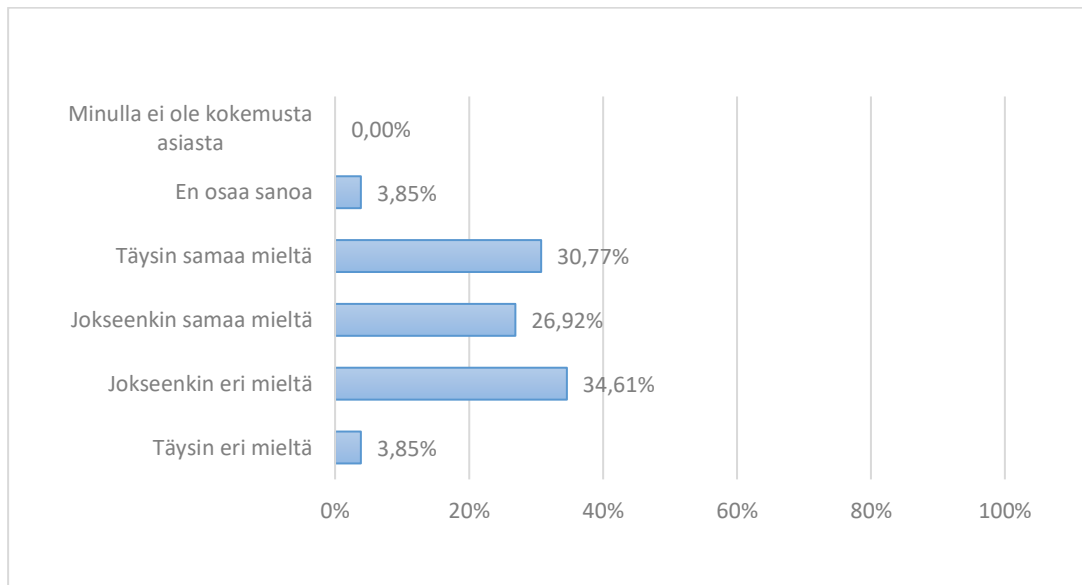
asiakastyössä myös muille palveluntuottajille” ja ”koen, että eläinavusteiset palvelut soveltuvat kaikille asiakkaille taustasta tai muista tekijöistä riippumatta”.

Vastausvaihtoehtoja oli kuusi: ”täysin eri mieltä”, ”jokseenkin eri mieltä”, ”jokseenkin samaa mieltä”, ”täysin samaa mieltä”, ”en osaa sanoa” sekä ”minulla ei ole kokemusta asiasta”.

Kuvio 20. Vastaajien mielipidejakauma ”Suosittelen pientuotantoeläinten käyttöä Green Care -asiakastyössä myös muille palveluntuottajille”-väittämää koskien (N = 26)

Kuten kuviosta 20 ilmenee, suurin osa vastaajista suositteli pientuotantoeläinten käyttöä Green Care -asiakastyössä myös muille palveluntuottajille eli 18 vastaajaa oli täysin samaa mieltä ja viisi vastaajaa jokseenkin samaa mieltä väittämän suhteen. Kolme vastaajaa oli jokseenkin eri mieltä. Yhdeksän vastaajaa oli jokseenkin eri mieltä siitä, että eläinavusteiset palvelut soveltuvat kaikille asiakkaille taustasta tai muusta tekijöistä riippumatta. Kahdeksan vastaajaa oli sen sijaan täysin samaa mieltä ja seitsemän vastaajaa jokseenkin samaa mieltä. Yksi vastaaja oli täysin eri mieltä ja yksi ei osannut sanoa (ks. kuvio 21).

Kuvio 21. Vastaajien mielipidejakauma ”Koen, että eläinavusteiset palvelut soveltuvat kaikille asiakkaille taustasta tai muista tekijöistä riippumatta”-väittämää koskien (N = 26)

Lisäksi vastaajat saivat halutessaan kertoa vastaamalla avoimeen kysymykseen, millaisia kokemuksia heillä on eri eläinlajien käytöstä Green Care -asiakastyössä ja soveltuvatko heidän mielestään pientuotantoeläimet käytettäviksi kaikkien asiakasryhmien parissa. Tähän kysymykseen vastasi yhteensä 23 vastaajaa 26 vastaajasta. Seuraavissa kappaleissa on kerrottu tarkemmin vastaajien kokemuksia ja mielipiteitä.

Suurimmassa osassa vastauksista ilmeni, että kokemukset eri eläinlajien käytöstä Green Care -asiakastyössä ovat olleet positiivisia. Lampaiden ja sikojen kerrottiin olevan parhaimmillaan laitumella, jossa niiden keskinäistä kanssakäymistä ja rutiineja voidaan seurata, samalla kun huolehditaan eläinten perushoidosta. Eläimille voi antaa makupaloja, mutta sen seurauksena eläimet voivat myös rynnätä luokse ja osa ihmisistä kokee sen pelottavana. Vuohien kanssa voi taas työskennellä monipuolisesti ja harrastaa esimerkiksi agilityä tai lenkkeilyä. Myös kanoja tai kaneja voi hoitaa ja tarkkailla turvallisesti.

Haastateltavista A ja E olivat sitä mieltä, että pientuotantoeläinten käyttöä Green Care -toiminnassa voi suositella kaikille, kun toimintaympäristö on toiminnan kannalta sopiva ja toiminta on etukäteen mietittyä. Myös haastateltava B suositteli pientuotantoeläinten käyttöä muille alan toimijoille, sillä pienikokoiset eläimet eivät ole asiakkaiden näkökulmasta useinkaan niin pelottavia ja niitä on matalampia kynnyksiä lähestyä kuin esimerkiksi hevosta. Toiminnassa olisi otettava kuitenkin huomioon se, että siinä ei voi pitää mukana eläimiä, joita ihmiset pelkäävät. Asioita on ajateltava kauaskantoisesti, yrityksen jatkuvuuden ja tuottavuuden kannalta on hyvä valita toimintaan sopivia eläinlajeja.

Haastateltava C suositteli vuohien ja kanojen käyttöä toiminnassa, kokemukset niistä ovat olleet positiivisia ja eläimet soveltuvat hänen mukaansa työhön erinomaisesti. Haastateltava koki myös, että kyseiset eläinlajit soveltuisivat yhtä hyvin myös suoranaiseen terapiatyöhön. Terapiasuhde voidaan rakentaa pitkäjänteisesti ja luoda vahva side myös pientuotantoeläimiin, erityisesti vuohiin. Hän ei kuitenkaan suosittelut minisikaa Green Care -asiakastyön kaltaiseen toimintaan, ellei sian koulutukseen ja pitoon ole valmis perehtymään, sekä panostamaan siihen aikaa ja rahaa. Siinä tilanteessa, jos sian kouluttaminen on mahdollista, siihen on aikaa ja koulutus onnistuu, sekä sialle saa rakennettua sellaiset tilat, jotta se pystyy myös ulkotiloissa tonkimaan kunnolla ja toteuttamaan lajityypillistä käyttäytymistään, minisika soveltuu toimintaan. Sian hankinta täytyy kuitenkin miettiä huolella ennakkoon ja on oltava valmistautunut siihen, mitä sian pito ja käsittely vaatii. Haastateltava D ei myöskään suosittelut hanhia toimintaan, ellei hanhi ole käsikesy yksilö.

Eräs vastaaja huomautti, ettei käytettävyyttä voida yleistää koskemaan kokonaista eläinlajeja vaan kaikki riippuu eläinyksilöistä. Esimerkkinä hän mainitsee kanat, jotka ovat monipuolisia ja viihdyttäviä myös sivusta seuraamisen kannalta, vaikka ne eivät viihtyisikään siliteltävinä tai muutoin liian lähellä ihmistä. Toinen vastaaja oli puolestaan sitä mieltä, että kaikki eläimet soveltuvat kaikkien asiakkaiden kohtaamiseen ja kyse on enemmänkin siitä, miten asiakkaan ja eläimen persoonat sekä kemiat kohtaavat. Esimerkkinä hän nosti esiin vuohen, jonka sarvia voi yksi asiakas pelätä, jolloin häntä on vaikea saada innostumaan lähtemään vuohien kanssa

vaikkapa metsälenkille, kun taas toinen asiakas kokee pienen haasteen yksinomaan innostavana.

Tärkeintä on pohtia asiakaskohtaisesti, millä tavalla kukin asiakkaista voi osallistua eläinten kohtaamiseen ja eläintenhoitotyöhön. Yksi vastaajista kertoo oman toimintansa perustuvan lähtökohtaisesti aina sille ajatukselle, että eläinten käyttö on mahdollista riippumatta asiakasryhmästä. palveluntuottajan vastuulle jää ratkaista miten sen voi tehdä mahdolliseksi kunkin asiakkaan kohdalla. Eräs vastaajista kuitenkin huomauttaa, että kaikilla ei ole toimintaan aitoa kiinnostusta, vaan toiminnasta hyötyvät eniten, joille eläimet ovat positiivisessa mielessä merkityksellisiä. Kokemukset ovat olleet erityisen myönteisiä erityislasten ja nuorten kanssa toimiessa, kuten yksi sähköiseen kyselylomakkeeseen vastanneista toteaa:

Nuorisotyössä kaikilla eläimillä on paikkansa ja asiakkaan mukaan voi valita alussa esim. rauhallisemman eläimen. Usein nuori kiintyy hyvin vahvasti johonkin eläinyksilöön ja sen luottamuksen saavuttaminen on merkityksellistä. Hyvin vilkkaita lapsia on ohjeistettava huolellisesti ja oltava heidän kanssaan varmistamassa eläinten rauhallinen käsittely. (Sähköiseen kyselylomakkeeseen vastannut palveluntuottaja.)

Lähes kaikki vastaajat olivat yhtä mieltä siitä, että pientuotantoeläimet soveltuvat käytettäväksi hyvin monien, ellei jopa kaikkien asiakasryhmien parissa. Toimintaa on tosin tarvittaessa sovellettava asiakkaan tarpeiden mukaan ja mietittävä miten toiminta järjestetään: onko se tarkkailua, osallistumista rutiineihin vai eläinavusteista ohjausta. Toiminnassa on otettava huomioon asiakkaan motoriset taidot, mahdolliset liikuntarajoitteet ja pakkoliikkeet sekä esimerkiksi se, onko asiakkaan käytöksessä havaittavissa aggressiivisuutta. Asiakkaan olisi hyvä olla myös kiinnostunut eläimistä ja hänen pitäisi pystyä ottamaan ohjausta vastaan eri tilanteissa.

Eräs vastaajista huomautti, että terapiassa terapian tarve ja muoto sovitaan asiakaskohtaisesti eli asiakkaita ei voida jakaa tiettyihin ryhmiin, joille eläinavusteisuus sopii tai ei sovi. Eläinten soveltuvuuden kannalta katsottuna vastaajat olivat kuitenkin sitä mieltä, että jokaisella eläinlajilla on omat vahvuutensa riippuen siitä, minkälaisen asiakasryhmän kanssa työskennellään. Eläinten tulee olla vain toimintaan totutettuja tai koulutettuja ja ohjaajan on osattava työnsä. Yksi

vastaajista kertoi käyttäneensä toiminnassa vain kaneja, mutta lisää niiden soveltuneen kaikille asiakasryhmille ”vauvasta vaariin”.

Haastateltavat kertoivat, että Green Care -toiminnan tavoitteena on asiakkaiden aktivoiminen eläinten avulla sekä työ- ja toimintakyvyn lisääminen ja ylläpito. Eläimet voivat toimia olemassaolollaan keskustelunavaajina ja -aiheina, niiden kautta voidaan keskustella asiakkaan omasta kunnosta ja hyvinvoinnista. Eläimet helpottavat asioiden puheeksi ottamista ja ne toimivat niin sanottuina tunnemittareina. Asiakkaat saavat toiminnasta onnistumisen ja virkistäytymisen tunteita sekä kokevat osallistumisen ja merkityksellisyyden tunteita. Lapsien ja nuorten suhteen toiminnassa näkyy kasvatuksellinen näkökulma eli toiminnan kautta tutustutaan omiin tunteisiin, sillä eläimiin heijastuu myös ihmisen oma käytös.

Green Care -toiminnalla pyritään lisäämään vuorovaikutusta eli sosiaalista kanssakäymistä eläimen ja ohjaajan kautta sekä tuomaan arkeen sisältöä. Green Care -asiakastyön vaikutuksia ovat rauhoittuminen, hyvänolon tunteet sekä muistojen herääminen ja elämyksien saanti. Eläinten kanssa voi työskennellä monipuolisesti. Esimerkiksi mielenterveyskuntoutuja saa kokemuksen siitä, että hän pystyy pitämään huolta toisesta elävästä olennoista, mikä on hyvin vahvistava kokemus ja välitön palkinto onnistumisesta tulee eläimeltä.

Haastateltava C kertoi myös tarkemmin työnteon ja työn opettelemisen hyödyistä. Lannan erottelu purusta vaatii motoriikkaa ja työssä on huomattu myös se, kuinka hukassa perussiivoustaidot voivat olla esimerkiksi 6. luokkalaisella. Työvälineiden (talikon, harjan ja rikkalapion) käyttöä täytyy ohjeistaa ja työntekoa valvoa, mutta toisaalta juuri työn kautta opitaan, miten eri työvälineitä kuuluu käyttää. Moni saa työstä iloa ja selkeä vähemmistö on sellaisia, jotka kieltäytyvät siivoamasta, koska se ei esimerkiksi huvita. Haastateltava C lisäsi, että useimmiten koko ryhmä lähtee tekemään töitä hieman kisamielellä ja tekeminen koetaan mieleisenä.

Kaikki haastateltavat kertoivat, että asiakkailta saatu palaute Green Care -toiminnasta on ollut positiivista. Haastateltava B kertoi, että esimerkiksi aikuiset naiset tulevat mielellään hoivaamaan eläimiä yhä uudestaan, sillä moni ei ymmärrä omia tarpeitaan ennen kuin he saavat esimerkiksi kanan syliin, mikä käynnistää

voimakkaan hoivavietin. Miespuoliset asiakkaat haluavat sen sijaan useammin kokeilla ja oppia jotain uutta ja toimintaa sävyttää usein huumori. Haastateltava C huomautti, että mikäli negatiivista palautetta tulee, se käydään läpi ja käsitellään. Negatiivista palautetta voi aiheutua esimerkiksi, kun asiakas kokee, että jotakin eläintä on kohdeltu epäasianmukaisesti eli esimerkiksi kun minisika on yksin karsinassa ilman lajitoverin seuraa.

Ryhmäpalaute on kuitenkin kokonaisuutena hyvää ja haastateltava C lisäsin, että jos palaute ei olisi pääosin positiivista, työtä ei tehtäisi. Työ vaatii onnistumista joka kerta. Kaikki ne ryhmät, joilla on ollut Green Care -toimintaa ohjelmassaan, ovat pitäneet juuri eläinavusteista toimintaa parhaana kokemuksenaan. Eläinten kanssa tekeminen näkyy selkeästi positiivisena palautteena. Haastateltava D kertoi, että moni asiakkaista kehuu ympäristöä ja sitä, kuinka eläinten hyvinvointi on otettu huomioon. Eläinten katselu ja käsittely on elämys useimmille, sillä asiakkaat ovat usein etäänntyneet eläimistä ja luonnosta omassa elämässään.

5 Johtopäätökset

Tutkimustuloksia tarkastellessa on mahdollista päätellä, että tyypillinen Green Care -palveluntuottaja on 30—45-vuotias, ammattikorkeakoulun tai yliopiston suorittanut nainen Etelä-Suomesta, joka on suorittanut myös Green Care -aiheisia opintoja ja/tai jonkin sosiaali- tai terveysalan koulutuksen. Tyypillinen palveluntuottaja on tuottanut eläinavusteisen toiminnan tai terapian alaisia palveluita 2—3,5 vuoden ajan (hoiva)maatilalla Green Care -toiminnan parissa. Eläinlajeista yleisimmin Green Care -asiakastyössä käytettiin lampaista ja siipikarjaa. Toiseksi yleisimpiä olivat kanit ja vuohet, kun taas minisika oli harvinainen. Mitä eläinten pitolukumääriin tulee, yhdellä palveluntuottajalla on tyypillisesti kaksi kania, 20 siipikarjan edustajaa, kaksi minisikaa, kaksi tai kolme vuohetta ja/tai kaksi lammasta mukana asiakastyössä.

Edellä mainitussa yleistyksessä on kuitenkin otettava huomioon se, että siinä kuvattiin tähän nimenomaiseen opinnäytetyöhön vastauksillaan osaa ottanut tyypillinen palveluntuottaja. Laajemmassa tutkimuksessa, jossa on suurempi vastausprosentti, yleistys ei välttämättä enää päde tai vastaa tyypillisen

palveluntuottajan kuvausta. Yleistyksestä ei siis tule vetää pysyviä johtopäätöksiä, vaan huomioon tulee ottaa se, että kyseessä on ensisijaisesti keskimääräinen kuvaus 31 opinnäytetyön tutkimukseen osaa ottaneesta palveluntuottajasta.

Tutkimustuloksista saatiin vastaukset tutkimuskysymyksiin. Johtopäätöksinä voidaan todeta, että merkittävimmät eläinlajivalintoihin vaikuttavat tekijät ovat eläinten saatavuus, eläimen ulkonäkö sekä rotu(ominaisuudet), eläimen luonne ja siihen liittyen eläimen käsiteltävyys ja lähestymisen helppous. Eläinlajivalintoihin vaikuttivat myös vähäisemmässä määrin eläimen hoidon ja eläintilojen järjestämisen helppous sekä eläimen koulutettavuus. Tyypillisesti palveluntuottajalla on omistuksessaan eläin tai eläimiä, jotka otetaan myöhemmin mukaan Green Care -toimintaan, jos niiden koetaan soveltuvan työhön. Eläimiä ei siis hankita pelkästään eläinavusteisuutta ajatellen, vaan ne on hankittu tilalle alun perin jostain muusta syystä, kuten lemmikeiksi.

Eläimen luonne on merkittävä valintaperuste, sillä vuorovaikutus eläimeen on tärkeää eläinavusteisessa toiminnassa ja terapiassa. Eri luonteiset eläimet soveltuvat hyvin asiakastyöhön ja eläimessä suositaan hyvää, uteliasta, rohkeaa, mutta myös rauhallista luonnetta, eikä esimerkiksi eläimen vähäisen arkuuden koeta suoranaisesti haittaavan asiakastyötä. Aggressiiviset yksilöt eivät kuitenkaan sovellu toimintaan. Green Care -asiakastoimintaan halutaan ottaa pääasiassa vain käsikesyjä, käsiteltyjä ja helppohoitoisia eläimiä, joita eläimiin tottumattomankin asiakkaan on helppo lähestyä.

Eläimen ulkonäkö ja rotu on tärkeää siinä suhteessa, että kiinnostava tai suloinen ulkonäkö tekee eläimistä mielekkäitä katsella ja asiakkaan on helpompi ja turvallisempi aloittaa eläimiin tutustuminen pienikokoisista eläimistä ennen siirtymistä suurempiin eläinlajeihin. Valintapäätökseen vaikuttaa myös halu vaalia alkuperäisrotujen geeniperimää ja alkuperäisrotujen Suomen olosuhteisiin sopivat rotuominaisuudet kuten kanojen kylmänkestävyys. Jossain määrin merkitystä on myös sillä, kuinka helposti eläimille pystytään järjestämään asianmukaiset elintilat ja onko eläin helposti koulutettavissa.

Pientuotantoeläimiä pidetään yleisesti ottaen hyvin oppimiskykyisinä. Valtaosa on sitä mieltä, että kanit ja lampaat oppivat helposti uusia asioita ja niiden kouluttaminen/totuttaminen asiakastyöhön on helppoa. Myös kanoja ja vuohia pidetään hyvin älykkäinä sekä nopeina oppimaan, ja niitä pidetäänkin yleisesti ottaen kaikista älykkäimpinä vertailtaessa opinnäytetyössä tutkittuja eläinlajeja toisiinsa. Toisaalta haasteita aiheuttaa se, että vuohet oppivat helposti myös vääriä asioita eivätkä ne aina ole yhteistyöhaluisia. Lampaiden suhteen on syytä huomioida yksilöiden väliset erot ja se, että osa sosiaalistuu nopeammin, osa hitaammin. Minisiat ovat oppivaisia, mutta toisaalta ne oppivat helposti myös vääriä asioita ja sikojen stressiherkkyys on haaste. Minisikojen oppimiskyky jakaakin mielipiteitä.

Yleinen mielipide on kuitenkin se, että kaikki eläimet oppivat ajan kanssa, kun ihminen on johdonmukainen kouluttaessaan eläintä. Eläintä ei kuitenkaan tarvitse välttämättä erityisesti kouluttaa asiakastoimintaan, mutta se tulee kuitenkin aina sosiaalistaa ja totuttaa ihmisten seuraan. Edellä mainituissa eläinten oppimiskykyyn liittyvissä lopputuloksissa on kuitenkin tärkeää ottaa huomioon se, että suurimmalla osalla vastaajista ei ollut kokemusta kaikkien eläinlajien oppimiskyvystä tai he eivät osanneet ottaa kantaa eri eläinlajeja koskevaan väittämään eli edellä mainitut johtopäätökset perustuvat vain osan vastaajista mielipiteisiin ja niihin tulisi siksi suhtautua kriittisesti. Toisaalta saatujen tutkimustuloksien luotettavuutta lisää se, että tulokset ovat yhteneväisiä aiemmin tietoperustassa esitettyjen vanhempien tutkimustuloksien kanssa. Eri eläinlajien koulutusmenetelmissä korostuu positiivinen vahvistaminen ja ruualla palkitseminen koulutustilanteissa, sillä kaikkien eläinlajien edustajat ovat yleensä helposti motivoitavissa ruokapalkkioilla.

Työskentelymahdollisuudet eri eläinlajien kanssa ovat monipuoliset. Asiakas voi seurata ja tarkkailla eläimiä sivusta, sekä silittää, rapsuttaa ja/tai hoitaa (ruokkia, harjata tai taluttaa) eläimiä. Asiakas voi tehdä erilaisia harjoitteita, harrastaa agilityä ja osallistua luontoretkille eläinten, pääasiassa vuohien ja lampaiden, kanssa. Eläimiä, pääasiassa kaneja ja kanoja, voi pitää sylissä tai halaila, mutta myös pelkkä läsnäolo eläimen lähellä riittää. Asiakas voi omien kykyjensä ja mielenkiintonsa mukaan osallistua tilan töihin ja arkirutiineihin. Lisäksi yleinen kanta on, että eläimen läsnäoloa voidaan hyödyntää myös välillisesti. Esimerkiksi kanalasta voidaan kerätä

kananmunia ja sulkia askartelukäyttöön, sekä eläimet voivat toimia maalausten ja piirustusten aiheena.

Haastateltavien vastauksissa mielipiteitä jakoi sekä eläinten valjailla taluttaminen että sylissä pito. Osa koki, ettei eläimiä tulisi etenkään pitää sylissä, koska se ei kuulu eläimen luontaiseen käyttäytymiseen, joskin mielipiteet jakoutuivat tätä koskien myös eri eläinlajien sisällä. Osa piti kanojen sylissä pitoa hyväksyttävänä, mutta ei kanien ja toisinpäin. Myös eläinten valjaissa taluttelu oli yhden haastateltavan mielestä tilan arvojen vastaista. Suurin osa kokee kuitenkin, että lampaista ja vuohia voidaan taluttaa valjaissa. Johtopäätöksenä voidaan todeta, että yleinen kanta asiaan on se, että eläimiä voidaan pitää sylissä ja taluttaa valjaissa, kun toiminta vain perustuu vapaaehtoisuuteen myös eläimen osalta.

Asiakkaalta vaaditaan haastateltavien vastauksiin perustuen pääasiallisesti fyysistä toimintakykyä sekä kykyä rauhoittua ja säädellä itseään sekä toimintaansa eläinten lähellä. Toisaalta jokaiselle asiakasryhmälle halutaan suoda mahdollisuus työskennellä eläinten kanssa. Tärkeää on myös asiakkaan oma halukkuus työskennellä eläinten kanssa. Palveluntuottajat kokevat, että kanit, siipikarja, lampaat sekä vuohet soveltuvat hyvin tai erinomaisesti Green Care -asiakastoimintaan. Myös minisikojen suhteen suurin osa on samaa mieltä, joskin yhtä suurella osalla vastaajista ei ollut kokemusta asiasta.

Haastateltavien vastauksissa korostuu eläinlajista riippumatta se, että jotta eläin soveltuu Green Care -asiakastoimintaan, sen tulee olla luonteeltaan sosiaalinen ja syntymästään asti käsittelyyn tottunut. Erityisesti kanien kohdalla tämä on tärkeää, sillä arkaa kania on hyvin hankala sosiaalistaa ihmisiin enää myöhemmällä iällä. Viiriäisten, kalkkunoiden ja hanhien eksoottisuus koetaan asiakkaita kiinnostavina, mutta kalkkuna ja hanhi koetaan myös haastaviksi eläinlajeiksi toiminnan kannalta. Erityisesti uroskalkkunoiden ja uroshanhien aggressiivisuus on tekijä, jonka vuoksi ne eivät sovellu erityisen hyvin asiakastoimintaan. Yhden haastateltavan mukaan myös minisika voi olla haasteellinen, sillä se ei ole niin ihmisystävällinen kuin muut eläimet. Yleinen mielipide on kuitenkin se, että toiminnassa on hyvä olla myös sellaisia

eläimiä, jotka eivät tule lähelle tai ole niin sosiaalisia kuin muut, sillä erilaisuus ja eläimen kunnioittaminen ovat myös tärkeitä asioita kasvatuksellisesta näkökulmasta.

Eläimen tulisi myös sietää vaihtuvia ihmisiä ympärillään. Stressinhallinta on tärkeää Green Care -asiakastyössä ja eläimen kokema stressi tulisi pyrkiä minimoimaan. Stressiä voidaan vähentää takaamalla eläimelle riittävät lepotauot ja pitämällä asiakastapaamiset riittävän lyhyinä. Eläimellä tulee olla riittävästi tilaa ja mahdollisuus toteuttaa lajityypillistä käyttäytymistään. Myös eläinten terveydestä ja hyvinvoinnista on huolehdittava, mahdolliset sairastumiset ja vammat on hoidettava kuntoon ennen kuin eläin voi osallistua asiakastoimintaan.

Jotta pientuotantoeläimiä voidaan käyttää eläinavusteisessa toiminnassa tai terapiassa, ohjaajalla on oltava hyvä eläintuntemus, hyvät vuorovaikutustaidot ja ammatillista osaamista taustallaan. Ohjaajan tulee huolehtia toiminnan turvallisuudesta ja eläinten hyvinvoinnista, tärkeää on, että eläintä ei koskaan pakoteta mukaan toimintaan. Ohjaajan tulee noudattaa Green Care -toiminnalle asetettuja eettisiä periaatteita ja hänellä tulee olla hyvä eläinten sekä ihmisten lukutaito ja tilannetaju. Työ vaatii jatkuvaa asioihin perehtymistä ja sitoutumista. Ohjaamiskokemus on tärkeää ja ohjaajalla tulisikin olla jokin alaan liittyvä koulutus.

Eläimiin kohdistuvia vaatimuksia ovat eläimen asiakastyöhön soveltuva luonne ja ylipäänsä eläimen halu työskennellä ihmisten kanssa. Eläimen tulee olla käsiteltävissä ja sen tulee voida työssä hyvin, eikä työ saa aiheuttaa sille liiallista stressiä. Eläimellä tulisi aina olla mahdollisuus poistua asiakastilanteesta halutessaan. Työskentelyn tulee olla myös eläimen kannalta turvallista ja mikäli eläinten kanssa tehdään asiakasvierailuja, tulee esimerkiksi kuljetuslupien olla kunnossa. Perusedellytys eläinavusteiselle toiminnalle on hyvä, luottamukseen perustuva suhde ihmisen ja eläimen välillä.

Toimintaympäristöön kohdistuvia vaatimuksia ovat toimintaympäristön turvallisuus ja se, että toimintaympäristössä on huomioitu eläinten hyvinvointi sekä erikokoiset ja erilaiset asiakasryhmät. Toimintaympäristössä on huomioitava tarvittaessa esteettömyys ja työskentelyolosuhteiden tulee olla kaikkien osapuolten kannalta hyvät sekä turvalliset. Työvälineiden on sovelluttava eri asiakasryhmien käyttöön.

Eläimille on rakennettava niille soveltuvat elintilat ja vallitsevat eläintautitilanteet on huomioitava esimerkiksi eläinten ulkona pidon suhteen.

Pientuotantoeläinten käyttöä Green Care -asiakastyössä ei koeta yleisesti ottaen haasteelliseksi. Haasteita aiheuttavat enemmänkin erilaiset asiakkaat ja asiakkaiden pelkotilat, byrokratia, toiminnan turvallisuuden varmistaminen ja toiminnan kannattavuus. Jotkut asiakkaista eivät aina kuuntele ohjeistusta tai he pelkäävät, jahtaavat tai tahattomasti kiusaavat eläimiä. Ajoittain myös eläimet ja niiden käytös koetaan haasteelliseksi, erityisesti silloin kun eläimet karkailevat, stressaavat tai ovat yhteistyöhaluttomia. Haasteena on myös säilyttää toiminnassa mielekkyys myös eläinten näkökulmasta. Ohjaustyön raskaus, yrittäjän oma jaksaminen ja asiakkaiden vähyyks työmäärään nähden ovat haasteita. Myös ajankäyttö voi olla haaste; miten saadaan aikaan kaikille asiakkaille kiireetön ja hyvä kohtaaminen eläinten kanssa?

Tutkimukseen osaa ottaneet palveluntuottajat suosittelivat pääsääntöisesti pientuotantoeläinten käyttöä Green Care -asiakastyössä myös muille palveluntuottajille. Suurin osa kokee, että eläinavusteiset palvelut soveltuvat kaikille asiakkaille taustasta tai muista tekijöistä riippumatta. Tärkeintä on pohtia asiakaskohtaisesti, millä tavalla kukin asiakkaista voi osallistua eläinten kohtaamiseen ja eläintenhoitotyöhön. Jokaisella eläinlajilla on myös omat vahvuutensa riippuen siitä, minkälaisen asiakasryhmän kanssa työskennellään. Asiakaspalaute on ollut pääasiallisesti pelkästään hyvää.

Eläinavusteisella työskentelyllä on monia positiivisia vaikutuksia asiakkaiden hyvinvointiin ja elämänlaatuun. Eläinten kanssa työskentely herättää asiakkaissa hyväksynnän, hyvänolon ja merkityksellisyyden tunteita. Eläimen läsnäololla on usein rauhoittava vaikutus ja lasten sekä nuorten suhteen toiminnassa korostuu kasvatuksellinen näkökulma. Asiakas pääsee toteuttamaan myös hoivaviettiään eläinten kanssa työskennellessään ja eläin voi helpottaa asioista puhumista. Eläinten kohtaaminen herättää usein myös muistoja. Eläinten kanssa työskentely lisää vuorovaikutusta ja työssä korostuu elämyksellisyys sekä kokemuksellisuus.

Lopputuloksena voidaan todeta, että pientuotantoeläimet soveltuvat pääsääntöisesti oikein hyvin Green Care -asiakastoimintaan ja niiden käyttöä alalla suositellaan.

Pientuotantoeläimillä on monia, asiakastyön kannalta hyviä ominaisuuksia kuten pieni koko ja monikäyttöisyys. Eläinlajien ja -rotujen sisällä on myös runsaasti variaatiota: pientuotantoeläimissä on monen näköisiä, -kokoisia ja -värisiä yksilöitä ja laumassa/parvessa on usein myös monenlaisia persoonia. Hyvin sosiaalistuneet yksilöt viihtyvät ihmisten seurassa ja niiden kanssa on mahdollista työskennellä monipuolisesti. Kokemukset pientuotantoeläinten käytöstä Green Care -asiakastyössä ovat olleet positiivisia. Saadut tutkimustulokset tukevat myös aiemmin tietoperustassa esiin nousutta tutkimustietoa.

6 Pohdinta

Tutkimuksen toteutus oli onnistunut siinä mielessä, että tutkimukseen osallistuneet palveluntuottajat vastasivat sekä sähköiseen tutkimuslomakkeeseen että haastatteluihin erittäin kattavasti. Viideltä haastatellulta ja 26 sähköiseen kyselylomakkeeseen vastanneelta palveluntuottajalta saatiin merkittävä määrä aineistoa tutkimustuloksiin analysoitavaksi, joskin tutkimuksen luotettavuutta heikentää se, ettei ensimmäisen teemahaastattelun jälkeen tehty jatko-haastatteluja. Tähän syynä oli tiukka aikataulu ja osittain myös pitkät välimatkat. Luotettavuutta kuitenkin parantaa se, että tässä opinnäytetyössä käytettiin menetelmätriangulaatiota. Laadullinen tutkimusaineisto toimi määrällisen tutkimuksen pohjana ja määrällistä tutkimusotetta käytettiin apuna laadullisen tutkimusteorian muodostamisessa.

Sähköisen kyselylomakkeen vastausprosentti ei ole riittävän korkea, mutta siihen vaikuttaa merkittävästi myös se ihmismäärä, jolle kysely jaettiin. Sosiaalisen median sivustoja seuraavista ihmisistä kaikki eivät kuulu tämän opinnäytetyön kohderyhmään eivätkä he siten voineet vastata sähköiseen kyselylomakkeeseen, vaikka kysely heille jaettiin. Todellista otantaa kuvastaakin enemmän ne 46 palveluntuottajaa, joille kysely lähetettiin sähköpostitse. Palveluntuottajat valittiin Green Care Finland ry:n ja toimeksiantajan jakamista palvelulistauksista. Kaikkia ei kuitenkaan voitu tavoittaa sähköpostitse ja koska alun perin tavoitteena oli jakaa kysely myös asiakkaille, sähköinen kyselylomake päätettiin julkaista myös verkossa

julkisesti, sillä muuten asiakkaiden tavoittaminen olisi ollut hyvin vaikeaa tai jopa kokonaan mahdotonta.

Julkinen kyselylinkki tavoitti vastaajat myös huomattavasti paremmin kuin sähköpostitse lähetetty kyselylinkki. Syynä tähän voi olla se, että ihmisillä on enemmän aikaa ja mielenkiintoa vastata kyselyihin silloin kun he muutenkin selailevat internettiä tai sosiaalista mediaa. Sähköpostia saatetaan lukea pääasiassa vain työasioissa, jolloin kyselytutkimukseen vastaamista ei pidetä niin tärkeänä. Tutkimuksessa oli tavoitteena alun perin tuoda esille laajemmin myös asiakkaiden näkökulma, mutta kyselytutkimus ei tavoittanut asiakkaita halutulla tavalla. Terveys- ja hyvinvointipalveluihin liittyvän tutkimuksen toteuttaminen vaatisi todennäköisesti alan koulutusta ja verkostoitumista, jotta asiakkaat voidaan tavoittaa ilman että heidän yksityisyydensuojansa vaarantuu. Toisaalta työn laajuuteen nähden lienee hyvä, että pääpaino siirtyi puhtaasti palveluntarjoajien näkemyksiin ja mielipiteisiin.

Mitä tutkimustulosten luotettavuustarkastelun tulee, luotettavuutta tarkasteltiin sekä laadullisen että määrällisen tutkimuksen näkökulmista. Kriteerivalideetti toteutui sillä tietoperusta tuki saatuja tutkimustuloksia esimerkiksi eläinten oppimiskykyä ja eläinavusteisen työskentelyn hyvinvointivaikutuksia koskevien tutkimustuloksien suhteen. Luotettavuutta lisää se, että tutkimustuloksissa on tuotu esiin vastaajien ja haastateltavien vastaukset ilman, että niiden sisältöä tai sanomaa on muutettu tulosten analysointivaiheessa. Ainoa muutos mitä analysointivaiheessa tehtiin, oli puhekielisten kommenttien muuttaminen kirjakielelle ja aineiston ryhmittely aihepiireittäin. Tähän kiinnitettiin erityistä huomiota, jotta tutkimustulokset kuvastaisivat aidosti palveluntuottajien eli informanttien omia näkemyksiä. Näin vahvistettiin aineiston aitous ja tulkinnan oikeellisuus. Luotettavuutta vahvistaa myös käsitevaliditeetin käyttö eli oleelliset käsitteet on määritelty työn edetessä.

Ulkoista validiteettia ei voida sen sijaan todentaa, sillä tutkimuskohteesta ei ole olemassa kattavia tilastotietoja. Toisaalta sille ei ole tarvettakaan, sillä opinnäytetyö on yhdistelmä sekä laadullista että määrällistä tutkimusotetta ja työssä ei ole pyritty niinkään yleistettävyyteen vaan ennemminkin ilmiön ymmärtämiseen ja uuden tiedon

tuottamiseen. Kuten aiemmin todettua, vastausprosentti ei olisi pelkästään määrällisessä tutkimuksessa myöskään riittävä, mutta tässä työssä luotettavuutta parantaa laadullisessa tutkimuksessa käytettävä luotettavuustarkastelu. Kanasen (2015, 128–129) mukaan luotettavana lopputuloksena voidaan pitää sitä, että haastateltavien vastaukset alkavat toistaa itseään eli uusi haastateltava ei tarjoa enää uutta tietoa ilmiön ymmärtämisen kannalta. Ilmiötä kutsutaan nimellä saturaatio ja sitä tapahtui vertailtaessa haastateltujen palveluntuottajien ja sähköiseen kyselylomakkeeseen vastanneiden palveluntuottajien vastauksia.

Saadut tutkimustulokset täydensivät tietovarantoa pientuotantoeläimiä ja niiden soveltuvuutta, koulutusta ja käyttöä Green Care -asiakastyössä koskien.

Tutkimustuloksia kyseltiin jo ennen opinnäytetyön valmistumista eli tutkimustyö vastasi aitoon olemassa olevaan tiedontarpeeseen. Opinnäytetyö tarjoaa uutta tietoa sekä työn tilaajalle että muille alasta kiinnostuneille. Jatkotutkimuksen tarvetta on kuitenkin yhä ja varsinkin asiakasnäkökulma olisi tärkeää saada nostetuksi esiin, mitä ei tässä opinnäytetyössä onnistuttu laajamittaisesti tekemään. Asiakkaiden mielipiteet ja näkemykset pientuotantoeläinten käytöstä ja soveltuvuudesta Green Care -asiakastyöhön olisi mielenkiintoinen jatkotutkimuskohde esimerkiksi sosiaali- tai terveysalan opiskelijoille. Opinnäytetyön asiakasnäkökulma hyödyttäisi varmasti myös palveluntuottajia ja tuottaisi heille tarpeellista tietoa eläinavusteisten palveluiden kehittämistä ajatellen.

Lähteet

Aaltonen, U. 2005. Kuttu ja kutunpito. Uud. p. Keuruu: Otavan kirjapaino.

Ala-Siurua, M. 2019. Green Care tarjoaa elämyksiä luonnon ja eläinten parissa. Maaseudun Tulevaisuus, 18, 6. Julkaistu 11.02.2019.

Ankka ja hanhi – eläinsuojelulainsäädäntöä koottuna. 2012. Elintarviketurvallisuusvirasto EVIRAn opas, 6/2012. Viitattu 12.02.2019. <https://www.ruokavirasto.fi/globalassets/tietoa-meista/asiointi/oppaat-ja-lomakkeet/viljelijat/elainten-pito/elainten-suojelu-ja-kuljetus/ankka-ja-hanhi-elainsuojelulainsaadantoa-koottuna.pdf>.

Beaver, B. & Höglund, D. 2016. Efficient livestock handling. The practical application of animal welfare and behavioral science. USA: Academic Press, Elsevier Inc.

Green Care. N.d. Green Caren kuvaus Green Care Finland ry:n sivustolla. Viitattu 22.04.2018. <http://www.gcf Finland.fi/green-care/>.

Ekesbo, I. 2011. Farm animal behaviour. Characteristics for assessment of health and welfare. UK: Cambridge University Press.

Eksymä, S. 2016. Sika on älykäs mutta vaativa lemmikki. Artikkelit Oulu-lehden verkkosivuilla. Viitattu 13.02.2019. <https://www.oululehti.fi/uutiset/sika-on-alykas-mutta-vaativa-lemmikki-6.255.69680.f551d06308>.

Eläinavusteinen kuntoutus. N.d. Green Caren kuvaus Green Care Finland ry:n sivustolla. Viitattu 22.04.2018. <http://www.gcf Finland.fi/green-care-/vaikuttavuus/luonto-sote-palveluissa/elainavusteinen-kuntoutus/>.

Eläinavusteiset menetelmät. N.d. Green Caren kuvaus Green Care Finland ry:n sivustolla. Viitattu 22.04.2018. <http://www.gcf Finland.fi/green-care-/menetelmat/elainavusteiset-menetelmat/>.

Eläinsuojelu pitopaikoissa. N.d. Ruokavirasto. Viitattu 06.05.2018. <https://www.ruokavirasto.fi/viljelijat/elaintenpito/elainten-hyvinvointi/elainsuojelu-pitopaikoissa/>.

Eläin rauhoittaa ja aktivoi. N.d. Green Caren kuvaus Green Care Finland ry:n sivustolla. Viitattu 22.04.2018. <http://www.gcf Finland.fi/green-care-/vaikuttavuus/luonto-sote-palveluissa/elain-rauhoittaa-lasnaololla/>.

Hassinen, K. 2006. Maatiaisten matkassa. Helsinki: Gummerrus Kirjapaino.

Hassinen, K. 2014. Omat kanat, omat munat. Pihakanalan perustaminen. EU: Tammi.

Hassinen, K. & Tobiasson, J. 2016. Omat lampaat. Pienlampurin käsikirja. EU: Tammi.

Ikäheimo, K. 2013. Karvaterapiaa. Eläinavusteinen työskentely Suomessa. Helsinki: Yliopistopaino.

Kana – eläinsuojelulainsäädäntöä koottuna. 2012. Elintarviketurvallisuusvirasto EVIRAn opas, 1/2012. Viitattu 12.02.2019. <https://www.ruokavirasto.fi/globalassets/tietoa-meista/asiointi/oppaat-ja-lomakkeet/viljelijat/elainten-pito/elainten-suojelu-ja-kuljetus/kana-elainsuojelulainsaadantoa-koottuna.pdf>.

[lomakkeet/viljelijat/elainten-pito/elainten-suojelu-ja-kuljetus/kana-elainsuojelulainsaadantoa-koottuna.pdf](https://www.ruokavirasto.fi/globalassets/tietoa-meista/asiointi/oppaat-ja-lomakkeet/viljelijat/elainten-pito/elainten-suojelu-ja-kuljetus/kana-elainsuojelulainsaadantoa-koottuna.pdf).

Kalkkuna – eläinsuojelulainsäädäntöä koottuna. 2012. Elintarviketurvallisuusvirasto EVIRAn opas, 10/2012. Viitattu 12.02.2019.

<https://www.ruokavirasto.fi/globalassets/tietoa-meista/asiointi/oppaat-ja-lomakkeet/viljelijat/elainten-pito/elainten-suojelu-ja-kuljetus/kalkkuna-elainsuojelulainsaadantoa-koottuna.pdf>.

Kananen, J. 2015. Opinnäytetyön kirjoittajan opas. Näin kirjoitan opinnäytetyön tai pro gradun alusta loppuun. Jyväskylän ammattikorkeakoulu. Tampere: Suomen Yliopistopaino.

Lammas – eläinsuojelulainsäädäntöä koottuna. 2012. Elintarviketurvallisuusvirasto EVIRAn opas, 2/2012. Viitattu 12.02.2019.

<https://www.ruokavirasto.fi/globalassets/tietoa-meista/asiointi/oppaat-ja-lomakkeet/viljelijat/elainten-pito/elainten-suojelu-ja-kuljetus/lammas-elainsuojelulainsaadantoa-koottuna.pdf>.

Lemmikkieläin – eläinsuojelulainsäädäntöä koottuna. 2012.

Elintarviketurvallisuusvirasto EVIRAn opas, 11/2012. Viitattu 12.02.2019.

<https://www.ruokavirasto.fi/globalassets/tietoa-meista/asiointi/oppaat-ja-lomakkeet/viljelijat/elainten-pito/elainten-suojelu-ja-kuljetus/lemmikkielain---elainsuojelulainsaadantoa-koottuna.pdf>.

Luonnon terveyttä edistävät vaikutukset. N.d. Green Caren kuvaus Green Care Finland ry:n sivustolla. Viitattu 22.04.2018. <http://www.gcf Finland.fi/green-care-/vaikuttavuus/luonnon-terveytta-edistavat-vaikutukset/>.

Luontohoiva & Luontovoima. N.d. Green Caren kuvaus Green Care Finland ry:n sivustolla. Viitattu 22.04.2018. <http://www.gcf Finland.fi/green-care-/luontohoiva---luontovoima/>.

Maatilan käyttö. N.d. Green Caren kuvaus Green Care Finland ry:n sivustolla. Viitattu 22.04.2018. <http://www.gcf Finland.fi/green-care-/menetelmat/maatilan-kaytto/>.

Menetelmät. N.d. Green Caren kuvaus Green Care Finland ry:n sivustolla. Viitattu 22.04.2018. <http://www.gcf Finland.fi/green-care-/menetelmat/>.

Mikroyritys. N.d. Tilastokeskuksen käsitelmäritelmä. Viitattu 15.01.2019.

<https://www.stat.fi/meta/kas/mikroyritys.html>.

Minipossu lajina. 2018. Suomen minipossuyhdistys ry. Viitattu 13.02.2019.

<http://www.minipossuyhdistys.fi/minipossu-lajina/>.

Minipossu lemmikkinä. 2018. Suomen minipossuyhdistys ry. Viitattu 13.02.2019.

<http://www.minipossuyhdistys.fi/minipossu-lemmikkina/>.

Mononen, J. 2012. Green Care ja eläinten hyvinvointi. Esitysaineisto SENNI seminaarissa 26.01.2012. Viitattu 12.02.2019.

<https://www.uef.fi/documents/676805/747593/MononenSENNI26012012.pdf/15bfa dfc-1107-43aa-b100-432bd8fb155a>.

- Mäyränpää, S. 2017. Kanikirja: opas kaniin maailmaan. Helsinki: Kopio Niini.
- Ostajan opas. 2018. Suomen minipossuyhdistys ry. Viitattu 13.02.2019.
<http://www.minipossuyhdistys.fi/minipossu-lemmikkina/ostajan-opas/>.
- Ovaska, U., Oosting, S. & van der Vis, S. 2014. Alkuperäisrodut Green Care-tiloilla Alankomaissa. Julkaisussa: Alkuperäiset kotieläinrotumme Green Care-toiminnassa. MTT Kasvu 19. Viitattu 11.02.2019.
<http://jukuri.luke.fi/bitstream/handle/10024/482112/mttkasvu19.pdf?sequence=1&isAllowed=y>.
- Salmela, J. 2013. Terapeuttisia eläimiä. Kanaterapiaa. Julkaisussa: Karvaterapiaa. Eläinavusteinen työskentely Suomessa. Helsinki: Yliopistopaino.
- Schiering, L. N.d. Siat. Herttaiset sikapossut. Saksa: KOMET Verlag GmbH.
- Sika – eläinsuojelulainsäädäntöä koottuna. 2014. Elintarviketurvallisuusvirasto EVIRAn opas, 2/2014. Viitattu 12.02.2019.
<https://www.ruokavirasto.fi/globalassets/tietoa-meista/asiointi/oppaat-ja-lomakkeet/viljelijat/elainten-pito/elainten-suojelu-ja-kuljetus/sika-elainsuojelulainsaadantoa-koottuna.pdf>.
- Soini, K. & Lilja, T. 2014. Alkuperäiset kotieläinrotumme Green Care-toiminnassa. MTT Kasvu 19. Viitattu 11.02.2019.
<http://jukuri.luke.fi/bitstream/handle/10024/482112/mttkasvu19.pdf?sequence=1&isAllowed=y>.
- Suomi, A., Juusola, M. & Anundi, E. 2016. Vihreä hoiva ja voima. Tallinna: Raamatutrükikoda.
- Telkänranta, H. 2004. Kanojen maailma. Dark: Sanasilta.
- Tuotantoeläimet. N.d. Ruokavirasto. Viitattu 06.05.2018.
<https://www.ruokavirasto.fi/viljelijat/elaintenpito/elainten-hyvinvointi/elainsuojelupitopaikoissa/tuotantoelaimet/>.
- Uutiset. 2018. Kyselytutkimus: Pientuotantoeläinten käyttö Green Caressa. Uutinen Green Care Finland ry:n verkkosivuilla. Viitattu 17.02.2019.
<http://www.gcfi.fi/ajankohtaista/uutiset/Kyselytutkimus--Pientuotantoelainten-kaytto-Green-Caressa-210.html>.
- Vilkkä, H. N.d. Fenomenologinen menetelmä. Viitattu 17.02.2019.
<http://hanna.vilkkä.fi/wp-content/uploads/2011/12/Fenomenologinen-menetelmä-C3-A4.pdf>.
- Vuohi – eläinsuojelulainsäädäntöä koottuna. 2012. Elintarviketurvallisuusvirasto EVIRAn opas, 7/2012. Viitattu 12.02.2019.
<https://www.ruokavirasto.fi/globalassets/tietoa-meista/asiointi/oppaat-ja-lomakkeet/viljelijat/elainten-pito/elainten-suojelu-ja-kuljetus/vuohi-elainsuojelulainsaadanto-koottuna.pdf>.

Yhdistyksen eettiset ohjeet. N.d. Green Caren kuvaus Green Care Finland ry:n sivustolla. Viitattu 22.04.2018. <http://www.gcf Finland.fi/yhdistys/yhdistyksen-eettiset-ohjeet/>.

Liitteet

Liite 1. Teemahaastattelun runko ja julkaisuluvat

Ilmiön/yrityksen taustatiedot	
Yrityksen nimi	
Toimiala	
Liikevaihto	
Henkilöstö	
Teemahaastattelun toteutus	
Haastattelija	Laura Turunen
Ajankohta	
Haastattelun kesto	
Haastateltava henkilö	
Asema	
Teemat	
Teema 1	Eläinlajivalinnat
Teema 2	Eläinlajien koulutus ja käyttö
Teema 3	Pientuotantoeläinten ominaisuudet
Teema 4	Pientuotantoeläinten käytön vaatimukset ja haasteet
Teema 5	Pientuotantoeläinten käyttökokemukset

Osallistumalla tähän haastatteluun myönnän luvan haastattelun julkaisemiseen opinnäytetyössä.

Haastattelumateriaalia koskevat muut julkaisuluvat, ympyröi valitsemasi vaihtoehto:

Myönnän luvan haastattelun äänittämiseen tarvittaessa. Äänite tulee ainoastaan opinnäytetyön kirjoittajan käyttöön ja äänite hävitetään heti opinnäytetyön valmistuttua: kyllä / en

Myönnän luvan nimeni / yrityksen nimen julkaisuun Laura Turusen opinnäytetyössä ”Pientuotantoeläinten soveltuvuus, koulutus ja käyttö Green Care -asiakastyössä”. Nimi tullaan julkaisemaan opinnäytetyön kiitososiossa: kyllä / en

Myönnän luvan toimintaympäristöstä ja/tai eläimistä (ei henkilökuvia) otettujen kuvien käyttöön Laura Turusen opinnäytetyössä ”Pientuotantoeläinten soveltuvuus, koulutus ja käyttö Green Care -asiakastyössä”. Kuvia ei luovuteta kolmannelle osapuolelle eikä käytetä muualla kuin tässä opinnäytetyössä: kyllä / en

Paikka ja aika _____

Haastattelijan allekirjoitus ja nimenselvennys **Haastateltavan allekirjoitus ja nimenselvennys**

Liite 2. Sähköinen kyselylomake kokonaisuudessaan

jamk.fi

Jyväskylän ammattikorkeakoulu
JAMK University of Applied Sciences

Pientuotantoeläinten käyttö Green Care-asiakastyössä

Tervetuloa vastaamaan pientuotantoeläinten käyttöä Green Care-asiakastyössä selvittävään kyselyyn, joka on kohdennettu Green Care-palveluiden asiakkaille ja palveluntuottajille.

Tämä kysely on osa opinnäytetyötä "Pientuotantoeläinten soveltuvuus, koulutus ja käyttö Green Care-asiakastyössä" ja sen on laatinut opinnäytetyön kirjoittaja ja Jyväskylän ammattikorkeakoulun neljännen vuoden agrologiopiskelija, Laura Turunen.

Vastaukset tallentuvat anonymisti ja kukin vastaaja voi vastata kyselyyn kerran. Kyselyyn on mahdollista vastata sekä tietokoneella, tabletilla että puhelimella. Siirry kyselyyn klikkaamalla sivuston alalaidasta löytyvää "seuraava"-painiketta.

1. Sukupuolesi:

- Mies
- Nainen
- Joku muu / en halua määrittää

2. Ikäryhmäsi:

- Alle 18-vuotias
- 18-30-vuotias
- 30-45-vuotias
- 45-65-vuotias
- Yli 65-vuotias

3. Asuinalueesi:

- Pohjois-Suomi
- Itä-Suomi
- Keski-Suomi
- Länsi-Suomi
- Etelä-Suomi
- Ahvenanmaa
- Jokin muu, mikä: _____

4. Green Care-toiminta on tuttua, sillä olen ollut tai olen ollut hetkellä ...*

- Asiakas
- Palveluntuottaja
- En käytä tai tuota Green Care-palveluita

6. Asiakas: Mitä kautta päädyit Green Care-toiminnan pariin?

- Kunnallisten tai yksityisten sosiaali- ja terveyspalveluiden kautta (esim. Kelan ohjaamana)
- Tuttavien suositellessa toimintaa minulle
- Oma-aloitteisesti
- Kuntoutuksen tai terapian kautta
- Työelämäpalveluiden kautta (esim. työvoimatoimiston tai työllistämistä edistävän toiminnan kautta)

Löysin palvelun muuta kautta, mitä:

8. Asiakas: Kuinka kauan olet ollut Green Care-palveluiden alainen asiakas?

- Päiviä
- Viikkoja
- Kuukausia
- Vuosia, montako: _____

7. Palveluntuottaja: Koulutustasoksesi:

- Ammattikoulutus
- Lukioskoulutus
- Ammattikorkeakoulutus
- Yliopistokoulutus
- Jokin muu, mikä: _____
- Tarkenna halutessasi, minkä tai mitkä tutkintoja/koulutuksia olet suorittanut Green Care-toimintaan liittyen:

8. **Palveluntuottaja:** Kuinka kauan olet tuottanut Green Care-toiminnan alaisia palveluita?

- Päiviä
 Viikkoja
 Kuukausia
 Vuosia, montako: _____

9. **Asiakas:** Oletko osallistunut eläinavusteiseen toimintaan tai terapiaan Green Care-toiminnan parissa?

- Kyllä
 En
 En osaa sanoa

10. **Palveluntuottaja:** Oletko tuottanut eläinavusteisen toiminnan tai terapian alaisia palveluita Green Care-toiminnan parissa?

- Kyllä, tarkenna halutessasi mikä menetelmä käytössä:

 En
 En osaa sanoa

11. **Asiakas:** Mitä seuraavista eläinlajeista olet kohdannut Green Care-toiminnan parissa?

- Kaneja
 Sipkarjaa
 Vuohia
 Lampailla
 Minisikoja
 Jokin muu eläinlaji, mikä: _____
 En ole käyttänyt eläinavusteisia palveluita tai kohdannut eläimiä Green Care-toiminnan parissa

12. **Palveluntuottaja:** Mitä seuraavista eläinlajeista hyödynnät eläinavusteisia palveluita tarjotessasi ja montako eläintä lukumäärällisesti on mukana toiminnassa?

- Kaneja, lukumäärä: _____
 Sipkarjaa, lukumäärä: _____
 Vuohia, lukumäärä: _____
 Lampailla, lukumäärä: _____
 Minisikoja, lukumäärä: _____
 Jokin muu eläinlaji, mikä: _____

13. **Palveluntuottaja:** Perustele, miksi valitsit kyselyn eläinlajin tai eläinlajit. Vaikuttiko päätökseen eläimen luonne, ulkonäkö, koulutettavuus, käsiteltävyys vai jotkin muut tekijät?

14. **Asiakas:** Minkälaisessa toimintaympäristössä olet osallistunut eläinavusteiseen Green Care-toimintaan?

- (Hoiv)maatilalla
 Hoitolaitos- tai muussa laitospäristössä
 Vanklassa
 Koulussa tai muussa koulutus-/neuvontaympäristössä
 Palveluntuottajan vastaanotolla / kotona
 Jossain muualla, missä: _____

20. Asiakas: Vapaa sana: kerro tarkemmin kokemuksista eri eläinlajien kanssa Green Care-toiminnan parissa, esimerkiksi miksi kokemuksesi olleet positiivisia tai negatiivisia? Mikä on ollut eläinten kanssa työskentelyssä parasta ja mikä on ollut haastavaa ja miksi?

21. Palveluntuottaja: Mitä vaatimuksia kohdistuu eläimeen, enimmäkseen toimintaympäristöön ja ohjajaan Green Care-toiminnassa? Mitkä ovat esimerkiksi eläimen luonnevaatimukset, onnistuvatko esimerkiksi vierailut asiakkaiden luona vai onko asiakas kontaktissa eläimeen aina tietyssä toimintaympäristössä, mitä ohjajalta vaaditaan jotta asiakas saa kaiken hyödyn irti eläimen kohtaamisesta jne. Vapaa sana.

22. Palveluntuottaja: Minkälaisiksi koet Green Care-toiminnassa käyttämäsi eläinlajin tai eläinlajien oppimiskyvyn? Kerro koulutuskokemuksistasi. Vapaa sana.

23. Palveluntuottaja: Minkälaisia kokemuksia sinulla on eri eläinlajien käytössä Green Care-asiakastyössä? Mitkä asiat olet kokenut haasteellisiksi eläinten käytössä? Soveltuvatko pientuotantoeläimet käytettäväksi kaikkien asiakasryhmien parissa? Vapaa sana.

Hyväksy ja lähetä vastaukseksi kyselyyn klikkaamalla "lähetä"-painiketta.

Tämän opinnäytetyön ja kyselyn tilaajana toimii Green Care-GREEN KARELIA-hankkeen projektipäällikkö, yritysasiantuntija ja maa- ja kotitalousnaisten toiminnanjohtaja Johanna Rinnekari ProAgriasta. Opinnäytetyö ja kyselyn tulokset tullaan julkaisemaan keväällä 2019 Theseus.fi-sivustolla, jossa se on julkisesti luettavissa.

Kiitos vastauksesta!

Liite 3. Sähköiseen kyselylomakkeeseen vastanneiden eläinmäärät taulukoituna

ELÄINTEN LUKUMÄÄRÄ ELÄINLAJEITTAIN	VASTAAJIEN LUKUMÄÄRÄ				
	1	2	3	4	5
Kaneja 1kpl		x			
Kaneja 2kpl					x
Kaneja 4kpl		x			
Kaneja 6kpl	x				
Kaneja 7kpl	x				
Kaneja 60kpl	x				
Siipikarjaa 1kpl	x				
Siipikarjaa 3kpl		x			
Siipikarjaa 4kpl	x				
Siipikarjaa 6kpl			x		
Siipikarjaa 10kpl		x			
Siipikarjaa 13kpl	x				
Siipikarjaa 16kpl	x				
Siipikarjaa 20kpl				x	
Siipikarjaa 40kpl	x				
Minisikojia 2kpl				x	
Vuohia 1kpl	x				
Vuohia 2kpl			x		
Vuohia 3kpl			x		
Vuohia 7kpl	x				
Vuohia 8kpl	x				
Vuohia 10kpl	x				
Lampaita 1kpl	x				
Lampaita 2kpl			x		
Lampaita 3kpl		x			
Lampaita 4kpl	x				
Lampaita 5kpl	x				
Lampaita 6kpl	x				
Lampaita 7kpl	x				
Lampaita 10kpl		x			
Lampaita 100kpl	x				
Lampaita 130kpl	x				
Lisäksi:					
Siipikarjaa 10—25kpl	x				
Lampaita 1—25kpl	x				
Lampaita 2—6kpl	x				
Lampaita 5—7kpl	x				
Lampaita 6—8kpl	x				
Lampaita 10—20kpl	x				

Liite 4. Sähköiseen kyselylomakkeeseen vastanneiden mielipidejakauma eri väittämiä koskien

VÄITE	VASTAAJAN MIELIPIIDE						
	Täysin eri mieltä	Jokseenkin eri mieltä	Jokseenkin samaa mieltä	Täysin samaa mieltä	En osaa sanoa	Minulla ei ole kokemusta asiasta	
Koen, että kanit soveltuvat hyvin tai erinomaisesti Green Care -asiakastoimintaan	1	0	5	13	1	6	26
	3,84 %	0 %	19,23 %	50 %	3,85 %	23,08 %	100 %
Koen, että siipikarja soveltuu hyvin tai erinomaisesti Green Care -asiakastoimintaan	0	0	8	13	0	5	26
	0 %	0 %	30,77 %	50 %	0 %	19,23 %	100 %
Koen, että lampaat soveltuvat hyvin tai erinomaisesti Green Care -asiakastoimintaan	0	0	3	21	0	2	26
	0 %	0 %	11,54 %	80,77 %	0 %	7,69 %	100 %
Koen, että vuohet soveltuvat hyvin tai erinomaisesti Green Care -asiakastoimintaan	0	0	4	15	1	6	26
	0 %	0 %	15,38 %	57,69 %	3,85 %	23,08 %	100 %
Koen, että minisiat soveltuvat hyvin tai erinomaisesti Green Care -asiakastoimintaan	0	2	6	6	1	11	26
	0 %	7,69 %	23,08 %	23,08 %	3,84 %	42,31 %	100 %
Koen, että kanit oppivat helposti uusia asioita ja niiden kouluttaminen/totuttaminen asiakastyöhön on helppoa	2	2	5	2	5	10	26
	7,7 %	7,69 %	19,23 %	7,69 %	19,23 %	38,46 %	100 %
Koen, että siipikarja oppii helposti uusia asioita ja niiden kouluttaminen/totuttaminen asiakastyöhön on helppoa	1	5	7	5	3	5	26
	3,85 %	19,23 %	26,92 %	19,23 %	11,54 %	19,23 %	100 %
Koen, että lampaat oppivat helposti uusia asioita ja niiden kouluttaminen/totuttaminen asiakastyöhön on helppoa	1	4	10	6	2	3	26
	3,85 %	15,38 %	38,46 %	23,08 %	7,69 %	11,54 %	100 %
Koen, että vuohet oppivat helposti uusia asioita ja niiden kouluttaminen/totuttaminen asiakastyöhön on helppoa	1	2	8	7	1	7	26
	3,85 %	7,69 %	30,77 %	26,92 %	3,85 %	26,92 %	100 %
Koen, että minisiat oppivat helposti uusia	1	4	4	1	4	12	26

asioita ja niiden kouluttaminen/totuttaminen asiakastyöhön on helppoa	3,85 %	15,39 %	15,38 %	3,85 %	15,38 %	46,15 %	100 %
Koen, että pientuotantoeläinten käyttö Green Care -asiakastyössä on ollut haasteellista esimerkiksi eläinten pidon tai käsiteltävyyden kannalta	9	11	2	2	1	1	26
	34,61 %	42,31 %	7,69 %	7,69 %	3,85 %	3,85 %	100 %
Suosittelen pientuotantoeläinten käyttöä Green Care -asiakastyössä myös muille palveluntuottajille	0	3	5	18	0	0	26
	0 %	11,54 %	19,23 %	69,23 %	0 %	0 %	100 %
Koen, että eläinavusteiset palvelut soveltuvat kaikille asiakkaille taustasta tai muista tekijöistä riippumatta	1	9	7	8	1	0	26
	3,85 %	34,61 %	26,92 %	30,77 %	3,85 %	0 %	100 %